

Bibliothèque numérique

medic@

**Epicure / Schneider, Iohannes Gottlob
(éd.). Epicuri Physica et
Meteorologica duabus epistolis
eiusdem comprehensa**

Lipsiae : Vogel, 1813.

Cote : 90960x127x04

E P I C U R I
PHYSICA ET METEOROLOGICA

DUABUS EPISTOLIS

E I U S D E M C O M P R E H E N S A

GRAECA AD FIDEM LIBRORUM SCRIPTORUM ET
EDITORUM EMENDAVIT

ATQUE

I N T E R P R E T A T U S E S T

I O. G O T T L. S C H N E I D E R,

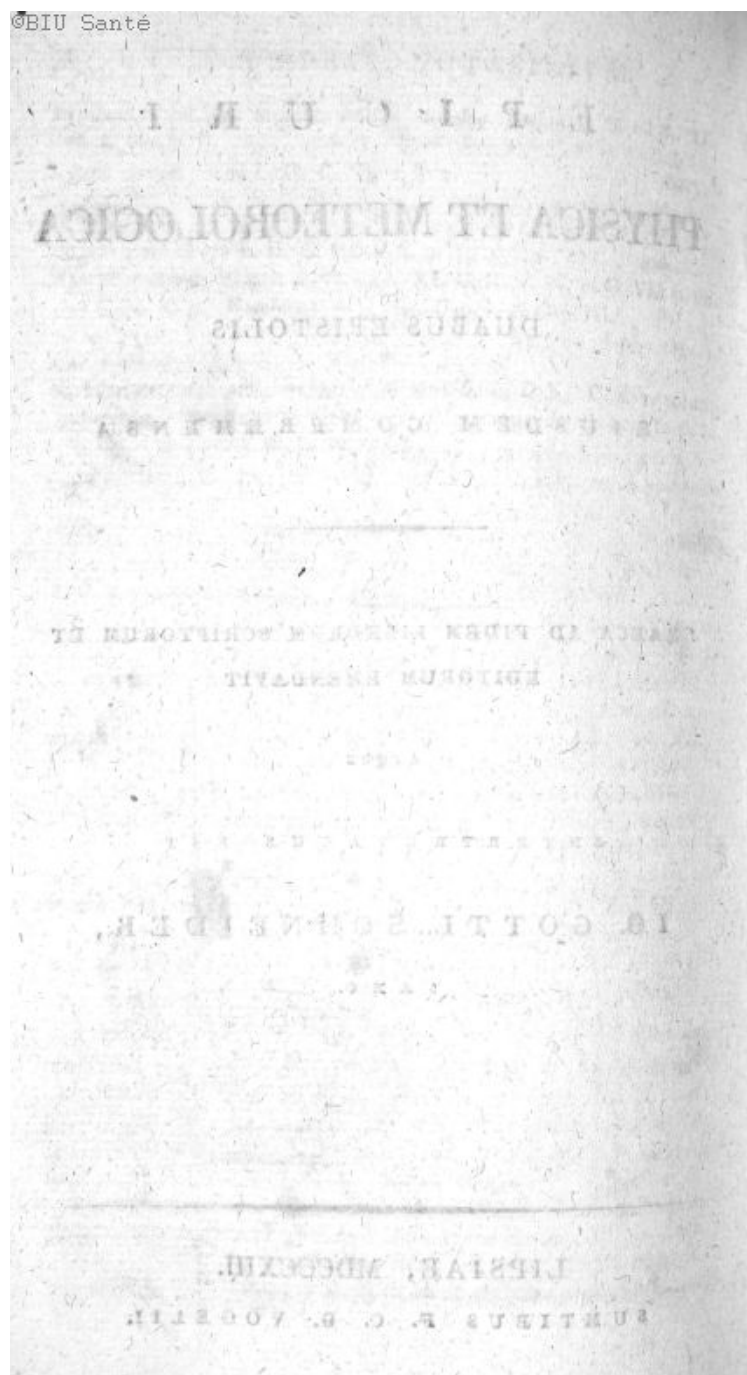
S A X O.

L I P S I A E, M D C C C X I I I.

S U M T I B U S F. C. G. V O G E L I I.

EPISTOLA EDITORIS

AD

VIROS DOCTISSIMOS HUMANISSIMOSQUE

ANTHIMUM GAZAM,

ARCHIMANDRITEN,

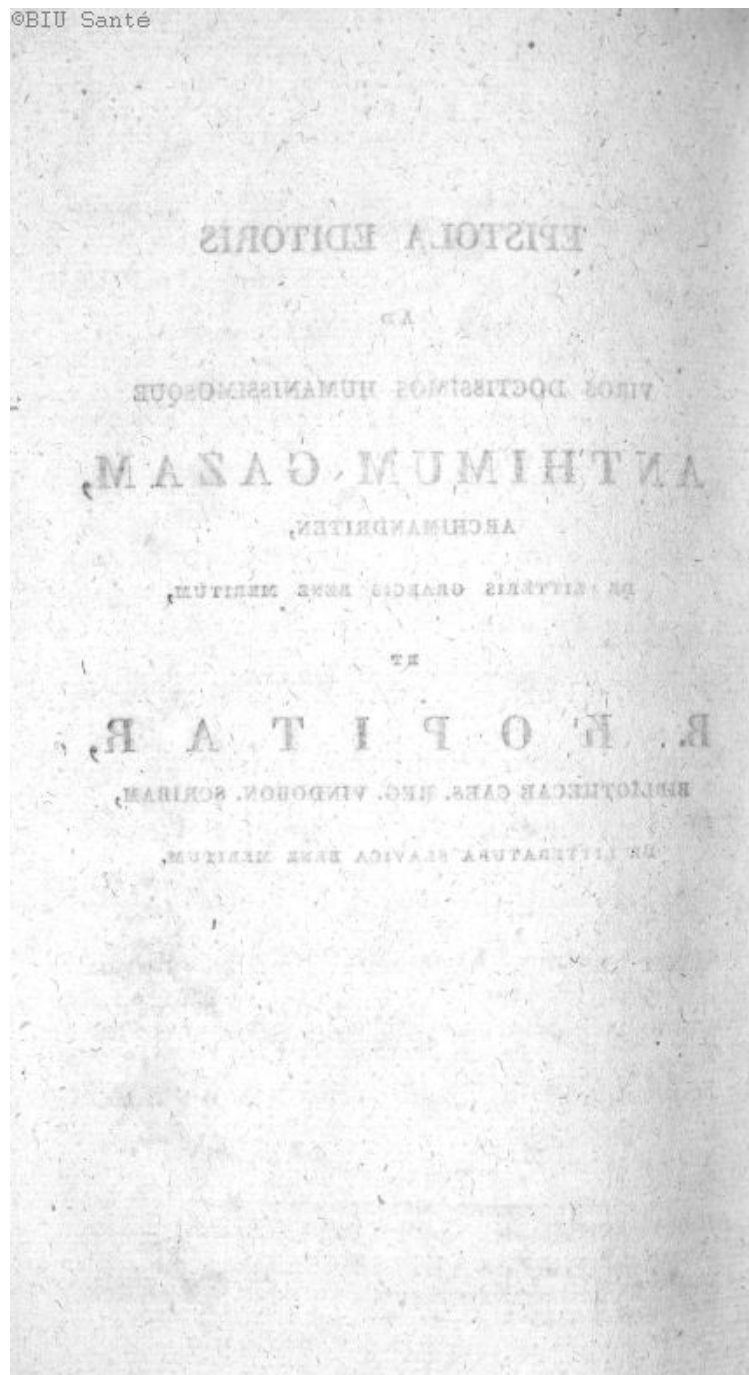
DE LITTERIS GRAECIS BENE MERITUM,

ET

B. K O P I T A R,

BIBLIOTHECAE CAES. REG. VINDOBON. SCRIBAM,

DE LITTERATURA SLAVICA BENE MERITUM.

Si velim, uti par erat, Hesiodium illud
sequi, quod eadem mensura reddere iubet,
quod acceperis, aut etiam cumulatiorē, ve-
reor, ne diutius procrastinandum mihi sit,
quam morae impatiens animus atque
omnem *ἀχαρίστιας* vel levissimam speciem
reformidans durare possit. Itaque nunc
accedere ad Vos cogor duce ac comite ho-
mine, quem adversus magistrōs non satis
gratum fuisse clamat antiquitas. Epicuri

VI

duas epistolas has, quae una cum tertia, multo brevior et leuioris argumenti, solae e magno voluminum ab eo scriptorum numero supersunt, (nisi e papyris Herculaneis fortasse nobis physici operis lacinias ars lentissima *ἐκμηρύνεται*) ante hos duos annos et quod excurrit diligentius excutere et, si possem, emendare coepi, opera, quam Theophrasteis operibus dicavi, invitante; simulque specimine aliquo insigni edito demonstrare volui, quam parum sit fidendum editioni Diogenis Laertii Meibomianae, quae sola fere in his terris regnat. Libellus per biennium sepositus cum subito redemptorem invenisset, diu multumque me tenuit dubium atque anxium, quid facerem. Neque enim vacabat *δευτέρως* *ἡρώτιδας* his epistolis impertiri, spinas-

que cosmologiae Epicureae iterum perre-
pere, ut si quid superesset, ubi lector
adhaerescere possit, amicorum etiam et
doctorum auxilio advocato expurgarem:
et modestia vetabat libellum protrudere in
publicum, quem ipse sentiebam nondum
ita esse expolitum, ut expectationi viro-
rum historiae et philosophiae graecae peri-
torum satisfacere posset. Tandem coepi
cogitare, non esse mearum virium, in
doctrina Epicuri ad unguem omnia exi-
gere, sed a peritioris artificis operam hanc
expectari debere. Ausus igitur sum libel-
lum librario tradere talem, qualem ante
plus quam duos annos seposueram, insti-
gante inprimis memoria recentis beneficii
a Vobis accepti, cui quanquam parem re-
ferri gratiam nunquam a me posse agno-

VIII

scerem, nolui tamen committere, ut plane ingratus viderer. Quare Vos rogatos volo, ut hanc operam meam non aurificis statera, sed populari quadam atque animi magis quam iudicii trutina examinetis et iudicetis. Locus hic invitare me videtur, ut indicem et Vobis et futuro Diogenis Laertii editori libellum, quem inter subsidia critica memoratum non legi vel in Fabricii bibliotheca graeca, etiam recocta, vel in simili aliquo libro ad antiquitatis graecae opes cognoscendas accommodato. Is est inscriptus: *De vita et moribus philosophorum et poetarum*: auctorem habet Anglum *Gualterum Burleum* (*Burley*), acerrimum Scotistarum adversarium medio seculo millesimo quadringentesimo. Est quasi compendium historiae Diogenianae, au-

ctum tamen iudiciis, vitis et sententiis
scriptorum et philosophorum latinorum,
veluti Varronis, Senecae, Valerii Maximi
et aliorum. Cum nuper periculi causa
prioris philosophorum graecorum vitas
compararem, mirabiles multas, etiam lau-
dabiles aliquot reperi scripturae varia-
tes ab interprete Anglo expressas, quae
in reliquis vitis sine dubio plures et gra-
viores reperiendae futuro Diogenis editori
magno poterunt esse ad verum exquiren-
dum adiumento. Verum, ne quis carbo-
nes pro thesauro repertos merito conqueri
possit, moneo, Burleum omisisse fere
omnia interpretari, quae ad interiori
philosophorum doctrinam cognoscendam
pertinent, contra dicta salse vel acute et
sententias plerasque excerpisse. Itaque

x

in praeceptis philosophiae physicae Epicuri enucleandis nullus eius libri usus esse potest. Possidet autem Bibliotheca regia, cuius opibus ordinandis cum maxime occupatus haec scribebam, quinque diversa huius libri exempla, quorum notas hic annotare lubet, quo faciliorem futuro Diogenis editori quaerendi operam reddam. Prima editio est sine loci annive indicio in forma quarta, cui nulla convenit notarum positarum a Panzero in Annalibus typographicis. Altera, forma paulo minore, est Eustadiensis secundum Panzerum IV. p. 292. Tertia, item sine loci annive indicio, est ea, quam annotavit Panzerus IV. p. 103. Quarta est Norimbergensis anni 1477. forma folii integri, uti prior, quam annotavit Panzer. II. p. 176. Quinta

Norimbergensis anni 1479. quam habet Panzer. II. p. 183. Video editionem Norimbergensem anni 1476. alteramque anni 1479. in Meibomiana Diogenis editione commemorari inter editiones latinas Diogenis, tanquam e versione Ambrosii, Camaldulensis. Quem errorem latius manasse inveni, quam vellem. Ita enim factum est, ut Burlei liber et versio Diogenis latina, multo antiquior Ambrosiana, plane negligeretur et contemta iaceret.

Sed redeo ad Vos, carissimi amici, quorum consuetudine cum mihi uti non contigerit, ut hoc litterarum commercio et hac mutuorum officiorum coniunctione quam diutissime perfrui liceat, deum optimum maximum rogo, unaque precor,

XII

ut aetatem et vires Vobis addat, quo plu-
 ribus et maioribus ingenii operibus lau-
 des bene partas tueri, augere atque aeter-
 nitati prodere possitis. Ita valet, mihi-
 que et studiis meis favere pergite. Dabam
 Vratislaviae a. d. Cal. Ianuarias anni
 MDCCCXIII.

AD LECTOREM.

Epistolas duas Epicuri, alteram ad Herodotum scriptam de Physicis, alteram ad Pythoclem, adolescentem, de Meteorologia, dignas censui, vel propter Lucretium, qui carmine egregio philosophiam Epicuri exposuit, quas separatim ederem, emendarem et critica annotatione persequerer. Continent enim paene perfectam philosophiae Epicureae epitomen, quae theoria physiologiae nitebatur, adeo, ut extra eam pauca Epicuro superessent, quae de morali doctrina praeciperet. Vidi quidem et legi philosophiam Epicuri a viris doctis pluribus et saepius post Gassendum enarratam, sed plerique fere omnes, praecipue recentiores et vernaculi historiae philosophicae scriptores,

XIV

moralem tantum eius doctrinam attigerunt, physiologiam vero totam scriptoribus historiae physicae tractandam atque explicandam reliquerunt. Unus est Gassendus, qui omnes Epicureae philosophiae partes pari cura dignatus et explicare conatus est. Sed fuit in Gassendo maior rerum physicarum pro ista aetate scientia quam sermonis graeci peritia. Quare paene innumeris in locis a vero Philosophi sensu longe interpretando aberravit. Qui eum secuti sunt interpretes recentiores, maiorem ad verba graeca emendanda diligentiam quam ad doctrinam Epicuri explicandam attulerunt: et fuerunt etiam, qui commentis suis et orationem Epicuri deformarent interpolarentque, et doctrinam ipsam simul magis obscurarent, quam illustrarent; inter quos eminet H. Meibom, e cuius libidine pendet editio postrema Amstelodamensis anni 1692. omnium maxime interpolata, ceterum apparatu critico non contemnendo instructa.

De epistolarum Epicuri auctoritate qui dubitaret, neminem adhuc reperi praeter Buhlium in *Historia Philosophiae* I. p. 425. Sed is suspicionis, quam verbo iecit, argumen-

tum nullum adiecit; neque ipse potui causam suspicionis ullam reperire. Nam quod ad diversitatem attinet, quae locis aliquot conspicitur, si cum scriptorum aliorum narratione comparentur, ea vero non est talis tantaque, ut doctrinae Epicuri ab aliis traditae atque excerptae plane refragentur Epistolae, sed potius partes quaedam interdum omissae videntur vel librariorum culpa, vel Diogenis ipsius intempestivo brevitatis studio; quod factum apparet in doctrina de partibus animam humanam constituentibus, et de motu atomorum; nisi dicamus, ipsum Epicurum opinionem de rebus istis diversis aetatis temporibus variasse. Nam Diogenis inscitiam etiam in has Epicuri epistolas grassatam esse, testantur loci plures, imprimis autem sectio 43. ubi de forma et magnitudine atomorum disputatur: οὐδὲ γὰρ, φησὶν ἐνδοτέρω, εἰς ἄπειρον τὴν τομὴν τυγχάνειν· λέγει δὲ, ἐπεὶ αἱ ποιότητες μεταβάλλονται, εἰ μέλλει τις μὴ καὶ τοῖς μεγέθεσιν ἅλως εἰς ἄπειρον αὐτὰς ἐκβάλλειν. Κινεῖν τὰ τε συνεχῶς αἱ ἄτομοι· φησὶ δὲ ἐνδοτέρω, καὶ ἰσοταχῶς αὐτὰς κινεῖσθαι, τοῦ κενοῦ τὴν εἶξιν ὁμοίαν παρεχομένου καὶ τῇ πυφωτάτη

XVI

καὶ τῇ βαρυτάτῃ εἰς τὸν αἰῶνα. Habes tria excerptoris argumenta; verba enim *φῆσιν ἐνδορέω*, quae Ambrosius interpretatus est *ait interius*. Meibomius minus latinum fecit *ait inferius*. Sic autem Diogenes 5, 4. ait ὁς *ἐνδον γέγραπται*. ad quem locum Is. Casaubonus et Menagius compararunt locum Ciceronis ad Quintum fratrem 3. Ep. 1. ubi *interiorem epistolam* similiter posuit, et Martialis 3. Epigr. 68.

Huc est usque tibi scriptus, matrona, libellus;
Cui sint scripta rogas interiora? mihi.

Quo in loco et pluribus in aliis, ubi Diogenes de sua lectione librorum Epicuri inseruit quaedam similiter dicta, mira est variatio scripturae in Eudociae Violeto servata. Eudocia enim has duas Epicuri epistolas integras excerpsit, verum in locis plerisque omnibus vestigia vel excerptoris vel interpolatoris deleta vel plane immanifesta sunt. Sane etiam aliis in locis mulier augusta scripturam integriorem prodidit, quae in ceteris libris scriptis nondum fuit reperta. Quare eam auctoritatem secutus et in superiore loco et ceteris in locis verba Diogenis interlocuti uncis adhibitis seclusi, ne Epi-

epicuri orationem et lectoris attentionem intempestive interpellarent. Maior fuit audacia postremi Editoris, Nürnbergeri, qui haec et plura alia loca, de quibus dubitari adhuc potest, plane omisit; quod exemplum si voluissem imitari, verendum mihi erat, ne viri docti quidam nimis religiosi vitio mihi verterent sublata omnia excerptoris argumenta, quibus doctrina Epicuri partibus suis quibusdam deminuta et mutilata vel indicaretur vel excusaretur. Sed maius est crimen, cuius suspicionem quomodo a Diogene removeam, non reperio. Videtur enim doctrinae et sententiarum seriem et ordinem temere immutasse, omissis locis quibusdam, aliis in brevius contractis, translocatis, interdum etiam extra ordinem positis aut repetitis. Non est opus singula enotare aut apponere; ipse enim lector saepius, quam decebat, ad ea offendet. Atque haec omnia, uti demonstrant, Epistolas Epicuri integras et sinceras ad nos non pervenisse, ita nullum plane argumentum suppeditant, quo falsitas earum convincatur. Turbatum ordinem locorum plurium cum animadvertisset vir doctus, „Nürnberger, qui decimum librum

* *

XVIII

Diogenis separatim edidit Norimbergae, anno 1791, comparatum cum Codicibus scriptis duobus Venetis non optinae notae, conatus est vitio ei mederi pristinumque sententiarum ordinem restituere. Quo quidem conatu maiorem temeritatis reprehensionem a Buhlio, quam peritiae sermonis graeci laudem a viris doctis meritus est. Saepius is corruptam orationem Epicuri, quam emendavit, loquacitate barbara verbosus in comparandis iis locis, quae similitudinem aliquam cum doctrina Kantiana habere illi videbantur. Nolui singulis mutationibus indicandis immorari, si quid tamen bonae frugis annotatum a viro docto reperi, cum fide et laude indicavi.

Comparavi ipse editionem Diogenis principem Frobenianam seu Basileensem, tertiamque Stephanianam cum versione Ambrosii, e Codice scripto facta, antequam graece editus fuisset Diogenes. Praeterea ad manus fuit Diogenes latinus cum annotatione critica Io. Sambuci, Antwerpiae anno 1566. editus, quem plerique Editores neglexerunt, nec uspiam in annotatione Stephani, Meibomii et Rossi nomen Sambuci commemoratum legi, quod silentium vel invidiae vel raritati

libri adscribendum existimo. Denique absoluta iam opera mea consului *Commentationes Laertianas Ignatii Rossi* Romae anno 1780. editas, qui plura in Epicuri Epistola priora loca egregie explicavit, et temeritatem Meibomianae criseos innumeris argumentis convicit.

Haec fere sunt, quae lectoris interesse putabam, ut antea, quam Epistolarum harum lectionem aggrederetur, a me exposita legeret. Ceterum operam meam etsi ad philosophiae studium non admodum fructuosam fore ipse praevideo atque agnosco, tamen plura in ea lectorem reperturum esse confido, quae ad historiam dogmatum physicorum, quae Epicurus undecunque collecta, non suo ingenio reperta, ad physiologiam suam accommodare conatus est, quorumque vestigia alibi vel nulla vel valde obscura extant, illustrandam faciant. Quod si vere auguratus fuero, gaudebo.

Haec quum scripsissem Nonis Martiis anni 1810, postea incidi in Dissertationem academicam anno 1718 Altorfii editam a Io. Conr. Schwartz, Eloquent. et Linguae Graecae Professore, inscriptam: *Iudicium de recondita*

xx

Theologia Epicuri vulgo atheis annumerati.
 Continet defensionem Theologiae Epicuri
 non valde probabilem, quippe quae vel
 emendationibus locorum plurium Diogenis
 temerariis et violentis, vel interpretationibus
 aliorum alienis et vanis niti mihi quidem vi-
 detur. Liberum tamen lectoribus iudicium
 feci ita, ut ad singula Epicureae Epitomae
 loca excerptas ponerem Schwartzii vel emen-
 dationes vel interpretationes, interposito
 etiam iudicio meo.

ΕΠΙΚΟΤΡΟΣ ἩΡΟΔΟΤΩ ΕΡ
ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

35 Τοῖς μὴ δυναμένοις, ὧς Ἡρόδοτε, ἕκαστα τῶν
περὶ φύσεως ἡμῖν ἀναγεγραμμένων ἐξακριβοῦν,
μηδὲ τὰς μείζους τῶν συντεταγμένων βίβλους
διαθρεῖν, ἐπιτομὴν τῆς ὅλης πραγματείας, εἰς
τὸ κατασχεῖν τῶν ὁλοσχερεστάτων δοξῶν τὴν
μνήμην ἱκανῶς, [αὐτοῖς] παρεσκέυασα· ἵνα
παρ' ἐκάστους τῶν καιρῶν ἐν τοῖς κυριωτάτοις
βοηθεῖν αὐτοῖς δύναιτο, καθ' ὅσον ἂν ἐφά-
πτονται τῆς περὶ φύσεως θεωρίας. Καὶ τοὺς προ-
βεβηκότας δὲ ἱκανῶς ἐν τῇ τῶν ὅλων ἐπιβλέψει
τῶν τύπων τῆς ὅλης πραγματείας τῶν κατεστοι-
χιωμένων δεῖ μνημονεύειν· τῆς γὰρ ἀθρόας
ἐπιβολῆς πυκνὸν δεόμεθα, τῆς δὲ κατὰ μέρος
36 οὐχ ὁμοίως. Βαδιστέον μὲν οὖν καὶ ἐπ' ἐκεῖνα 2
συνεχῶς, καὶ ἐν τῇ μνήμῃ τοσοῦτον ποιητέον,
ἀφ' οὗ ἢ τε κυριωτάτη ἐπιβολὴ ἐπὶ τὰ πράγματα
ἔσται, καὶ δὴ καὶ τὸ κατὰ μέρος ἀκρίβωμα
πάν ἐξευρεθήσεται, τῶν ὁλοσχερεστάτων τύπων
ἐμπεριελημμένων καὶ μνημονευομένων· ἐπεὶ
καὶ τοῦ τετελεσίουργημένου καὶ πάντως ἡκρι-

A

βωμένου τοῦτο κυριώτατον γίνεται, τὸ ταῖς
 ἐπιβολαῖς ὁξέως δύνασθαι χρῆσθαι, καὶ πρὸς
 ἅλῃ στοιχειώματα καὶ φωνὰς συναγομένων.
 Οὐ γὰρ οἶόν τε τὸ πύκνωμα τῆς συνεχοῦς τῶν
 ὅλων περιοδείας εἶδέναι, μὴ δυνάμενον διὰ
 βραχειῶν φωνῶν ἅπαν ἐμπεριλαβεῖν ἐν αὐτῷ
 3 τὸ κατὰ μέρος ἂν ἐξακριβωθῇ. Ὅθεν δὲ 37
 πᾶσι χρησίμης οὔσης τοῖς ὥκειωμένοις φυσιο-
 λογία τῆς τοιαύτης ὁδοῦ, παρεγγυόντων συνε-
 χές ἐνέργημα ἐν φυσιολογίᾳ καὶ τῶν τοιούτων
 μάλιστα ἐγγαληνιζόντων τῷ βίῳ, ποιήσασθαι
 [δεῖ] καὶ τοιαύτην τινὰ ἐπιτομὴν καὶ στοι-
 4 χεῖωσιν τῶν ὅλων δοξῶν. Πρῶτον μὲν οὖν
 τὰ ὑποτεταγμένα τοῖς φθόγγοις, ὧς Ἡρόδοτε,
 δεῖ εἰληφέναι, ὅπως ἂν τὰ δοξαζόμενα ἢ
 ζητούμενα ἢ ἀπορούμενα ἔχωμεν εἰς ταῦτα
 ἀνάγοντες ἐπικρίνειν, καὶ μὴ ἄκριτα πάντα
 ἡμῖν εἰς ἄπειρον ἀποδεικνύουσιν, ἢ κενούς
 φθόγγους ἔχωμεν. Ἀνάγκη γὰρ τὸ πρῶτον 38
 ἐννόημα καθ' ἕκαστον φθόγγον βλέπεσθαι,
 καὶ μηθὲν ἀποδείξεως προσδεῖσθαι, εἴπερ ἔχο-
 μεν τὸ ζητούμενον ἢ ἀπορούμενον καὶ δοξα-
 ζόμενον ἐφ' ὃ ἀνάξωμεν, εἴτε κατὰ τὰς αἰσθη-
 σεις δεῖ πάντα τηρεῖν καὶ ἁπλῶς τὰς παρούσας
 ἐπιβολὰς, εἴτε [κατὰ] διανοίας εἴδ' ὅτιδήποτε
 τῶν κριτηρίων. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ ὑπάρχοντα
 πάθη ὅπως ἂν καὶ τὸ προσμένον καὶ τὸ

ἄδηλον ἔχουμεν οἷς σημειωσώμεθα. Ταῦτα δὲ 5
 διαλαβόντας συνορᾶν ἤδη περὶ τῶν ἀδηλῶν,
 πρῶτον μὲν, ὅτι οὐδὲν γίνεται ἐκ τοῦ μὴ
 ὄντος· πᾶν γὰρ ἐκ παντός ἐγίνετ' ἂν, περ-
 μάτων γε οὐδὲν προσδεόμενον. Καὶ εἰ ἐφθεί-
 ρετο δὲ τὸ ἀφανιζόμενον εἰς τὸ μὴ ὄν, πάντα
 ἂν ἀπολώλει τὰ πράγματα, οὐκ ὄντων τῶν εἰς
 αὐτὸ διελέετο. Καὶ μὴν καὶ τὸ πᾶν αἰεὶ τοιοῦ-
 τον ἦν οἷον νῦν ἐστὶ, καὶ αἰεὶ τοιοῦτον ἔσται·
 οὐθὲν γάρ ἐστιν εἰς ὃ μεταβάλλει. Παρα-
 γὰρ τὸ πᾶν οὐθέν ἐστιν, ὃ ἂν εἰσελθὼν εἰς
 αὐτὸ τὴν μεταβολὴν ποιήσαιο. [Ἀλλὰ μὴν
 [καὶ] τοῦτο καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐπιτομῇ φησὶ
 κατ' ἀρχὴν, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ περὶ φύσεως.]
 Τὸ πᾶν ἐστὶ σῶμα· τὰ μὲν γὰρ σώματα ὥς 6
 ἐστὶν, αὐτὴ ἡ αἰσθησις ἐπὶ πάντων μαρτυρεῖ,
 καθ' ἣν ἀναγκαῖον τὸ ἄδηλον τῷ λογισμῷ
 τεκμαίρεσθαι. [Ὡς περ προεῖπον τὸ πρόσθεν.]
 * Εἰ μὴ ἦν ὁ κενὸν καὶ χώραν καὶ ἀναφῇ φύσιν
 ὀνομάζομεν, οὐκ ἂν εἶχε τὰ σώματα, ὅπου
 ἦν, οὐδὲ δι' οὗ ἐκινεῖτο, καθάπερ φαίνε-
 ται κινούμενα. Παρὰ δὲ ταῦτα οὐθὲν οὔτε
 ἐπινοηθῆναι δύναται οὔτε περιληπτῶς οὔτε
 ἀναλόγως τοῖς περιληπτοῖς, ὥς τὰ καθ' ὅλας
 φύσεις λαμβανόμενα, καὶ μὴ ὥς τὰ τούτων
 συμπτώματα ἢ συμβεβηκότα λεγόμενα. [Καὶ
 μὴν καὶ ταῦτο τοῦτο καὶ ἐν τῇ πρώτῃ περὶ

φύσεώς φησι, καὶ ἐν τῇ τετταρακαιδεκάτῃ καὶ
 7 πεντεκαιδεκάτῃ, καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐπιτομῇ.] Τῶν
 σωμάτων τὰ μὲν ἐστὶ συγκρίσεις, τὰ δ' ἐξ ὧν
 αἱ συγκρίσεις πεποίηται. Ταῦτα δὲ ἐστὶν
 αἰτομα καὶ ἀμετάβλητα, εἴπερ μὴ μέλλει
 πάντα εἰς τὸ μὴ ὄν φθαρῆσθαι, ἀλλ' ἰσχύ-
 οντα ὑπομένειν ἐν ταῖς διαλύσεσι τῶν συγκρί-
 σεων, πλήρη τὴν φύσιν ὄντα καὶ οὐκ ἔχοντα
 ὅπῃ ἢ ὅπως διαλυθήσεται. Ὡστε τὰς ἀρχὰς
 αἰτόμους ἀναγκαῖον εἶναι σωμάτων φύσεις.
 8 Ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ πᾶν ἄπειρόν ἐστι· τὸ γὰρ
 πεπερασμένον ἄκρον ἔχει· τὸ δὲ ἄκρον παρ'
 ἑτερόν τι θεωρεῖται. Ὡστε οὐκ ἔχον ἄκρον πέρας
 οὐκ ἔχει· πέρας δὲ οὐκ ἔχον, ἄπειρον ἂν εἴη
 καὶ οὐ πεπερασμένον. Καὶ μὴν καὶ τῷ πλή-
 θει τῶν σωμάτων ἄπειρόν ἐστὶ τὸ πᾶν καὶ τῷ
 μεγέθει τοῦ κενοῦ· εἴτε γὰρ ἦν τὸ κενὸν
 ἄπειρον, τὰ δὲ σώματα ὠρισμένα, οὐδαμοῦ
 ἂν ἔμενε τὰ σώματα, ἀλλ' ἐφέρετο κατὰ τὸ
 ἄπειρον κενὸν διεσπαρμένα, οὐκ ἔχοντα τὰ
 ὑπερείδοντα καὶ στέλλοντα κατὰ τὰς ἀνακο-
 πὰς· εἴτε τὸ κενὸν ἦν ὠρισμένον, [τὰ δὲ
 σώματα ἄπειρα,] οὐκ ἂν εἶχε τὰ ἄπειρα σώ-
 9 ματα, ὅπου ἂν ἔσθῃ. Πρὸς τε τούτοις τὰ
 αἰτομα τῶν σωμάτων καὶ μεστὰ, ἐξ ὧν καὶ
 αἱ συγκρίσεις γίνονται καὶ εἰς ἃ διαλύονται,
 ἀπερίληπτά ἐστὶ ταῖς διαφοραῖς τῶν σχημά-

των· οὐ γὰρ δυνατόν γενέσθαι τὰς τοσαύτας
διαφορὰς ἐκ τῶν αὐτῶν σχημάτων περιειλη-
μένων. Καὶ καθ' ἑκάστην δὲ σχηματίζειν ἀπλῶς
ἄπειροί εἰσιν ἄτομοι, ταῖς δὲ διαφοραῖς οὐχ
ἀπλῶς ἄπειροι, ἀλλὰ μόνον ἀπερίληπτοι. [Οὐδὲ
γὰρ, φησὶν, ἐνδοτέρω εἰς ἄπειρον ἢ τομὴ τυγχά-
νει, [λέγει δὲ] ἐπειδὴ αἱ ποιότητες μεταβάλλ-
ονται· εἰ μὴ μέλλει τις καὶ τοῖς μεγέθεσιν
ἀπλῶς εἰς ἄπειρον αὐτὰς ἐκβάλλειν.] Κινοῦν- 10
ταί τε συνεχῶς αἱ ἄτομοι, [φησὶ δὲ ἐνδοτέρω
καὶ ἰσοταχῶς αὐτὰς κινεῖσθαι, παρεχομένου
τοῦ κενοῦ τὴν εἶξιν ὁμοίαν καὶ τῇ κουφοτάτῃ
καὶ τῇ βαρυτάτῃ τὸν αἰῶνα.] Καὶ αἱ μὲν εἰς
μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων διύστανται, αἱ δὲ αὐτὸν
τὸν παλμὸν ἴσχουσιν, ὅταν τίχῃσιν ἐπὶ τὴν
περιπλοκὴν κεκλιμέναι ἢ στεγαζόμεναι παρὰ
τῶν πλεκτικῶν. Ἦτε γὰρ τοῦ κενοῦ φύσις, ἢ
διορίζουσα ἑκάστην αὐτῶν, τοῦτο παρασκευά-
ζει, τὴν τε ὑπέρεισιν οὐχ οἷα τε οὕσα ποιεῖ-
σθαι· ἢ τε στερεότης, ἢ ὑπάρχουσα αὐταῖς,
κατὰ τὴν σύγκρουσιν τὸν ἀποπαλμὸν ποιεῖ ἐφ'
ὅποσον ἂν ἡ περιπλοκὴ τὴν ἀποκατάστασιν ἐκ
τῆς συγκρούσεως διδῷ. Ἀρχὴ δὲ τούτων οὐκ 11
ἔστιν, αἰτίων τῶν ἀτόμων οὐσῶν καὶ τοῦ
κενοῦ. [Φησὶ δ' ἐνδοτέρω μηδὲ ποιότητά
τινα περὶ τὰς ἀτόμους εἶναι πλὴν σχήματος
καὶ μεγέθους καὶ βάρους· τὸ δὲ χρῶμα παρὰ

τὴν θέσιν τῶν ἀτόμων ἀλλάττεσθαι ἐν ταῖς
 δώδεκα στοιχειώσεσσι φησὶ· πᾶν τε μέγεθος μὴ
 εἶναι περὶ αὐτάς· οὐδέποτε γοῦν ἄτομος
 ὥφθη αἰσθῆσαι. Αὕτη δ' ἡ φωνὴ τούτων πᾶν- 45
 τῶν μνημονευομένων, τὸν ἱκανὸν τύπον ὑπο-
 12 βάλλει τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπινοίας.] Ἀλλὰ
 μὴν καὶ κόσμοι ἄπειροί εἰσιν εἰθ' ὅμοιοι τοῦ-
 τῳ εἴτ' ἀνόμοιοι· αἱ τε γὰρ ἄτομοι ἄπειροι
 οὔσαι, ὥς ἄρτι ἀπεδείχθη, φέρονται καὶ πορ-
 13 ρωτάτω· οὐ γὰρ κατηνάλωνται αἱ τοιαῦται
 ἄτομοι, ἐξ ὧν ἂν γένοιτο κόσμος, ἢ ὑφ' ὧν
 ἂν ποιηθῇ, οὔτ' εἰς ἓνα οὔτ' εἰς πεπερασμέ-
 νους, οὔθ' ὅσοι τοιοῦτοι, οὔθ' ὅσοι διάφοροι
 τούτῳ· ὥστε οὐδὲν τὸ ἐμποδίζον ἐστὶ πρὸς τὴν
 13 ἄπειρίαν τῶν [τοιούτων] κόσμων. Καὶ μὴν 46
 καὶ τύποι ὁμοιοσχήμονες τοῖς στερεμνίσι εἰσὶ,
 λεπτότησιν ἀπέχοντες μακρὰν τῶν φαινομέ-
 νων· οὔτε γὰρ ἀποστάσεις ἀδυνατοῦσιν ἐν τῷ
 περιέχοντι γίνεσθαι τοιαῦται, οὔτε ἐπιτηδεώ-
 τητες ἐς τὰς κατεργασίας τῶν κοιλωμάτων καὶ
 λεπτοτήτων γίνεσθαι, οὔτε ἀπόρροαι τὴν ἐξῆς
 θέσιν καὶ βάσιν διατηροῦσαι, ἢ ἢ καὶ ἐν
 14 τοῖς στερεμνίοις εἶχον. Τούτους δὲ τοὺς τύ-
 14 πους εἰδῶλα προσαγορεύομεν. Καὶ μὴν καὶ
 ἢ διὰ τοῦ κενοῦ φορὰ κατὰ μηδεμίαν ἀπάν-
 τησιν τῶν ἀντικοψάντων γινομένη πᾶν μῆκος
 περιλήπτου ἐν ἀτερινοίῳ χρόνῳ συντελεῖ.

Βράδους γὰρ καὶ τάχους ἀντικοπή καὶ οὐκ
 ἀντικοπή ὁμοίωμα λαμβάνει. Οὐ μὴν οὐδὲ
 ἅμα κατὰ τοὺς διὰ λόγου θεωρητοὺς χρόνους
 τὸ κάτω φερόμενον ἐπὶ [τοὺς] πλείους τόπους
 ἀφικνέται· ἀδιανόητον γὰρ καὶ τοῦτο συνα-
 φικνούμενον ἐν αἰσθητῷ χρόνῳ ὁθενδήποτε τοῦ
 ἀπείρου· ἐξ οὗ [γὰρ] ἂν περιλάβωμεν τὴν
 φορὰν τόπου, ἔσται ἀφιστάμενον· ἀντικοπή
 γὰρ ὁμοιον ἔσται, καὶ μέχρι τούτου τὸ τάχος
 τῆς φορᾶς μὴ ἀντικοπιτόμενον καταλίπωμεν.
 Χρήσιμον δὲ καὶ τοῦτο κατασχεῖν τὸ στοιχεῖον, 15
 εἶθ' ὅτι τὰ εἰδώλια ταῖς λεπτότησιν ἀνυπερ-
 βλήτοις κέχρηται· ὃ μὴθὲν ἀντιμαρτυρεῖ τῶν
 φαινομένων· ἢ ὅτι καὶ τάχῃ ἀνυπερβλήτα ἔχει,
 πάντα πόρον σύμμετρον ἔχοντα πρὸς τῷ, τῷ
 ἀπείρῳ αὐτῶν μὴθὲν ἀντικόπτειν ἢ ὀλίγα ἀντι-
 κόπτειν, πολλαῖς δὲ καὶ ἀπείροις εὐθύς ἀντι-
 κόπτειν τι. Πρὸς τε τούτοις ὅτι ἡ γένεσις τῶν 16
 εἰδῶλων ἅμα νοήματι συμβαίνει· καὶ γὰρ ῥεῦ-
 σις ἀπὸ τῶν σώμάτων τοῦ ἐπιπολῆς συνεχῆς
 συμβαίνει, οὐκ ἐπίδηλος αἰσθήσει διὰ τὴν ἀν- 17
 ταναπλήρωσιν, σώζουσα τὴν ἐπὶ τοῦ στερεμνίου
 θέσιν καὶ τάξιν τῶν ἀτόμων ἐπὶ πολὺν χρό-
 νον, εἰ καὶ ἐνίοτε συγχεομένη ὑπάρχει. Καὶ
 συστάσεις ἐν τῷ περιέχοντι ὀξεῖαι, διὰ τὸ μὴ
 δεῖν κατὰ βάθος τὸ συμπλήρωμα γίνεσθαι.
 Καὶ ἄλλοι δὲ τρόποι τινὲς γεννητικοὶ τῶν τοι-

οὐτῶν φύσεων εἰδὶν· οὐδὲν γὰρ τούτων ἀντι-
 μαρτυρεῖ ταῖς αἰσθηθεῖσιν, ἂν βλέπῃ τις τινα
 τρόπον τὰς ἐνεργείας, ἵνα καὶ τὰς συμπα-
 17 θείας ἀπὸ τῶν ἔξωθεν πρὸς ἡμᾶς ἀνοίῃ. Δεῖ
 δὲ καὶ νομίζειν, ἐπεισιόντος τινὸς ἀπὸ τῶν
 ἔξωθεν, τὰς μορφὰς ὁρᾶν ἡμᾶς καὶ διανοεῖ-
 σθαι· οὐ γὰρ ἂν ἀποσφραγίσαιτο τὰ ἔξω τὴν
 ἑαυτῶν φύσιν τοῦ τε χρώματος καὶ τῆς μορ-
 φῆς διὰ τοῦ ἀέρος τοῦ μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ κεί-
 νων, οὐδὲ διὰ τῶν ἀκτίνων ἢ οἴων δήποτε
 ξευμάτων ἀφ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνα παραγινόμε-
 νων οὕτως, ὥς τύπων τινῶν ἐπεισιόντων ἡμῖν
 ἀπὸ τῶν πραγμάτων ὁμοχρόων τε καὶ ὁμοιομόρ-
 φων κατὰ τὸ ἐναρμότιον μέγεθος εἰς τὴν ὄψιν
 ἢ τὴν διάνοιαν, ὥκως ταῖς φοραῖς χρωμένων,
 εἶτα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ ἐνὸς καὶ συνε-
 20 χοῦς τὴν φαντασίαν ἀποδιδόντος, καὶ τὴν
 συμπάθειαν ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου σῶζοντος
 κατὰ τὸν ἐκεῖθεν σύμμετρον ἐπερειαμόν ἐκ
 τῆς κατὰ βάθος ἐν τῷ στερεμνίῳ τῶν αὐτό-
 18 μων πλάσεως. Καὶ ἢν ἂν λάβωμεν φαντα-
 σίαν ἐπιβλητικῶς τῇ διανοίᾳ ἢ τοῖς αἰσθητη-
 ρίοις εἴτε μορφῆς εἴτε συμβεβηκότων, μορφὴ
 ἐστὶν αὕτη τοῦ στερεμνίου, γινομένη κατὰ τὸ
 ἑξῆς πύκνωμα ἢ ἐγκατάλειμμα τοῦ εἰδώλου.
 Τὸ δὲ ψεῦδος καὶ τὸ διημαρτημένον ἐν τῷ
 προσδοξαζομένῳ αἰεὶ ἐστὶν [ἐπιμαρτυρηθήσε-

εἶναι· εἴτ' οὐκ ἐπιμαρτυρουμένου,] κατὰ τὴν
 κίνησιν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, συνημμένην τῇ φαν-
 ταστικῇ ἐπιβολῇ, διάλειψιν δὲ ἔχουσιν, καθ'
 ἣν τὸ ψεῦδος γίνεται. Ἦτε γὰρ ὁμοιότης τῶν 19
 φαντασμάτων, οἷον ἐν εἰκόνι λαμβανομέ-
 νων, ἢ καθ' ὕπνους γινομένων, ἢ κατ' ἄλλας
 τινὰς ἐπιβολὰς τῆς διανοίας ἢ τῶν λοιπῶν
 κριτηρίων, οὐκ ἂν ποτε ὑπῆρχε τοῖς οὐσί τε
 καὶ ἀληθῆσι προσαγορευομένοις, εἰ μὴ ἦν τινα
 καὶ τοιαῦτα, πρὸς ἃ βάλλομεν. Τὸ δὲ διη-
 μαρτημένον οὐκ ἂν ὑπῆρχεν, εἰ μὴ ἐλαμβά-
 νομεν καὶ ἄλλην τινὰ κίνησιν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς,
 συνημμένην μὲν, διάλειψιν δὲ ἔχουσιν. Κατὰ
 δὲ ταύτην τὴν συνημμένην τῇ φανταστικῇ
 ἐπιβολῇ, διάλειψιν δὲ ἔχουσιν, εἰ μὲν μὴ
 ἐπιμαρτυρηθῇ ἢ ἀντιμαρτυρηθῇ, τὸ ψεῦδος
 γίνεται· εἰ μὲν δὲ ἐπιμαρτυρηθῇ ἢ μὴ ἀντιμαρ-
 τυρηθῇ, τὸ ἀληθές. Καὶ ταύτην οὖν σφό-
 δρα γε δεῖ τὴν δόξαν κατέχειν, ἵνα μήτε τὰ
 κριτήρια ἀναιρηθῇ τὰ κατὰ τὰς ἐνεργείας,
 μήτε τὸ διημαρτημένον ὁμοίως βεβαιούμενον
 πάντα συνταράττη. Ἀλλὰ μὲν καὶ τὸ ἀκούειν 20
 γίνεται πνεύματός τινος φερομένου ἀπὸ τοῦ
 φωνοῦντος ἢ ἠχοῦντος ἢ ψοφοῦντος ἢ ὅπως
 δήποτε ἀκουστικὸν πάθος παρασκευάζοντος.
 Τὸ δὲ ῥεῦμα τοῦτο εἰς ὁμοιομερεῖς ὄγκους
 διασπείρεται, ἅμα τινὰ διασώζοντας συμπά-

θειαν πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐνότητα ιδιότροπον,
 διατείνουσιν πρὸς ὃ ἀποστέλλεται, καὶ τὴν
 ἐπαίσθησιν τὴν ἀπ' ἐκείνου ὡς τὰ πολλὰ ποι-
 οῦσαν· εἰ δὲ μή γε, τὸ ἔξωθεν μόνον ἐνδηλον
 21 παρασκευάζουσιν. Ἄνευ γὰρ ἀναφερομένης
 τινὸς ἐκεῖθεν συμπαθείας οὐκ ἂν γίνοιτο ἡ
 τοιαύτη ἐπαίσθησις. Οὐκ αὐτὸν οὖν δεῖ νομί-
 ζειν τὸν αέρα ὑπὸ τῆς προϋεμένης φωνῆς ἢ καὶ
 τῶν ὁμογενῶν σχηματίζεσθαι, (πολλὴν γὰρ
 ἐνδειαν ἔξει τοῦτο πάσχειν ὑπ' ἐκείνης,) ἀλλ'
 εὐθύς τὴν γινομένην πληγὴν ἐν ἡμῖν, ὅταν
 φωνὴν ἀφίωμεν, τοιαύτην ἐκ τινῶν ὄγκων
 ῥεύματος πνευματώδους ἀποτελεστικῶν ποιεί-
 σθαι, ἢ τὸ πάθος τὸ ἀκουστικὸν ἡμῖν παρα-
 σκευάζει. Καὶ μὴν καὶ τὴν ὁσμὴν νομιστέον,
 ὥσπερ καὶ τὴν ἀκοὴν, οὐκ ἂν ποτε πάθος
 οὐδὲν ἐργάσασθαι, εἰ μὴ ὄγκοι τινὲς ἦσαν
 ἀπὸ τοῦ πράγματος ἀποφερόμενοι, σύμμετροι
 πρὸς τὸ τοῦτο τὸ αἰσθητήριον κινεῖν, οἱ μὲν
 τοῖσι τεταραγμένως καὶ ἄλλοτρίως, οἱ δὲ τοῖσι
 22 ἀταράχως καὶ οἰκείως ἔχοντες. Καὶ μὴν καὶ 34
 τὰς ἀτόμους νομιστέον μηδεμίαν ποιότητα τῶν
 φαινομένων προσφέρεσθαι πλὴν σχήματος καὶ
 βάρους καὶ μεγέθους καὶ ὅσα ἐξ ἀνάγκης
 σχήματος συμφυῆ ἐστί. Ποιότης γὰρ πᾶσα
 μεταβάλλει· αἱ δ' ἄτομοι οὐδὲν μεταβάλλου-
 σιν, ἐπειδὴ περ δεῖ τι ὑπομένειν ἐν ταῖς διαλύ-

σεσι τῶν συγκρίσεων στερεὸν καὶ ἀδιάλυτον, δὲ
 ὁ τὰς μεταβολὰς οὐκ εἰς τὸ μὴ ὄν ποιεῖται,
 οὐδ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ἀλλὰ κατὰ μεταθέσεις
 μὲν πολλῶν, τινῶν δὲ καὶ προσόδους καὶ ἀφώ-
 δους. Ὅθεν ἀναγκαῖον τὰ μὴ μετατιθέμενα 23
 ἀφθάρτα εἶναι, καὶ τὴν τοῦ μεταβάλλοντος
 φύσιν οὐκ ἔχοντα, ὅγκους δὲ καὶ σχημα-
 τισμοὺς ἰδίους. Ταῦτα γὰρ καὶ ἀναγκαῖον
 ὑπομένειν· καὶ γὰρ ἐν τοῖς παρ' ἡμῶν μετα-
 σχηματιζομένοις κατὰ τὴν προαίρεσιν τὸ σχῆ-
 μα ἐνυπάρχον λαμβάνεται, αἱ δὲ ποιότητες οὐκ
 ἐνυπάρχουσαι, ὥςπερ ἐκείνο, οὐ καταλείπον-
 ται, ἀλλ' ἐξ ὅλου τοῦ σώματος ἀπόλλυνται.
 Ἰκανὰ οὖν τὰ ὑπολειπόμενα ταῦτα τὰς τῶν
 συγκρίσεων διαφορὰς ποιεῖν· ἐπειδὴ περ ὑπο-
 λείπεσθαι γέ τινα ἀναγκαῖον, καὶ [οὐκ] εἰς τὸ
 μὴ ὄν [πάντα] φθείρεσθαι. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ 24
 δεῖ νομίζειν, πᾶν μέγεθος ἐν ταῖς ἀτόμοις
 ὑπάρχειν, ἵνα μὴ τὰ φαινόμενα ἀντιμαρτυρῇ
 παραλλαγὰς δέ τινας μεγεθῶν νομιστέον εἶναι.
 Βέλτιον γὰρ καὶ τούτου προσόντος τὰ κατὰ 25
 τὰ πάθη καὶ τὰς αἰσθησεις γινόμενα ἀποδο-
 θήσεται· πᾶν δὲ μέγεθος ὑπάρχον οὔτε χρή-
 σιμὸν ἐστὶ πρὸς τὰς τῶν ποιότητων διαφορὰς,
 ἀφίχθαι τε μέλλει καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁρατὴ ἀτο-
 μος· ὃ οὐ θεωρεῖται γινόμενον, οὐδ', ὅπως
 ἂν γίνοιτο ὁρατὴ ἀτομος, ἐστὶν ἐπινοῆσαι.

- 25 Πρὸς δὲ τούτοις οὐ δεῖ νομίζειν ἐν τῷ ὥρι-
σμένῳ σώματι ἀπείρους ὄγκους εἶναι οὐδ' ὀπη-
λικουσοῦν· ὥστε οὐ μόνον τὴν εἰς ἄπειρον το-
μὴν ἐπὶ τοῦλαττον ἀναιρετέον, (ἵνα μὴ πάντα
ἀσθενῇ ποιῶμεν, καὶ [ὡς ἐν] ταῖς περιλήψεσι
τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰ μὴ ὄν ἀναγκαζώμεθα τὰ
ὄντα θλίβοντες καταναλίσκειν·) ἀλλὰ καὶ τὴν
μετάβασιν μὴ νομιστέον γίνεσθαι ἐν τοῖς
ὥρισμένοις εἰς ἄπειρον, μηδὲ ἐπὶ τοῦλαττον.
Οὐδὲ γὰρ ὅλως, ἐπειδὴν ἅπαξ τις εἴπῃ, ὅτι
ἄπειροι ὄγκοι ἐν τινι ὑπάρχουσι ἢ ὀπηλικοῖοι,
ἐστὶ νοῆσαι, πῶς τ' ἂν ἔτι πεπερασμένον ταῦτο
εἴῃ τὸ μέγεθος· πηλίκοι γὰρ τινες δῆλον ὡς
οὐκ ἄπειροί εἰσιν ὄγκοι· καὶ οὗτοι, ἐξ ὧν,
ὀπηλίκοι ἂν ποτε ᾤσιν, ἄπειρον ἂν καὶ τὸ
μέγεθος, ἄκρον τε ἔχοντες τὸ ὑποπεπερασμέ-
νον διαληπτόν· εἰ μὴ καὶ καθ' ἑαυτὸν θεω-
ρητέον, οὐκ ἔστι μὴ καὶ τὸ ἐξῆς τούτου τοι-
οῦτο νοεῖν· καὶ οὕτω κατὰ τὸ ἐξῆς εἰς τὸ
ἔμπροσθεν βαδίζοντα εἰς τὸ ἄπειρον ὑπάρχειν.
- 26 κατὰ τὸ τοιοῦτο ἀφικνεῖσθαι τῇ ἐννοίᾳ. Τά
τε ἐλάχιστον, τὸ ἐν τῇ αἰσθήσει, δεῖ κατα-
νοεῖν ὅτι οὔτε τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον τὰ τὰς
μεταβάσεις ἔχον, οὔτε πάντη πάντων ἀνό-
μοιον, ἀλλ' ἔχον μὲν τινα κοινότητα τῶν με-
ταβάσεων, διάληπιν δὲ μερῶν οὐκ ἔχον· ἀλλ'
ὅτε διὰ τὴν τῆς κοινότητος προσεμφέρειαν

οὐκ ὀφείδωμεν διαλήψεσθαι τι αὐτοῦ, τὸ μὲν ἐπὶ
 τάδε, τὸ δὲ ἐπ' ἐκεῖνα, τὸ ἴσον ἡμῖν δεῖ προσ-
 πίπτειν. Ἐξῆς τε θεωροῦμεν ταῦτα ἀπὸ τοῦ
 πρώτου καταρχόμενοι, καὶ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ,
 οὐδὲ μέρεσι μερῶν ἀπτόμενα, ἀλλὰ ἐν τῇ
 ιδιότητι τῇ ἑαυτῶν τὰ μεγέθη καταμετροῦντα,
 τὰ πλείω πλείον, καὶ τὰ ἐλάττω ἕλαττον.
 Ταύτῃ τῇ ἀναλογίᾳ νομιστέον καὶ τὸ ἐν τῇ 27
 60 ἀτόμῳ ἐλάχιστον κερῆσθαι. Μικρότητι γὰρ
 ἐκεῖνο δῆλον ὡς διαφέρει τοῦ κατὰ τὴν αἰσθη-
 σιν θεωρουμένου, ἀναλογίᾳ δὲ τῇ αὐτῇ κερη-
 ται· ἐπεὶ περ καὶ ὅτι μέγεθος ἔχει ἡ ἄτομος
 κατὰ τὴν ἐνταῦθα ἀναλογίαν, κατηγορούσα-
 μεν, μικρόν τι μόνον, μακρὸν ἐκβάλλοντες.
 Ἐτι τε τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀμυγῇ πέρατα δεῖ
 νομίζειν τῶν μηκῶν, τὸ καταμέτρημα ἐξ αὐ-
 τῶν πρώτων τοῖς μείζουσι καὶ ἐλάττοσι παρα-
 σκευάζοντα τῇ διὰ λόγου θεωρίᾳ ἐπὶ τῶν ἀορά-
 των. Ἡ γὰρ κοινότης ἡ ὑπάρχουσα αὐτοῖς
 πρὸς τὰ ἀμετάβολα ἱκανὴ τὸ μέχρι τούτου
 συντελέσαι· συμφόρησιν δὲ ἐκ τούτων κίνησιν
 60 ἐχόντων οὐχ οἷόν τε γίνεσθαι. Καὶ μὴν κατὰ 28
 τοῦ ἀπείρου ὡς μὲν ἀνωτάτῳ ἢ κατωτάτῳ οὐ
 δεῖ κατηγορεῖν τὸ ἄνω ἢ κάτω· ἴσμεν τοι τὸ
 ὑπὲρ κεφαλῆς, ὅθεν ἂν θῶμεν εἰς ἄπειρον
 ἄγειν ὄν, μηδέποτε φανεῖσθαι τοῦτο ἡμῖν, ἢ
 τὸ ὑποκάτω τοῦ νοηθέντος εἰς ἄπειρον ἔμα

ἄνω τε εἶναι καὶ κάτω πρὸς τὸ αὐτό· τοῦτο
 γὰρ ἀδύνατον διανοηθῆναι. 26τ' ἔστι μίαν
 λαβεῖν φορὰν τὴν ἄνω νοουμένην εἰς ἄπειρον,
 καὶ μίαν τὴν κάτω, ἂν καὶ μυριάκις πρὸς
 τοὺς πόδας τῶν ἐπάνω τὸ παρ' ἡμῶν φερόμε-
 νον ἐπὶ τοὺς ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν τόπους
 ἀφικνῆται, ἢ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῶν ὑποκάτω
 τὸ παρ' ἡμῶν κάτω φερόμενον. 27
 29 Ἡ γὰρ ὅλη
 φορὰ οὐθὲν ἥττον ἑκατέρω ἑκατέρω ἀντικειμένη
 ἐπ' ἄπειρον νοεῖται. Καὶ μὴν καὶ ἰσοταχεῖς 61
 ἀναγκαῖον τὰς ἀτόμους εἶναι, ὅταν διὰ τοῦ
 κενοῦ εἰσφέρωνται, μηδενὸς ἀντικόπτοντος·
 οὔτε γὰρ τὰ βαρέα θᾶπτον οἰσθήσεται τῶν
 μικρῶν καὶ κούφων, ὅταν γε δὴ μηδὲν ἀπαντᾷ
 αὐτοῖς· οὔτε τὰ μικρὰ τῶν μεγάλων, πάντα
 πόρον σύμμετρον ἔχοντα, ὅταν μηθὲν μηδὲ
 ἐκείνοις ἀντικόπη. Οὐδ' ἡ ἄνω, οὐδ' ἡ εἰς
 τὸ πλάγιον διὰ τῶν κρούσεων φορὰ, οὐδ' ἡ
 κάτω διὰ τῶν ἰδίων βαρῶν· ἐφ' ὅποσον γὰρ
 ἂν κατίσχη ἑκατέραν, ἐπὶ τοσοῦτον ἅμα νοή-
 ματι τὴν φορὰν σχήσει, ἕως [ἂν μηθὲν] ἀν-
 30 τικόπη ἢ ἔξωθεν ἢ ἐκ τοῦ ἰδίου βάρους πρὸς
 τὴν τοῦ πλῆξαντος δύναμιν. Ἀλλὰ μηδὲ κατὰ 62
 τὰς συγκρίσεις θᾶπτον ἑτέρα ἑτέρας οἰσθήσε-
 ται, τῶν ἀτόμων ἰσοταχῶν οὐσῶν, τῷ ἐφ' ἕνα
 τόπον φέρεσθαι τὰς ἐν τοῖς ἀθροίσμασιν ἀτό-
 μους, καὶ κατὰ τὸν ἐλάχιστον συνεχῆ χρόνον·

εἰ δὲ μὴ ἐφ' ἓνα τόπον [φέρονται,] ἀλλὰ
 πυκνοὶ ἀντικόπτουσι, κατὰ τοὺς λόγῳ θεω-
 ρητοὺς χρόνους, ἕως ἂν ὑπὸ τὴν αἰσθησὶν το
 συνεχὲς τῆς φορᾶς γένηται. Τὸ γὰρ προσδοξα-
 ζόμενον περὶ τοῦ ἀοράτου, ὡς ἄρα καὶ οἱ
 διὰ λόγου θεωρητοὶ χρόνοι τὸ συνεχὲς τῆς
 φορᾶς ἔξουσιν, οὐκ ἀληθές ἐστιν ἐπὶ τῶν
 τοιούτων· ἐπεὶ τὸ γε θεωρούμενον πᾶν ἢ κατ'
 ἐπιβολὴν λαμβανόμενον τῇ διανοίᾳ, ἀληθές
 ἐστιν. Μετὰ δὲ ταῦτα δεῖ συνορᾶν περὶ τῆς 31
 ψυχῆς, ἀναφέροντα ἐπὶ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰ
 πάθη· οὕτω γὰρ ἡ βεβαιωτάτη πίστις ἔσται,
 ὅτι ἡ ψυχὴ σῶμά ἐστι λεπτομερὲς, παρ' ὅλον
 τὸ ἄθροισμα παρεσπαρμένον, προσεμφερέστα-
 τον δὲ πνεύματι θερμοῦ τινὰ κρᾶσιν ἔχοντι,
 καὶ πῇ μὲν τούτῳ προσεμφερὲς, πῇ δὲ ἐκείνῳ.
 Ἔστι δὲ τὸ μέρος πολλὴν παραλλαγὴν εἰλη-
 φὸς τῇ λεπτομερείᾳ καὶ αὐτῶν τούτων, συμ-
 παθεῖς δὲ τούτῳ μᾶλλον καὶ τῷ λοιπῷ ἄθροί-
 σματι. Τοῦτο δὲ πᾶν αἰ δυνάμεις τῆς ψυχῆς
 δηλοῦσι καὶ τα πάθη καὶ αἰ εὐκίνησιν καὶ
 αἰ διανοήσεις, καὶ ὧν στερούμενοι θνήσκομεν.
 Καὶ μὴν καὶ ὅτι ἔχει ἡ ψυχὴ τῆς αἰσθήσεως 32
 τὴν πλείστην αἰτίαν, δεῖ κατέχειν. Οὐ μὴν
 εἰλήφει ἂν ταύτην, εἰ μὴ ὑπὸ τοῦ λοιποῦ
 ἄθροίσματος ἐστεγάζετο πως· τὸ δὲ λοιπὸν
 ἄθροισμα παρὰσκευάσαν τὴν αἰτίαν ταύτην,

μετείληψε καὶ αὐτὸ τοιούτου συμπτώματος
παρ' ἐκείνης, οὐ μέντοι πάντων, ὧν ἐκείνη
κέκτῃται. Διὸ ἀπαλλαγείσης τῆς ψυχῆς οὐκ
ἔχει τὴν αἰσθῆσιν· οὐ γὰρ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ
ταύτην ἐκέκτετο τὴν δύναμιν, ἀλλὰ ἐτέρῳ
ἥμα συγγεγεννημένῳ αὐτῷ παρεσκεύαζεν, ὃ
διὰ τῆς συντελεσθείσης περὶ αὐτὸ δυνάμεως
κατὰ τὴν κίνησιν σύμπτωμα αἰσθητικὸν εὐθὺς
ἀποτελοῦν ἑαυτῷ, ἀπεδίδου κατὰ τὴν ὁμο-
ρησιν καὶ συμπάθειαν καὶ ἐκείνῳ, καθάπερ
33 εἶπον. Διὸ δὴ καὶ ἐνυπάρχουσα ἡ ψυχὴ οὐδέ-
ποτε, ἄλλου τινὸς μέρους ἀπηλλαγμένου,
ἀναισθητεῖ, ἐάνπερ διαμένη τὸ ὅξυ κατὰ τὴν
αἰσθῆσιν, ἀλλὰ ἔν καὶ αὕτη ξυναπόληται,
τοῦ στεγάζοντος λυθέντος εἴθ' ὅλου εἴτε καὶ
μέρους τινός· τὸ δὲ λοιπὸν ἄθροισμα δια-
μένον καὶ ὅλον καὶ κατὰ μέρος οὐκ ἔχει
τὴν αἰσθῆσιν, ἐκείνου ἀπηλλαγμένου, ὅσον
ποτέ ἐστὶ τὸ συντεῖνον τῶν ἀτόμων πλῆθος
34 εἰς τὴν τῆς ψυχῆς φύσιν. Καὶ μὴν καὶ λυ-
μένου τοῦ ὅλου ἀθροίσματος ἡ ψυχὴ διασπεί-
ρεται, καὶ οὐκέτι ἔχει τὰς αὐτὰς δυνάμεις
οὐδὲ κινεῖται· ὥστ' οὐδ' αἰσθῆσιν κέκτῃται.
Οὐ γὰρ οἷόν τε νοεῖν αὐτὴν αἰσθανομένην, 66
μὴ ἐν τούτῳ τῷ συστήματι ταῖς κινήσεσι ταύ-
ταις χρωμένην, ὅταν τὰ στεγάζοντα καὶ πε-
ριέχοντα μὴ τοιαῦτα ᾖ, ἐν οἷς νῦν οὐσα ἔχει

ταύτας τὰς κινήσεις. [Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε 35
λέγει ἐν ἄλλοις, καὶ ἐξ ατόμων αὐτὴν συγκεῖ-
σθαι λειοτάτων καὶ στρογγυλωτάτων, πολλῶ
τιμι διαφερουσῶν τῶν τοῦ πυρός· καὶ τὸ μὲν
ἄλογον αὐτῆς ἐν τῷ λοιπῷ παρεσπάρθαι σώματι,
τὸ δὲ λογικὸν ἐν τῷ θώρακι, ὡς δῆλον ἔκ τε
τῶν φόβων καὶ τῆς χαρᾶς. Ἐπνον τε γίνεσθαι
τῶν τῆς ψυχῆς μερῶν, τῶν παρ' ὅλην τὴν
σύγκρισιν παρεσπαρμένων, ἐγκατεχομένων ἢ
διαφορουμένων, εἴτα συμπιπτόντων τοῖς ἐσπαρ-
⁶ 36 36 μένοις. Τὸ τε σπέρμα ἀφ' ὅλων τῶν σωμάτων
φέρεσθαι]. [Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε] γε δεῖ προσκα-
τανοεῖν, ὅτι τὸ ἀσώματον λέγω κατὰ τὴν
πλείστην ὁμιλίαν τοῦ ὀνόματος ἐπὶ τοῦ καθ'
ἑαυτὸ νοηθέντος ἄν· καθ' ἑαυτὸ δὲ οὐκ ἔστι
νοῆσαι τὸ ἀσώματον πλὴν [ἐπὶ] τοῦ κενοῦ.
Τὸ δὲ κενὸν οὔτε ποιῆσαι οὔτε παθεῖν δύνα-
ται, ἀλλὰ κίνησιν μόνον δι' ἑαυτοῦ τοῖς
σώμασι παρέχεται. Ὡσθ' οἱ λέγοντες ἀσώμα-
τον εἶναι τὴν ψυχὴν, ματαιάζουσιν. Οὐδὲν
γὰρ ἂν ἐδύνατο ποιεῖν οὔτε πάσχειν, εἰ ἦν
τοιαύτη. Νῦν δ' ἐναργῶς ἀμφοτέρω ταῦτα
διαλαμβάνομεν περὶ τὴν ψυχὴν τὰ συμπτώ-
⁶ 36 36 ματα. Ταῦτα οὖν πάντα τὰ διαλογίσματα
ἀνάγων τις ἐπὶ τὰ πάθη καὶ τὰς αἰσθήσεις,
μνημονεύων τῶν ἐν ἀρχῇ ῥηθέντων, ἱκανῶς
κατόψεται τοῖς τύποις ἐμπεριειλημμένα εἰς τὸ

B

τὰ κατὰ μέρος ἀπὸ τούτων ἐξακριβοῦσθαι
 37 βεβαίως. Ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ σχήματα καὶ τὰ
 χρώματα καὶ τὰ μεγέθη, καὶ τὰ βάρη καὶ
 ὅσα ἄλλα κατηγορεῖται τοῦ σώματος, ὥσαντι
 συμβεβηκότα ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς ὁράτοις, καὶ
 κατὰ τὴν αἰσθησὶν αὐτὴν γνωστοῖς, οὐθ' ὥς
 καθ' ἑαυτὰς εἰσὶ φύσεις, δοξαστέον, (οὐ γὰρ
 δυνατόν ἐπινοῆσαι τοῦτο) οὐθ' ὅλως ὥς οὐκ
 εἰσὶν, οὐθ' ὥς ἑτερά τινα προσυπάρχοντα τού-
 τῳ ἀσώματῳ, οὐθ' ὥς μόρια τούτου, ἀλλ' ὥς
 38 τὸ ὅλον σῶμα καθόλου μὲν ἐκ τούτων πᾶν-
 των τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔχον αἰδίου· οὐχ οἷον
 δὲ εἶναι συμπεφορημένον, ὥσπερ ὅταν ἐξ αὐτῶν
 τῶν ὄγκων μεῖζον ἄθροισμα συστήῃ, ἥτοι τῶν
 πρώτων, ἢ τῶν τοῦ ὅλου μεγεθῶν, τοῦ δὲ
 τινος ἐλαττόνων, ἀλλὰ μόνον, ὥς λέγω, ἐκ
 τούτων ἀπάντων τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἔχον αἰδίου.
 Καὶ ἐπιβολὰς μὲν ἔχοντα ἰδίας πάντα ταῦτα
 ἐστὶ καὶ διαλήψεις, συμπαρακολουθοῦντος
 δὲ τοῦ ἀθρόου καὶ οὐδαμῇ ἀποσχιζομένου,
 ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀθρόαν ἔννοιαν τοῦ σώματος
 38 κατηγορίαν εἰληφότος. Καὶ μὴν καὶ τοῖς
 σώμασι συμπίπτει πολλάκις καὶ οὐκ αἰδίου
 [τι] παρακολουθεῖν, οὐτ' ἐν τοῖς ἀοράτοις,
 καὶ οὐτε ἀσώματα· ὥστε δὴ κατὰ τὴν πλείστην
 φορὰν τούτῳ τῷ ὀνόματι χρώμενοι, φανερὸν
 ποιούμεν, τὰ συμπτώματα οὐτε τὴν τοῦ ὅλου

φύσιν ἔχειν, ὃ συλλαβόντες κατὰ τὸ ἀθρόον
 σῶμα προσαγορεύομεν, οὔτε τὴν τῶν αἰδίων
 παρακολουθούντων, ὧν ἄνευ σῶμα οὐ δυνα-
 τὸν νοεῖσθαι· κατ' ἐπιβολὰς δ' ἂν τινὰς παρα-
 κολουθούντος τοῦ ἀθρόου ἕκαστα προσαγο-
 ρευθῇ, ἀλλ' ὅτε δήποτε ἕκαστα συμβαίνοντα
 θεωρεῖται, οὐκ αἰδίων τῶν συμπτωμάτων πα-
 ρακολουθούντων. Καὶ οὐκ ἐξελατέον ἐκ τοῦ 39
 ὄντος ταύτην τὴν ἐνάργειαν, ὅτι οὐκ ἔχει τὴν
 τοῦ ὅλου φύσιν ὃ συμβαίνει, ὃ δὴ καὶ σῶμα
 προσαγορεύομεν, οὐδὲ τὴν τῶν αἰδίων παρα-
 κολουθούντων, οὐδ' αὖ κατ' αὐτὰ [ὑφ' ἐστία-
 ναι] νομιστέον· οὐδὲ γὰρ τοῦτο διανοητέον
 οὔτ' ἐπὶ τούτων, οὔτ' ἐπὶ τῶν αἰδίων συμβε-
 βηκότων, ἀλλ' ὅπερ καὶ φαίνεται, συμπτώ-
 ματα πάντα τὰ σώματα νομιστέον, καὶ οὐκ
 αἰδίων παρακολουθούντα, οὐδ' αὖ φύσεως κατ'
 ἑαυτὰ τάγμα ἔχοντα, ἀλλ' ὃν τρόπον αὐτὴ ἡ
 αἰσθησις τὴν ιδιότητα ποιεῖ, θεωρεῖται. Καὶ 40
 μὴν καὶ τότε δεῖ προσκατανοῆσθαι σφοδρῶς·
 τὸν γὰρ δὴ χρόνον οὐ ζητητέον, ὥςπερ καὶ
 τὰ λοιπὰ, ὅσα ἐν ὑποκειμένῳ ζητοῦμεν, ἀνά-
 γοντες ἐπὶ τὰς βλεπομένας παρ' ἡμῖν προλή-
 ψεις· ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἐνέργημα, κατ' ὃ τὸν
 πολλὸν ἢ ὀλίγον χρόνον ἀναφωνοῦμεν, συγγε-
 νικῶς τοῦτο περιφέροντες, ἀναλογιστέον. Καὶ
 οὔτε διαλέκτους ὥς βελτίους μεταληπτέον,

ἀλλ' αὐταῖς ταῖς ὑπαρχούσαις κατ' αὐτοῦ
 χρηστέον· οὔτε ἄλλο τι κατ' αὐτοῦ κατηγορη-
 τέον, ὥς τὴν αὐτὴν οὐσίαν ἔχοντας τῷ ἰδιώ-
 ματι τούτῳ, (καὶ γὰρ τοῦτο ποιοῦσιν τινες,) ἀλλὰ μόνον ὃ συμπλέκομεν τὸ ἴδιον τοῦτο
 καὶ παραμετροῦμεν, μάλιστα ἐπιλογιστέον.
 41 Καὶ γὰρ τοῦτο οὐκ ἀποδείξεως προσδεῖται, ἀλλ' ἐπιλογισμοῦ, ὅτι ταῖς ἡμέραις καὶ ταῖς
 νυξὶ συμπλέκομεν [χρόνον] καὶ τοῖς τούτων
 μέρεσιν· ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς
 ἀπαθείαις, καὶ κινήσεσι καὶ στάσεσιν, ἰδιὸν
 τι σύμπτωμα περὶ ταῦτα πάλιν αὐτὸ τοῦτο
 ἐννοοῦντες, καὶ ὃ χρόνον ὀνομάζομεν. [Φησὶ
 δὲ τοῦτο καὶ ἐν τῇ β' περὶ φύσεως, καὶ ἐν τῇ
 42 μεγάλῃ ἐπιτομῇ.] Ἐπὶ τε τοῖς προειρημένοις
 τοὺς κόσμους δεῖ καὶ πᾶσαν σύγκρισιν πεπε-
 ρασμένην, τὸ ὁμοειδὲς τοῖς θεωρουμένοις
 πυκνῶς ἔχουσιν, νομίζειν γεγονέναι ἀπὸ τοῦ
 ἀπείρου, πάντων τούτων ἐκ συστροφῶν ἰδίων
 ἀποκεκριμένων καὶ μειζόνων καὶ ἐλαττόνων·
 καὶ πάλιν διαλύεσθαι πάντα, τὰ μὲν θᾶπτον,
 τὰ δὲ βραδύτερον· καὶ τὰ μὲν ὑπὸ τοιῶνδε,
 τὰ δὲ ὑπὸ τοιῶνδε τοῦτο πάσχοντα. Δῆλον γὰρ
 οὖν, ὥς καὶ φθαρτοὶ οἱ κόσμοι μεταβαλ-
 λόντων τῶν μερῶν· καὶ ἡ γῆ τῷ ἀέρι ἐπο-
 43 χεῖται. Ἔτι δὲ καὶ τοὺς κόσμους οὔτε ἐξ
 ἀνάγκης δεῖ νομίζειν ἓνα σχηματισμὸν ἔχειν,

ἀλλὰ καὶ διαφοροὺς αὐτοὺς, οὓς μὲν σφαι-
 ροειδεῖς, οὓς δὲ ὠοειδεῖς, καὶ ἀλλοιοσχήμο-
 νας ἄλλους· οὐ μέντοι πᾶν σχῆμα ἔχειν.
 Οὐδὲ ζῶα εἶναι ἀποκριθέντα ἀπὸ τοῦ ἀπείρου·
 οὐδὲ γὰρ ἂν ἀποδείξειεν οὐδεὶς, ὥς μὲν τῷ
 τοιούτῳ κόσμῳ ἐμπεριελήφθη τὰ τοιαῦτα σπέρ-
 ματα, ἐξ ὧν ζῶά τε καὶ φυτὰ καὶ τὰ λοιπὰ
 πάντα [τὰ] θεωρούμενα συνίσταται, ἐν δὲ
 τῷ τοιούτῳ οὐκ ἂν ἐδυνήθη καὶ ἐντραφῆναι.
 Ὡσαύτως δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐπὶ
 τῇ γῆς νομιστέον. Ἀλλὰ μὴν ὑποληπτέον, καὶ 44
 τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν πολλὰ καὶ παντοῖα
 ὑπὸ τῶν αὐτῶν πραγμάτων διδαχθῆναι τε καὶ
 ἀναγκασθῆναι· τὸν δὲ λογισμὸν τὰ ὑπὸ ταύ-
 τῃς παρεγγυηθέντα καὶ ὕστερον ἐπακριβοῦν
 καὶ προσεξευρίσκειν, ἐν μὲν τισι θάπτον, ἐν
 δὲ τισι βραδύτερον· καὶ ἐν μὲν τισι κατὰ
 περιόδους καὶ χρόνους μείζους ἀπὸ τῶν τοῦ
 ἀπείρου, ἐν δὲ τισι κατ' ἐλάττους. Ὅθεν καὶ
 τὰ ὀνόματα ἐξ ἀρχῆς μὴ θέσει γενέσθαι, ἀλλ'
 αὐτὰς τὰς φύσεις τῶν ἀνθρώπων, καθ' ἕκαστα
 ἔθνη ἴδια πασχούσας πάθη καὶ ἴδια λαμβά-
 νουσας φαντάσματα, ἰδίως τὸν ἀέρα ἐκπέμ-
 πειν, στελλόμενον ὑφ' ἐκάστων τῶν παθῶν
 καὶ τῶν φαντασμάτων, ὥς ἂν ποτε καὶ ἡ
 παρὰ τοὺς τόπους τῶν ἐθνῶν διαφορὰ εἴη.
 Ὡς γὰρ τοῦτον δὲ κοινῶς καθ' ἕκαστα ἔθνη τὰ ἴδια 45

τεθῆναι, πρὸς τὸ τὰς δηλώσεις ἦττον ἀμφο-
 βόλους γενέσθαι ἀλλήλοις, καὶ συντομωτέρως
 δηλουμένας. Τινὰ δὲ καὶ οὐ συνορώμενα πράγ-
 ματα εἰσφέροντας τοὺς συνειδότας παρεγγυῆ-
 σαι τινὰς φθόγγους· [ὧν τοὺς μὲν] ἀναγκα-
 σθέντας ἀναφωνῆσαι, τοὺς δὲ, τῷ λογισμῷ
 ἐπομένους κατὰ τὴν πλείστην αἰτίαν, οὕτως
 46 ἐρμηνεύσαι. Καὶ μὴν ἐν τοῖς μετεώροις φορὰν
 καὶ τροπὴν καὶ ἔκλειψιν καὶ ἀνατολὴν καὶ
 δύσιν καὶ τὰ σύστοιχα τούτοις, μήτε λει-
 ουργοῦντός τινος νομίζειν δεῖ γίνεσθαι καὶ
 διατάπτοντος ἢ διατάξαντος, καὶ ἅμα τὴν
 πᾶσαν μακαριότητα ἔχοντος μετ' ἀφθαρσίας·
 οὐ γὰρ συμφωνοῦσι πραγματεῖαι καὶ φροντί-
 δες καὶ ὄργαι καὶ χάριτες μακαριότητι, ἀλλ'
 ἀσθενεία καὶ φόβος καὶ προσδεῖσαι τῶν πλη-
 σίων ταῦτα γίνεται· μήτ' αὖ πυρώδη τινὰ
 συνεστραμμένα, τὴν μακαριότητα κεκτῆμένα,
 κατὰ βούλησιν τὰς κινήσεις ταύτας λαμβά-
 νειν, ἀλλὰ πᾶν τὸ σέμνωμα τηρεῖν κατὰ
 πάντα ὀνόματα φερόμενα ἐπὶ τὰς τοιαύτας
 ἐννοίας, εἴαν μηδὲν ὑπεναντίον ἐξ αὐτῶν τῷ
 σεμνώματι δόξη· εἰ δὲ μὴ, τὸν μέγιστον
 τάραχον ἐν ταῖς ψυχαῖς αὕτη ὑπεναντιότης
 47 παρασκευάσει. Ὅθεν δὴ κατὰ τὰς ἐξ ἀρχῆς
 ἐναπολήψεις τῶν συστροφῶν τούτων ἐν τῇ τοῦ
 κόσμου συστάσει δεῖ δοξάζειν καὶ τὴν ἀνάγκην

ταύτην καὶ περίοδον συντελεῖσθαι. Καὶ μὴν
καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν κυριωτάτων αἰτίαν ἐξακρι-
βῶσαι, φυσιολογίας ἔργον εἶναι δεῖ νομίζειν,
καὶ τὸ μακάριον ἐν τῇ περὶ τῶν μετεώρων
γνώσει ἐνταῦθα πεπωκέναι, καὶ ἐν τῷ τίνες
φύσεις αἱ θεωρούμεναι κατὰ τὰ μετέωρα
ταυτὶ, καὶ ὅσα συγγενῇ πρὸς τὴν εἰς ταῦτα
ἀκρίβειαν. Ἔτι τε καὶ τὸ πλεοναχῶς ἐν τοῖς
τοιούτοις εἶναι, καὶ τὸ ἐνδεχομένως καὶ ἄλλως
πῶς ἔχειν, ἀλλ' ἀπλῶς μὴ εἶναι ἐν ἀφθάρτῳ
καὶ μακαρίᾳ φύσει τῶν διάκρισιν ὑποβαλλόν-
των ἢ τάραχον μηθὲν, καὶ τοῦτο καταλαβεῖν
τῇ διανοίᾳ ἐστὶν, ἀπλῶς [οὕτως] εἶναι. Τὸ 48
δ' ἐν τῇ ἱστορίᾳ πεπωκὸς τῆς δύσεως καὶ
ἀνατολῆς καὶ τροπῆς καὶ ἐκλείψεως, καὶ ὅσα
συγγενῇ τούτοις, μηθὲν ἔτι πρὸς τὸ μακά-
ριον τῆς γνώσεως συντείνειν, ἀλλ' ὁμοίως
τοὺς φόβους ἔχειν τοὺς ταῦτα κατιδόντας,
τίνες δὲ αἱ φύσεις ἀγνοοῦντας, καὶ τίνες αἱ
κυριώταται αἰτίαι, καὶ εἰ μὴ προσήδεισαν
ταῦτα, τάχα δὲ καὶ πλείους, ὅταν τὸ θάμβος
ἐκ τῆς τούτων προσκατανοήσεως μὴ δύνηται
τὴν λύσιν λαμβάνειν καὶ τὴν περὶ τῶν κυ-
ριωτάτων οἰκονομίαν. Διὸ δὴ καὶ πλείους 49
αἰτίας εὐρίσκομεν τροπῶν καὶ δύσεων καὶ
ἀνατολῶν καὶ ἐκλείψεων καὶ τῶν τοιουτοτρό-
πων, ὥςπερ καὶ ἐν τοῖς κατὰ μέρος γινόμε-

νοις· καὶ οὐ δεῖ νομίζειν, τὴν ὑπὲρ τοῦ-
των χρεῖαν ἀκρίβειαν μὴ ἀπειληφέναι, ὅση
πρὸς τὸ ἀτάραχον καὶ μακάριον ἡμῶν
συντείνει. Ὡστε παραθεωροῦντας, ποσαχῶς
παρ' ἡμῖν τὸ ὅμοιον γίνεται, αἰτιολογητέον
ὑπὲρ τε τῶν μετεώρων καὶ παντὸς τοῦ ἀδή-
λου, κατασφρονοῦντας τῶν οὔτε τὸ μοναχῶς
ἔχον ἢ γινόμενον γνωρίζοντων, οὔτε τὸ πλεο-
ναχῶς συμβαῖνον κατὰ τὴν ἐκ τῶν ἀποστη-
μάτων φαντασίαν παραδιδόντων, ἔτι τε
ἀγνοούντων, καὶ ἐν ποίοις οὐκ ἔστιν ἀτα-
ρακτῆσαι. Ἄν οὖν οἰώμεθα καὶ ὡδί πως ἐνδε-
χόμενον αὐτὸ γίνεσθαι, καὶ ἐφ' οἷοις ὁμοίως
[ἐστὶν] ἀταρακτῆσαι, αὐτὸ τὸ ὅτι πλεονα-
χῶς γίνεται γνωρίζοντες, ὥςπερ, καὶ, ὅτι
ὡδί πως γίνεται, εἰδῶμεν, ἀταρακτῆσομεν.

50 Ἐπὶ δὲ τούτοις ἅπασιν ἐκεῖνο δεῖ κατανοεῖν,
ὅτι τάραχος ὁ κυριώτατος ταῖς ἀνθρωπίναις
ψυχαῖς γίνεται ἐν τῷ ταῦτα μακάριά τε δοξά-
ζειν καὶ ἄφθαρτα, καὶ ὑπεναντίας ἔχειν τού-
τοις βουλήσεις ἅμα καὶ πράξεις καὶ αἰτίας,
καὶ ἐν τῷ αἰώνιον τι δεινὸν καὶ προσδοκᾶν
καὶ ὑποπτέειν κατὰ τοὺς μύθους, [εἴτε
κατὰ] ταύτην τὴν ἀναισθησίαν τὴν ἐν τῷ
τεθνάναι φοβουμένους ὥςπερ οὐδ' αὖ κατ' αὐ-
τοὺς, καὶ ἐν τῷ μὴ δόξαις ταύταις πάσχειν,
ἀλλ' ἀλόγῳ γέ τιτι παραστάσει. Ὅθεν τοὺς

μὴ ὀρίζοντας τὸ δεινὸν τὴν ἴσιν ἢ καὶ ἐπι-
 τεταμένην ταραχὴν λαμβάνειν τῷ εἰ καὶ
 ἐδόξαζον ταῦτα. Ἡ δὲ ἀταραξία, τὸ τούτων 51
 πάντων ἀπολελύσθαι, καὶ συνεχῇ μνήμην
 ἔχειν τῶν ὅλων καὶ κυριωτάτων. Ὅθεν τοῖς
 πᾶσι προσεκτέον τοῖς παροῦσι καὶ ταῖς αἰσθή-
 σεσι, κατὰ μὲν τὸ κοινὸν ταῖς κοιναῖς, κατὰ
 δὲ τὸ ἴδιον ταῖς ἰδίαις, καὶ πάσῃ τῇ παρουσίᾳ
 καθ' ἕκαστον τῶν κριτηρίων ἐναργεῖα. Ἄν
 γὰρ τούτοις προσέχωμεν, τὸ ὅθεν ὁ ταραχος
 καὶ ὁ φόβος ἐγίνετο, ἐξαιτιολογήσομεν ὀρθῶς
 καὶ ἀπολύσομεν, ὑπὲρ τε μετεώρων αἰτιολο-
 γοῦντες καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἀεὶ παρεμπίπτον-
 των, καὶ ὅσα φοβεῖ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώ-
 πους ἐσχάτως. Ταῦτά σοι, ὦ Ἡρόδοτε, ἔστι 52
 κεφαλαιωδέστατα ὑπὲρ τῆς τῶν ὅλων φύσεως
 ἐπιτετμημένα. ὥστε ἂν γένοιτο οὗτος ὁ λό-
 γος δυνατὸς, κατεσχέθη μετὰ ἀκριβείας,
 οἶμαι, ἐὰν μὴ καὶ πρὸς ἅπαντα βαδίσῃ τις
 τῶν κατὰ μέρος ἀκριβομάτων, ἀσύγκριτον
 αὐτὸν πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ἀδρό-
 τητα λήψεσθαι. Καὶ γὰρ καὶ καθαρά ἀφ'
 ἑαυτοῦ ποιήσει πολλὰ τῶν κατὰ μέρος ἐξη-
 κριβωμένων κατὰ τὴν ὅλην πραγματείαν
 ἡμῖν, καὶ αὐτὰ ταῦτα ἐν μνήμῃ τιθέμενα
 συνεχῶς βοηθήσει. Τοιαῦτα γὰρ ἐστίν, ὥστε 53
 καὶ τοὺς τὰ κατὰ μέρος ἤδη ἐξακριβοῦντας

ικανῶς ἢ καὶ τελείως, εἰς τὰς τοιαύτας ἀνα-
 λύνοντας ἐπιβολὰς, τὰς πλείστας τῶν περιο-
 δειῶν ὑπὲρ τῆς ὅλης φύσεως ποιεῖσθαι. Ὅσοι
 δὲ μὴ παντελῶς αὐτῶν τῶν ἀποτελειουμένων
 ἐκ τούτων εἰσὶν, ἢ κατὰ τὸν ἄνευ φθόγγων
 τρόπον, τὴν ἅμα νοήματι περιοδείαν τῶν κυ-
 ριωτάτων πρὸς γαληνισμόν ποιοῦνται.

ΕΠΙΚΟΤΡΟΣ ΠΡΘΟΚΛΕΙ
ΧΑΙΡΕΙΝ.

Κλέων ὁ περικαλλῆς τὴν παρὰ σοῦ μοι ἤνεγκεν ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ φιλοφρονούμενός τε περὶ ἡμᾶς διετέλεις ἀξίως τῆς ἡμετέρας περὶ σεαυτὸν σπουδῆς, καὶ οὐκ ἀπιθάνως ἐπειρῶ μνημονεύειν τῶν εἰς μακάριον βίον συντεινόντων διαλογισμῶν· ἐδέου τε σεαυτῷ περὶ τῶν μετεώρων σύντομον καὶ εὐπερίγραφον διαλογισμὸν ἀποστεῖλαι, ἵνα ῥαδίως μνημονεύης· τὰ γὰρ ἐν ἄλλοις ἡμῖν γεγραμμένα δυσμνημόνευτα εἶναι, κἄν τις, ὥς ἔφης, συνεχῶς αὐτὰ βαστάξει. Ἡμεῖς δὲ ἡδέως τέ σου τὴν δέησιν ἀπεδεξάμεθα, καὶ ἐλπίσιν ἡδεΐαις συνεσχέθημεν, γράψαντες ἂν τὰ λοιπὰ πάντα συντελώμεν, ἅπερ ἡξίωσας, πολλοῖς καὶ ἄλλοις ἐδόμενα χρήσιμα τὰ διαλογίσματα ταῦτα, καὶ μάλιστα τοῖς νεωστὶ φυσιολογίας γνησίου γεγευμένοις, καὶ τοῖς εἰς ἀσχολίας βαθυτέρας τῶν ἐγκυκλίων τινὸς ἐμπεπλεγμένοις. Καλῶς δὲ αὐτὰ διάλαβε, καὶ δια μνήμης ἔχων ὁξέως

αὐτὰ περιόδευε μετὰ τῶν λοιπῶν, ὧν ἐν τῇ
μικρᾷ ἐπιτομῇ πρὸς Ἡρόδοτον ἀπεστείλαμεν.

3 Πρῶτον μὲν οὖν μὴ ἄλλό τι τέλος ἐκ τῆς
περὶ μετεώρων γνώσεως, εἴτε κατὰ συναφὴν
λεγομένων, εἴτε αὐτοτελῶς, νομίζειν δεῖ εἶναι,
ἥπερ ἀταραξίαν καὶ πίστιν βεβαίαν, καθά-
περ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν· μήτε τὸ ἀδύνατον
παραβιάζεσθαι, μήτε ὁμοίαν κατὰ πάντα
τὴν θεωρίαν ἔχειν ἢ τοῖς περὶ βίων λόγοις ἢ
τοῖς κατὰ τὴν τῶν ἄλλων φυσικῶν προβλη-
μάτων κάθαρσιν, οἷον, ὅτι τὸ πᾶν σῶμα
καὶ ἀναφῆς φύσις ἐστίν· ἢ ὅτι ἄτομα στοι-
χεῖα, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα [, ἢ] ὅσα μονα-
χὴν ἔχει τοῖς φαινομένοις συμφωνίαν· ὅπερ
ἐπὶ τῶν μετεώρων οὐχ ὑπάρχει· ἀλλὰ ταῦτά
γε πλεοναχὴν ἔχει καὶ τῆς γνώσεως αἰτίαν καὶ
τῆς οὐσίας ταῖς αἰσθήσεσι σύμφωνον κατηγο-
4 ρίαν. Οὐ γὰρ κατὰ ἀξιώματα καινὰ καὶ
νομοθεσίας φυσιολογητέον, ἀλλ' ὥς τὰ φαι-
νόμενα ἐκκαλεῖται· οὐ γὰρ ἰδιολογίας καὶ
κενῆς δόξης ὁ βίος ἡμῶν ἔχει χρείαν, ἀλλὰ
τοῦ ἀθορυβῶς ἡμᾶς ζῆν. Πάντα μὲν οὖν
γίνεται ἀσειστός ἐπὶ πάντων μετεώρων, κατὰ
πλεοναχὸν τρόπον ἐκκαθαυρομένων συμφώνως
τοῖς φαινομένοις, ὅταν τις τὸ πιθανολογού-
μενον ὑπὲρ αὐτῶν δεόντως καταλίπη. Ὅταν
δέ τις τὸ μὲν ἀπολίπη, τὸ δὲ ἐκβάλλῃ ὁμοίως

σύμφωνον ὃν τῷ φαινομένῳ, δῆλον ὅτι καὶ
 ἐκ παντὸς ἐκπίπτει φυσιολογήματος, ἐπὶ δὲ
 τὸν μῦθον καταρῶεῖ. Σημεῖα δὲ τινὰ τῶν ἐν 5
 τοῖς μετεώροις συντελουμένων φέρειν [δεῖ]
 τὸν παρ' ἡμῖν τινὰ φαινομένων, ἃ θεωρεῖται
 ἢ ὑπάρχει, καὶ οὐ τὰ ἐν τοῖς μετεώροις φαι-
 νόμενα· ταῦτα γὰρ οὐκ ἐνδέχεται πλεοναχῶς
 γένεσθαι· τὸ μέντοι φάντασμα ἐκάστων τηρη- 8
 τέον, καὶ ἐπὶ τὰ συναπτόμενα τούτῳ διαίρε-
 τέον, ἃ οὐκ ἀντιμαρτυρεῖται τοῖς παρ' ἡμῖν
 γινομένοις πλεοναχῶς συντελεῖσθαι. Κόσμος 6
 ἐστὶ περιοχὴ τις οὐρανοῦ ἄστρα τε καὶ πάντα
 τὰ φαινόμενα περιέχουσα, ἀποτομὴν ἔχουσα
 ἀπὸ τοῦ ἀπείρου καὶ καταλήγουσα ἐν πέρατι
 ἢ ἀραιῷ ἢ πυκνῷ, ἢ ἐν περιαγομένῳ ἢ ἐν
 στάσει ἔχοντι, καὶ στρογγύλην ἢ τρίγωνον ἢ
 οἴαν δὴ ποτε περιγραφῇ. (πανταχῶς γὰρ
 ἐνδέχεται· τῶν γὰρ φαινομένων οὐδὲν ἀντι-
 μαρτυρεῖ τῷδε τῷ κόσμῳ, ἐν ᾧ λῆγον οὐκ
 ἔστι καταλαβεῖν·) καὶ οὗ λυομένου, πάντα
 7 τὰ ἐν αὐτῷ σύγχυσιν λήψεται. Ὅτι δὲ καὶ 7
 τοιοῦτοι κόσμοι εἰσὶν ἄπειροι τὸ πλῆθος, ἐστὶ
 καταλαβεῖν· καὶ ὅτι ὁ τοιοῦτος δύναται
 κόσμος γίνεσθαι καὶ ἐν κόσμῳ καὶ μετακοσμίῳ,
 (ὃ λέγομεν μεταξὺ κόσμων διάστημα,) ἐν πο-
 λυκένῳ τόπῳ, καὶ οὐκ ἐν μεγάλῳ εἰλικρινεῖ
 καὶ ἀκένῳ· καθάπερ τινὲς φασιν, ἐπιτηδείων

σπερμάτων ὁυέντων ἀφ' ἐνὸς κόσμου ἢ μετα-
 κοσμίου ἢ καὶ ἀπὸ πλειόνων, κατὰ μικρὸν
 προσθέσεις τε καὶ διαρθρώσεις καὶ μεταστά-
 σεις ποιούντων ἐπ' ἄλλον τόπον, ἂν οὕτω
 τύχη, καὶ ἐπαρδεύσεις ἔκ τινων ἐχόντων ἐπι-
 τηδείους ἕως τελειώσεως καὶ διαμονῆς, ἐφ'
 ὅσον τὰ ὑποβληθέντα θεμέλια τὴν προσδοχὴν
 8 δύναται ποιῆσθαι. Οὐ γὰρ ἀθροισμὸν δεῖ
 μόνον γενέσθαι, οὐδὲ δῖνον, ἐν ᾧ ἐνδέχεται
 κόσμον γίνεσθαι κενῶ, κατὰ τὸ δοξαζόμενον
 ἐξ ἀνάγκης, αὐξέσθαι τε, ἕως ἂν ἑτέρῳ προσ-
 κρούσῃ, καθάπερ τῶν φυσικῶν καλουμένων
 φησί τις. Τοῦτο γὰρ μαχόμενόν ἐστι τοῖς
 φαινομένοις· ἥλιός τε καὶ σελήνη καὶ τὰ
 λοιπὰ ἄστροι οὐ, καθ' αὐτὰ γινόμενα, ὕστε-
 ρον ἐμπεριελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ κόσμου. Ὁμοίως
 δὲ καὶ γῆ καὶ θάλαττα καὶ ὅσα γε δεῖ σώ-
 ζεσθαι ἄλλα, εὐθύς διεπλάττετο, καὶ αὐξή-
 σιν ἐλάμβανε κατὰ προσκρίσεις καὶ δινήσεις
 λεπτομερῶν τινων φύσεων ἥτοι πνευματικῶν
 ἢ πυροειδῶν ἥτοι συναμφοτέρων· καὶ γὰρ
 9 ταῦτα οὕτως ἢ αἰσθησίς ὑποβάλλει. Τὸ δὲ
 μέγεθος ἡλίου τε καὶ τῶν λοιπῶν ἄστρον κατὰ
 μὲν τὸ πρὸς ἡμᾶς τηλικούτόν ἐστιν, ἥλικον
 φαίνεται· [τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἐνδεκάτῃ περὶ
 φύσεως, εἰ γὰρ, φησί, τὸ μέγεθος διὰ τὸ
 διάστημα ἀποβεβλήκει, πολλῶ ἂν μᾶλλον τὴν

χρόαν.] ἄλλο γὰρ τούτῳ συμμετρώτερον διά-
στημα οὐθέν ἐστι· κατὰ δὲ τὸ κατ' αὐτὸ ἦτοι
μείζον τοῦ ὀρωμένου ἢ ἕλαττον μικρῷ ἢ
τηλικούτον, ἡλικὸν ὁράται. Οὕτω γὰρ καὶ
τὰ παρ' ἡμῖν πυρὰ ἐξ ἀποστήματος θεωρού-
μενα κατὰ τὴν αἰσθησιν θεωρεῖται. Καὶ πᾶν
δὲ τὸ εἰς τοῦτο τὸ μέρος ἐνστήμα ῥαδίως δια-
λυθήσεται, εἴαν τις τοῖς ἐναργήμασι προσέχη·
ὅπερ ἐν τοῖς περὶ φύσεως βιβλίοις δείκνυμεν.

Ἀνατολαὶ καὶ δύσεις ἡλίου καὶ σελήνης καὶ 10
τῶν λοιπῶν ἀστρῶν καὶ κατὰ ἀναψιν γίνεσθαι
δύνανται καὶ κατὰ σβέσιν, τοιαύτης οὐσῆς 31
περιστάσεως. καὶ καθ' ἑτέρους δὲ τρόπους
ὥστε τὰ προειρημένα ἀποτελεῖσθαι· οὐδὲν γὰρ
τῶν φαινομένων ἀντιμαρτυρεῖ· κατ' ἐμφά-
νειάν τε ὑπὲρ γῆς καὶ πάλιν ἐπιπροσθέτησιν
τὸ προειρημένον δύναται ἂν συντελεῖσθαι· οὐδὲ
γάρ τι τῶν φαινομένων ἀντιμαρτυρεῖ. Τὰς 11
τε κινήσεις αὐτῶν οὐκ ἀδύνατον μὲν γίνεσθαι
κατὰ τὴν τοῦ ὅλου οὐρανοῦ δίνην, ἢ τούτου
μὲν στάσιν, αὐτῶν δὲ δίνην, κατὰ τὴν ἐξ
ἀρχῆς ἐν τῇ τοῦ κόσμου γενέσει ἀνάγκην ἀπο-
γεννηθεῖσαν ἐκ ἀνατολῆς, εἴτα τῇ θερμασίᾳ 31
κατὰ τινὰ ἐπινέμησιν τοῦ πυρὸς αἰεὶ ἐπὶ τοὺς
ἐξῆς τόπους ἰόντος. Τροπὰς ἡλίου καὶ σελή-
νης ἐνδέχεται μὲν γίνεσθαι κατὰ λόξωσιν οὐρα-
νοῦ, οὕτω τοῖς χρόνοις κατηναγκασμένου·

ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ ἀέρος ἀντέξωσιν, ἢ καὶ
 ὕλης αἰὲ ἐπιτηδείας τῆς μὲν ἐχομένης ἐμπιπρα-
 μένης, τῆς δὲ καταλιπούσης, ἢ καὶ ἐξ ἀρχῆς
 τοιαύτην δίνην κατειληθῆναι τοῖς ἄστροις
 τούτοις, ὥσθ' οἷόν τε ἔλικα κινεῖσθαι. Πάντα
 γὰρ τὰ τοιαῦτα καὶ τὰ τούτοις συγγενῇ [γί-
 νεσθαι ἐνδέχεται, καὶ] οὐθὲν τῶν ἐναργημά-
 των διαφωνεῖ, εἴαν τις αἰεὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων
 μερῶν, ἐχόμενος τοῦ δυνατοῦ, εἰς τὸ σύμ-
 01 φωνον τοῖς φαινομένοις ἕκαστον τούτων δύνη-
 ται ἀνάγειν, μὴ φοβούμενος τὰς ἀνδραπο-
 12 δώδεις τῶν ἀστρολόγων τεχνητείας. Κενώσεις 04
 τε σελήνης καὶ πάλιν πληρώσεις καὶ κατὰ
 στροφὴν τοῦ σώματος τούτου δύναντ' ἂν γίνε-
 σθαι, καὶ κατὰ σχηματισμοὺς ἀέρος ὁμοίως·
 ἔτι τε καὶ κατὰ ἐπιπροσθετήσεις, καὶ κατὰ
 πάντας τρόπους, καθ' οὓς καὶ τὰ παρ' ἡμῖν
 11 φαινόμενα ἐκκαλεῖται εἰς τὰς τούτου τοῦ εἶδους
 ἀποδόσεις, εἴαν μὴ τις τὸν μοναχῇ τρόπον
 κατηγαπηκῶς τοὺς ἄλλους ἀποδοκιμάζῃ, οὔτε
 θεωρητικὸς, τί δυνατόν ἀνθρώπῳ θεωρῆσαι,
 καὶ τί ἀδύνατον, καὶ διὰ τοῦτο ἀδύνατα
 13 θεωρεῖν ἐπιθυμῶν. Ἐτι τε ἐνδέχεται τὴν σε-
 λήνην ἐξ ἑαυτῆς ἔχειν τὸ φῶς, ἐνδέχεται δὲ
 καὶ ἀπὸ τοῦ ἡλίου· καὶ γὰρ παρ' ἡμῖν θεω- 95
 ρεῖται πολλὰ μὲν ἐξ ἑαυτῶν ἔχοντα, πολλὰ
 δὲ ἀφ' ἑτέρων. Καὶ οὐθὲν ἐμποδοσταιεῖ τῶν

ἐν τοῖς μετεώροις φαινομένων, εἴαν τις τοῦ
 πλεοναχοῦ τρόπον αἰὲ μνήμην ἔχη, καὶ τὰς
 ἀκολουθούς αὐτῷ ὑποθέσεις ἅμα καὶ αἰτίας
 συνθεωρῇ, καὶ μὴ ἀναβλέπον εἰς τὰ ἀνακό-
 λουθα ταῦτα καταρῥέπη ἄλλοτε ἄλλως ἐπὶ
 τὸν μοναχὸν τρόπον. Ἡ δὲ ἔμφασις τοῦ προς- 14
 ὄπου ἐν αὐτῇ δύναται μὲν γίνεσθαι καὶ
 κατὰ παραλλαγὴν μερῶν, καὶ κατ' ἐπιπροσθέ-
 τησιν, καὶ κατὰ πάντας τρόπους, ὅσοι ἂν
 θεωροῖντο τὸ σύμφωνον τοῖς φαινομένοις
 * κειτημένοι. Ἐπὶ πάντων γάρ τῶν μετεώρων
 τὴν τοιαύτην ἰχνεύειν οὐ προσδετέον· ἦν γάρ
 τισι μαχομένοις τοῖς ἐναργήμασιν * * οὐδέποτε
 δυνήσεται ἀταραξίας γνησίου μεταλαβεῖν.
 Ἐκλείπει ἡλίου καὶ σελήνης δύναται μὲν 15
 γίνεσθαι καὶ κατὰ σβέσιν, καθάπερ καὶ παρ'
 ἡμῖν τοῦτο θεωρεῖται γινόμενον· καὶ ἔτι κατ'
 ἐπιπροσθέτησιν ἄλλων τινῶν, ἢ γῆς ἢ οὐρανοῦ
 ἢ τιος ἐτέρου τοιούτου. Καὶ ὥδε τοὺς οἰκεί-
 ος ἀλλήλοις τρόπους συνθεωρητέον, καὶ τὰς
 ἅμα συγκυρήσεις τινῶν ὅτι οὐκ ἀδύνατον γί-
 νεσθαι. [Ἐν δὲ τῇ δωδεκάτῃ περὶ φύσεως
 ταῦτα λέγει, καὶ τὸν ἥλιον ἐκλείπειν σελήνης
 ἐπισκοτούσης, σελήνην δὲ τοῦ τῆς γῆς σκιά-
 * σματος· ἀλλὰ καὶ κατ' ἀναχώρησιν. Τοῦτο
 δὲ καὶ Διογένης ὁ Ἐπικούρειος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν
 ἐπιλέκτων.] Ἐτι τε τάξις περιόδου καθάπερ 16

ἕνα καὶ παρ' ἡμῖν τῶν τυχόντων γίνεται, λαμ-
 βανέσθω, καὶ ἡ θεία φύσις πρὸς ταῦτα μη-
 δαμῇ προσαγέσθω, ἀλλὰ ἀλειτούργητος δια-
 τηρείσθω καὶ ἐν τῇ πάσῃ μακαριότητι· ὥς,
 εἰ τοῦτο μὴ πραχθήσεται, ἅπαντα ἢ περὶ τῶν
 μετεώρων αἰτιολογία ματαιαία ἔσται, καθάπερ
 17 τις ἤδη ἐγένετο οὐ δυνατοῦ τρόπου ἐφαπα-
 μένοις, εἰς δὲ τὸ μάταιον ἐκπεσοῦσι, τῷ καθ'
 ἕνα τρόπον οἶεσθαι γίνεσθαι μόνον, τοὺς δὲ
 ἄλλους ἅπαντας τοὺς κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον
 ἐκβάλλειν, εἰς τε τὸ ἀδιανόητον φερομένοις,
 καὶ τὰ φαινόμενα, ἃ δεῖ σημεῖα ἀποδέχεσθαι,
 17 μὴ δυναμένοις συνθεωρεῖν. Μήκη νυκτῶν
 καὶ ἡμερῶν παραλλάττειν καὶ παρὰ τὸ ταχέας
 ἡλίου κινήσεις γίνεσθαι καὶ πάλιν βραδείας
 ὑπὲρ γῆς παρὰ τὰ μήκη τόπων παραλλάττοντα
 καὶ τόπους τινὰς περαιοῦσθαι τάχιον ἢ καὶ
 βραδύτερον, ὥς καὶ παρ' ἡμῖν τινὰ θεωρεῖται,
 οἷς συμφώνως δεῖ λέγειν ἐπὶ τῶν μετεώρων.
 Οἱ δὲ τὸ ἐν λαμβάνοντες τοῖς τε φαινομένοις
 μάχονται καὶ τοῦ τί δυνατὸν ἀνθρώπων θεω-
 18 ρῆσαι διαπεπτώκασιν. Ἐπισημασίαι δύνανται
 γίνεσθαι καὶ κατὰ συγκυρήσεις καιρῶν, καθά-
 περ ἐν τοῖς ἐμφανέσι παρ' ἡμῖν ζώοις· καὶ
 παρ' ἕτερα, ὥς καὶ αἶρος μεταβολήν· ἀμ-
 φότερα γὰρ ταῦτα οὐ μάχεται τοῖς φαινομέ-
 18 νοις· ἔτι δὲ ποῖον παρὰ τοῦτο ἢ τοῦτο τὸ

αἴτιον γίνεται, οὐκ ἔστι συνιδεῖν. Νέφη γίνε- 19
 σθαι καὶ συνίστασθαι δύναται καὶ παρὰ πηλή-
 σεως ἀέρος πνευμάτων συνώσει, καὶ παρὰ περι-
 πλοκᾶς ἀλληλούχων ἀτόμων καὶ ἐπιτηδείων εἰς
 τὸ τοῦτο τελεῖσθαι· καὶ κατὰ ῥευμάτων συλ-
 λογὴν ἀπὸ τε γῆς, καὶ ὑδάτων· καὶ κατ'
 ἄλλους δὲ τρόπους πλείους αἱ τῶν τοιούτων
 συστάσεις οὐκ ἀδυνατοῦσι συντελεῖσθαι. Ἦδη
 δ' ἀπ' αὐτῶν ἥ μὲν θλιβομένων, ἥ δὲ μετα-
 βαλλόντων ὑδάτα δύνανται συντελεῖσθαι· ἔτι
 δὲ ῥεύματα κατὰ ἀποφορὰν ἀπὸ ἐπιτηδείων
 τόπων, δι' ἀέρος κινουμένων, βιασιότερας ἐπαρ-
 δεύσεως γινομένης ἀπὸ τινων ἀθροισμάτων,
 ἐπιτηδείων εἰς τὰς τοιαύτας ἐπιπέμψεις. Βρον- 20
 τὰς ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ κατὰ πνεύματος
 ἐν τοῖς κοιλώμασι τῶν νεφῶν ἀνείλησιν, κα-
 θάπερ ἐν τοῖς ἡμετέροις ἀγγείοις· καὶ παρὰ
 πυρὸς πεπνευματωμένου βόμβον ἐν αὐτοῖς·
 καὶ κατὰ ῥήξεις δὲ νεφῶν καὶ διαστάσεις· καὶ
 κατὰ παρατρίψεις δὲ νεφῶν καὶ κατάξεις,
 πῆξιν εἰληφότων κρυσταλλοειδῇ. Καὶ τὸ ὅλον
 καὶ τοῦτο τὸ μέρος πλεοναχῶς γίνεσθαι λέγειν
 καὶ ἐκκαλεῖται τὰ φαινόμενα. Καὶ ἀστραπαὶ 21
 δ' ὥσανύτως γίνονται κατὰ πλείους τρόπους·
 καὶ γὰρ κατὰ παρατρίψιν καὶ σύγκρουσιν
 νεφῶν ὁ πυρὸς ἀποτελεσματικὸς σχηματισμὸς
 ἐξολισθαίνων ἀστραπὴν γεννᾷ· καὶ κατ' ἐκρη-

11 πισμόν ἐκ τῶν νεφῶν [ὑπὸ] πνευμάτων, ἃ τὴν
 λαμπηδόνα ταύτην παρασκευάζει· καὶ κατ'
 ἐκπιασμόν, θλίψεως τῶν νεφῶν γινομένης εἴθ'
 ὑπ' ἀλλήλων εἴθ' ὑπὸ πνευμάτων· καὶ κατὰ
 ἐμπερίληψιν δὲ τοῦ ἀπὸ τῶν ἀστρῶν κατεσπει-
 ραμένου φωτός, εἴτα συναυνομένου ὑπὸ τῆς
 κινήσεως νεφῶν τε καὶ πνευμάτων, καὶ διεκ-
 πίπτοντος διὰ τῶν νεφῶν· ἢ κατὰ διήθησιν
 τῶν νεφῶν τοῦ λεπτομερεστάτου φωτός· ἢ τῷ
 ὑπὸ τοῦ πυρὸς νέφη συνειλέχθαι, καὶ τὰς
 βροντὰς ἀποτελεῖσθαι· καὶ κατὰ τὴν τοῦτου
 κίνησιν, καὶ κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος ἐκπύ-
 ρωσιν τὴν γινομένην διὰ τε συντονίαν φορᾶς
 15 καὶ διὰ σφοδρὰν κατείλησιν· καὶ κατὰ ῥήξεις
 δὲ νεφῶν ὑπὸ πνευμάτων καὶ ἔκπτωσιν τῶν
 πυρὸς ἀποτελεστικῶν ἀτόμων, καὶ τὸ τῆς
 ἀστραπῆς φάνασμα ἀποτελουσῶν. Καὶ ἄλλους
 δὲ πλείους τρόπους ῥαδίως ἔσται καθορᾶν,
 ἐχόμενον καὶ τῶν φαινομένων, καὶ τὸ τού-
 22 τοις ὅμοιον δυνάμενον συνθεωρεῖν. Προτερεῖ
 δὲ ἀστραπὴ βροντῆς ἐν τοιαύτῃ τινι περιστά-
 σει νεφῶν, καὶ διὰ τὸ, ἅμα τῷ τὸ πνεῦμα
 12 ἐμπίπτειν, ἐξωθεῖσθαι τὸν ἀστραπῆς ἀποτε-
 λεστικὸν σχηματισμὸν, ὕστερον δὲ τὸ πνεῦμα
 ἀνελούμενον τὸν βόμβον ἀποτελεῖν τοῦτον.
 Καὶ κατ' ἐμπτωσιν δὲ ἀμφοτέρων ἅμα, τῷ
 τάχει συντονωτέρῳ κεχρησθαι πρὸς ἡμᾶς τὴν

αστραπὴν, ὥστερεῖν δὲ τὴν βροντὴν, καθάπερ
 ἐκ ἐνίων ἐξ ἀποστήματος θεωρουμένων, καὶ
 πληγὰς τινὰς ποιουμένων. Κεραυνοὺς ἐνδέχε- 23
 ται γίνεσθαι καὶ κατὰ πλείονας πνευμάτων
 συλλογὰς καὶ κατ' αὐτῶν ἀνεῖλθαι ἰσχυράν
 τε ἐκπύρωσιν· καὶ κατὰ ῥῆξιν μέρους καὶ
 ἔκπτωσιν ἰσχυροτέραν αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς κάτω
 τόπους, τῆς ῥήξεως γινομένης διὰ τὸ τοὺς
 ἐξῆς τόπους πυκνοτέρους εἶναι δια πίλησιν νε-
 φῶν, καὶ κατὰ ταύτην δὲ τὴν ἔκπτωσιν τοῦ
 πυρὸς ἀνείλουμένον· καθὰ καὶ βροντὴν ἐνδέ-
 χεται γίνεσθαι πλείονος γενομένου πυρὸς, καὶ
 πνευματωθέντος ἰσχυρότερον καὶ ῥήξαντος τὸ
 νέφος, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ὑποχωρεῖν εἰς τὰ
 ἐξῆς, τῷ πίλησιν γίνεσθαι τὸ μὲν πολὺ πρὸς
 ὄρος τι ὑψηλόν, ἐν ᾧ μάλιστα κεραυνοὶ πίπτου-
 σιν, αἰεὶ δὲ πρὸς ἄλληλα. Καὶ κατ' ἄλλους
 δὲ τρόπους πλείονας ἐνδέχεται κεραυνοὺς ἀπο-
 τελεῖσθαι, μόνον ὁ μῦθος ἀπέστω· ἀπέσται
 δὲ, ἐάν τις καλῶς τοῖς φαινομένοις ἀκολου-
 θῶν περὶ τῶν ἀφανῶν σημειῶται. Πρηστιήρας 24
 ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ κατὰ θέσιν νέφους,
 εἰς τοὺς κάτω τόπους ἐλικοειδῶς ὑπὸ πνεύμα-
 τος ἀθρόου ὠσθέντος, καὶ διὰ τοῦ πνεύμα-
 τος πολλοῦ φερομένου, ἅμα καὶ τὸ νέφος εἰς
 τὸ πλησίον ὠθοῦντος τοῦ ἐκτὸς πνεύματος·
 καὶ κατὰ περιστάσιν δὲ πνεύματος εἰς κύκλον,

αέρος τινὸς ἐπισυνωθούμενου ἄνωθεν, καὶ
 ῥύσεως πολλῆς πνευμάτων γενομένης, καὶ οὐ
 δυναμένης εἰς τὰ πλάγια διαρῥυῆναι, διὰ τὴν
 22 πέριξ τοῦ αέρος πίλησιν. Καὶ ἕως μὲν γῆς¹⁰⁵
 τοῦ πρηστῆρος καθιεμένου, στρόβιλοι γίνον-
 ται, ὡς ἂν καὶ ἡ ἀπογέννησις κατὰ τὴν κίνη-
 σιν τοῦ πνεύματος γένηται· ἕως δὲ θαλάττης,
 25 δῖνοι ἀποτελοῦνται. Σεισμοὺς ἐνδέχεται γίνε-
 σθαι καὶ κατὰ πνεύματος ἐν τῇ γῇ ἀπόληψιν,
 καὶ παρὰ μικροὺς ὄγκους αὐτῆς παράθεσιν
 καὶ συνεχῇ κίνησιν, ὅταν κρᾶδασιν τῇ γῇ πα-
 ρασκευάζῃ. Καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἔξωθεν
 ἐμπεριλαμβάνει ἢ ἐκ τοῦ πίπτειν [εἰς] ἐδάφη,
 ἢ εἰς ἀντροειδεῖς τόπους τῆς γῆς ἐκ πνευμά-
 των τὸν πεπιλημένον αέρα. Κατὰ ταύτην δὲ
 τὴν διάδοσιν τῆς κινήσεως ἐκ τῶν πτώσεων
 ἐδαφῶν πολλῶν, καὶ πάλιν ἀνταπόδοσιν, ὅταν
 πυκνώμασι σφοδροτέροις τῆς γῆς ἀπαντήσῃ,
 ἐνδέχεται σεισμοὺς ἀποτελεῖσθαι. Καὶ κατὰ¹⁰⁶
 ἄλλους δὲ τρόπους πλείους τὰς κινήσεις ταύ-
 32 τας τῆς γῆς γίνεσθαι. Τὰ δὲ πνεύματα συμ-
 βαίνει γίνεσθαι κατὰ χρόνον ἄλλοφυλίας τινὸς
 αἰὲ καὶ κατὰ μικρὸν παρεισδυομένης· καὶ
 κατ' ὕδατος ἀφθόνου συλλογὴν· τὰ δὲ λοιπὰ
 πνεύματα γίνεται καὶ ὀλίγων πεσόντων εἰς τὰ
 πολλὰ κοιλώματα, διαδόσεως τούτων γινομέ-
 26 νης. Χάλαζα συντελεῖται καὶ κατὰ πῆξιν

ἰσχυροτέραν, πάντοθεν δὲ πνευματωδῶν περι-
 στασίν τινων· καὶ κατὰ μέρειν καὶ τῆξιν με-
 τριωτέραν, ὑδατοειδῶν τινων.... ὁμοῦ ῥῆξιν
 ἅμα τὴν τε σύνωσιν αὐτῶν ποιουμένην· καὶ
 διὰ ῥῆξιν, πρὸς τὸ κατὰ μέρη συνίστασθαι,
 πηγνύμενα καὶ κατὰ ἀθρότητα. Ἡ δὲ περι-
 φέρεια οὐκ ἀδυνάτως μὲν ἔχει γίνεσθαι, πάν-
 τοθεν τῶν ἄκρων ἀποκοπτομένων, καὶ ἐν τῇ
 συστάσει, πάντοθεν, ὥς λέγεται, καὶ τὰ μέρη
 ὁμαλῶς περιῤυσταμένων εἴτε ὑδατοειδῶν τινων
 εἴτε πνευματωδῶν. Χιόνα δὲ ἐνδέχεται συντε- 27
 λείσθαι καὶ ὕδατος λεπτοῦ ἐκχεομένου ἐκ
 τῶν νεφῶν διὰ πόρων συμμέτρων, καὶ θλίψεως
 ἐπιτηδείων νεφῶν, καὶ ὑπὸ πνεύματος φορᾶς,
 εἴτα τούτου πῆξιν ἐν τῇ φορᾷ λαμβάνοντος
 διὰ τινὰ ἰσχυρὰν ἐν τοῖς κατωτάτοις τόποις
 τῶν νεφῶν ψυχρασίας περιστάσιν. Καὶ κατὰ
 πῆξιν δ' ἐν τοῖς νέφεσιν ὁμαλὴν ἀραιότητα
 ἔχουσι τοιαύτη πρόεσις ἐκ τῶν νεφῶν γίνου-
 ῖν πρὸς ἀλλήλα θλιβομένων ὑδατοειδῶν καὶ
 συμπαρακειμένων, ἃ οἷον ἐκ σύνωσιν ποιού-
 μενα χάλαζαν ἀποτελεῖ· ὃ μάλιστα γίνεται ἐν
 τῷ ἀέρι. Καὶ κατὰ τρίψιν δὲ νεφῶν πῆξιν
 εἰληφότων ἀποτελεῖσθαι ἂν λαμβάνοι τὸ τῆς
 χιόνος τοῦτο ἄθροισμα· καὶ κατ' ἄλλους δὲ
 τρόπους ἐνδέχεται χιόνα συντελεῖσθαι. Δρό- 28
 σος συντελεῖται καὶ κατὰ σύνοδον πρὸς ἀλλήλα

ἐκ τοῦ ἀέρος τῶν τοιούτων, ἃ τῆς τοιαύτης
 ὑγρασίας ἀποτελεστικὰ γίνεται· καὶ κατὰ
 φορὰν δὲ ἢ ἀπὸ νοτερῶν τόπων ἢ ὕδατα κεκτη-
 μένων, (ἐν οἷς τόποις μάλιστα δρόσος συντε-
 λεῖται) εἴτα σύνοδον τούτων εἰς τὸ αὐτὸ,
 λαβόντων καὶ ἀποτελέσειν ὑγρασίας, καὶ πάλιν
 φορὰν ἐπὶ τοὺς κάτω τόπους· καθάπερ ὁμοίως
 καὶ παρ' ἡμῖν ἐπὶ πλειόνων συντελεῖται τοι-
 αῦτά τινα. Πάχνη δὲ συντελεῖται τῶν δρόσων
 τούτων πῆξιν τινα ποιὰν λαβόντων διὰ περι-
 29 στασίαν τινα ἀέρος ψυχροῦ. Κρύσταλλος συν-
 τελεῖται καὶ κατ' ἐκθλίψιν μὲν τοῦ περιφε-
 ροῦς σχηματισμοῦ ἐκ τοῦ ὕδατος, σύνωσιν δὲ
 τῶν σκαληνῶν καὶ ὀξυγωνίων τῶν ἐν τῷ ὕδατι
 ὑπαρχόντων· καὶ κατὰ τὴν ἐξώθεν δὲ τῶν
 τοιούτων πρόσκρισιν, ἃ συνασθθέντα πῆξιν
 τῷ ὕδατι παρεσκεύασε, ποσὰ τῶν περιφερῶν
 30 ἐκθλίψαντα. Ἰρις γίνεται κατὰ πρόσλαμψιν
 ὑπὸ τοῦ ἡλίου πρὸς ἀέρα ὑδατοειδῆ, ἢ κατὰ
 τινα φύσιν ἰδίαν τοῦ τε φωτὸς καὶ τοῦ ἀέρος·
 ἢ τὰ τῶν χρωμάτων τούτων ἰδιώματα ποιήσει
 εἴτε πάντα εἴτε μονοειδῆς, ἀφ' οὗ πάλιν ἀπο-
 λάμποντος τὰ ὁμοροῦντα τοῦ ἀέρος χρῶσιν
 λήφεται ταύτην, οἷαν θεωροῦμεν κατὰ πρόσ-
 λαμψιν πρὸς τὰ μέρη. Τὸ δὲ τῆς περιφερείας
 τοῦτο φάντασμα γίνεται, διὰ τὸ διάστημα
 πάντοθεν ἴσον ὑπὸ τῆς ὕψεως θεωρεῖσθαι, ἢ

σύνωσιν τοιαύτην λαμβανουσῶν τῶν ἐν τῷ αἰέρε
 ατόμων, ἢ ἐν τοῖς νέφεσιν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
 αἰρος προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην, ἀπο-
 φερομένων ατόμων, περιφέρειάν τινα καθίε-
 σθαι εἰς τὴν σύγκρισιν ταύτην. Ἄλλως περὶ τὴν 31
 σελήνην γίνεται καὶ παρὰ πυρὸς, πάντοθεν
 προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην, καὶ τὰ ἀπ'
 αὐτῆς ἀποφερόμενα ρεύματα ὁμαλῶς ἀναστέλ-
 λοντος ἐπὶ τοσοῦτον, ἔφ' ὅσον κύκλῳ περιστήσῃ
 τὸ νεφοειδὲς τοῦτο, καὶ μὴ τὸ παράπαν δια-
 κρίνῃ· ἢ καὶ τὸν περίξ αἰέρα αὐτῆς ἀναστέλ-
 λοντος συμμέτρως πάντοθεν, εἰς τὸ περιφερὲς
 τὸ περὶ αὐτὴν καὶ παχυμερὲς περιστῆσαι· ὃ
 γίνεται κατὰ μέρη τινὰ ἥτοι ἔξωθεν βιασα-
 μένου τινὸς ρεύματος, ἢ τῆς θερμασίας ἐπι-
 τηδεῖων πόρων ἐπιλαμβανομένης, εἰς τὸ τοι-
 οῦτο ἀπεργάσασθαι. Κομῆται ἀστέρες γίνον- 32
 ται, ἥτοι πυρὸς ἐν τόποις τισὶ διὰ χρόνων
 τινῶν ἐν τοῖς μετεώροις συστρεφομένου, ἢ καὶ
 περιστάσεως γινομένης, ἰδίαν τινὰ κίνησιν διὰ
 χρόνων τοῦ οὐρανοῦ ἴσχοντος ὑπὲρ ἡμᾶς, ὥστε
 τὰ τοιαῦτα ἄστρα ἀναφανῆναι· ἢ αὐτὰ ἐν
 χρόνοις τισὶν ὀρμῆσαι διὰ τινα περίστασιν, καὶ
 εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς τόπους ἐλθεῖν καὶ ἐκφανῇ
 γενέσθαι· τὴν τε ἀφάνισιν τούτων γίνεσθαι
 παρὰ τὰς ἀντικειμένας ταύταις αἰτίας. Τινὰ 33
 [τῶν ἄστρον] ἀναστρέφεται αὐτοῦ, ὃ συμβαί-

νει οὐ μόνον τῷ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κόσμου
 ἐστάναι, περὶ ὃ τὰ λοιπὰ ἀναστρέφεται, κα-
 θάπερ τινὲς φασιν, ἀλλὰ καὶ τῷ δίνην αἶρος
 ἔγκυκλον αὐτοῖς προσεστάναι, ἢ κωλυτική
 γίνεται τοῦ περιπολεῖν, ὥς καὶ τὰ ἄλλα· ἢ
 καὶ διὰ τὸ ἐξῆς μὲν αὐτοῖς ὕλην ἐπιτηδεῖαν
 μὴ εἶναι, ἐν δὲ τούτῳ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ κείμενα
 θεωρεῖται. Καὶ κατ' ἄλλους δὲ πλείονας τρό-
 πους τοῦτο δυνατόν συντελεῖσθαι, εἴαν τις
 δύνῃται τὸ σύμφωνον τοῖς φαινόμενοις συλ-
 λογίζεσθαι, τινὰ τῶν ἀστρον πλανᾶσθαι, εἰ
 οὕτω ταῖς κινήσεσι χρώμενα συμβαίνει, τινὰ
 34 δὲ μὴ κινεῖσθαι. Ἐνδέχεται μὲν καὶ παρὰ τὸ ^{us}
 τὰ κύκλῳ κινούμενα ἐξ ἀρχῆς οὕτω κατη-
 ναγκάσθαι, ὥστε τὰ μὲν κατὰ τὴν αὐτὴν
 δίνην φέρεσθαι ὁμαλὴν οὖσαν, τὰ δὲ κατὰ
 τὴν ἅμα τισὶν ἀνωμαλίαις χρωμένην· ἐνδέχε-
 ται δὲ καὶ, καθ' οὓς τόπους φέρεται, οὐ μὲν
 παρεκτάσεις αἶρος εἶναι ὁμαλᾶς, ἐπὶ τὸ αὐτὸ
 συνωθούσας κατὰ τὸ ἐξῆς, ὁμαλῶς τε ἐκκα-
 ούσας· οὐ δὲ ἀνωμαλεῖς οὕτως, ὥστε τὰς θεω-
 ρουμένας παραλλαγὰς συντελεῖσθαι. Τὸ δὲ
 μίαν αἰτίαν τούτων ἀποδιδόναι, πλεοναχῶς
 τῶν φαινόμενων ἐκκαλουμένων, μαρτυρὸν καὶ
 οὐ καθηκόντως πραττόμενον ὑπὸ τῶν τὴν
 35 ματαιίαν ἀστρολογίαν ἐξηλωκότων, καὶ εἰς τὸ
 κενὸν αἰτίας τινὰς ἀποδιδόντων, ὅταν τὴν

θείαν φύσιν μηδαμῇ λειτουργιῶν ἀπολύσει.
 35 ¹⁴ Τινὰ ἄστρα ἀπολειπόμενά τινων θεωρεῖσθαι
 συμβαίνει καὶ παρὰ τὸ βραδύτερον συμπερι-
 φέρεσθαι, τὸν αὐτὸν κύκλον περιῶντα· καὶ
 παρὰ τὸ τὴν ἐναντίαν κινεῖσθαι, ἀντιπώ-
 μενα ὑπὸ τῆς αὐτῆς δίνης· καὶ παρὰ τὸ περι-
 φέρεσθαι τὰ μὲν διὰ πλείονος τόπου, τὰ δὲ
 δι' ἐλάττονος, τὴν αὐτὴν δίνην περικυκλοῦντα.
 Τὸ δὲ ἀπλῶς ἀποφαίνεσθαι περὶ τούτων, κα-
 θήκόν ἐστι τοῖς τερατεύεσθαι τι πρὸς τοὺς
 πολλοὺς βουλομένοις. Οἱ λεγόμενοι ἄστέρες 36
 ἐκπίπτειν καὶ παρὰ μέρος καὶ παρὰ τρίψιν
 ἑαυτῶν δύνανται συντελεῖσθαι· καὶ παρὰ ἔκ-
 πτωσιν, οὗ ἂν ἡ ἐκπνευμάτωσις γίνηται,
 37 ¹⁵ καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀστραπῶν ἐλέγομεν. Καὶ
 κατὰ σύνοδον δὲ ἀτόμων πυρὸς ἀποτελεστι-
 κῶν, συμφιλίας γενομένης εἰς τὸ τοῦτο τελέ-
 σαι. Καὶ παρὰ κίνησιν, οὗ ἂν ἡ ὁρμὴ κατὰ
 τὴν σύνοδον ἐξ ἀρχῆς γένηται. Καὶ κατὰ
 πνεύματος δὲ συλλογὴν ἐν πυκνώμασιν τισιν
 ὁμιχλοειδέσι, κατ' ἐκπύρωσιν τούτων διὰ τὴν
 κατεΐλησιν, εἴτ' ἐπέκρηξιν τῶν περιεχόντων,
 καὶ, ἐφ' ὃν τόπον ἡ ὁρμὴ γένηται, τῆς φο-
 ρᾶς εἰς τοῦτον φερομένης. Καὶ ἄλλοι δὲ τρό-
 ποι εἰς τὸ τοῦτο τελέσαι ἀμύθητοί εἰσιν. Αἱ 37
 δ' ἐπισημασίαι, αἱ γινόμεναι ἐπὶ τισι ζώοις,
 κατὰ συγκύρημα γίνονται τοῦ καιροῦ· οὐ γὰρ

44 EPICURI PHYSICA ET METEOR.

τὰ ζῶα ἀνάγκην τινὰ προσφέρεται τοῦ ἀπο-
 38 τελεσθῆναι χειμῶνα, οὐδὲ κἀθηταί τις θεία
 φύσις παρατηροῦσα τὰς τῶν ζώων τούτων ἐξό-
 δους, κἄπειτα τὰς ἐπισημασίας ταύτας ἀπο-
 τελεῖ. Οὐδὲ γὰρ εἰς τὸ τυχὸν ζῶον, κἂν μικρῶν
 χαριέστερον ἢ, ἢ τοιαύτη μωρία ἐμπέσῃ, μὴ
 ὅτι εἰς παντελῇ εὐδαιμονίαν κεκτημένον.
 38 Ταῦτα δὴ πάντα, ὦ Πυθόκλεις, μνημόνευ-
 σον· κατὰ πολὺ τε γὰρ τοῦ μύθου ἐκβήσῃ,
 καὶ τὰ ὁμογενῇ τούτοις συνορᾶν δυνήσῃ· μάλ-
 λον δὲ σεαυτῷ ἀποδώσεις τὴν τῶν ἀρχῶν καὶ
 ἀπειρίας καὶ τῶν συγγενῶν τούτοις θεωρίαν,
 ἔτι τε κριτηρίων καὶ παιδῶν, καὶ οὐ ἔνεκεν
 ταῦτα ἐκλογιζόμεθα. Ταῦτα γὰρ μάλιστα
 συνθεωρούμενα ῥαδίως τὰς περὶ τῶν κατὰ μέ-
 ρος αἰτίας συνορᾶν ποιήσει. Οἱ δὲ ταῦτα μὴ
 καταγαπήσαντες μάλιστα οὔτε αὐτὰ ταῦτα
 καλῶς συνθεωρήσασιν ἂν, οὔτε, οὐ ἔνεκεν δεῖ
 θεωρεῖν ταῦτα, περιποιήσαντο.

ANNOTATIONES

AD EPICURI EPISTOLAM AD HERODOTUM.

Εὐ πρώτῳ. Solus Eudociae liber, quae duas Epicuri epistolas transtulit in Ἰωνίων suam, p. 181. servavit veram formulam, quam Epicurum epistolis praeposuisse testantur scriptores infra nominandi in annotatione ad initium Epistolae ad Pythoclem. Vulgati libri omnes *Χαίρειν* dabant. Ceterum usum physiologiae Epicurus his verbis declaravit in *κυρία δόξη* XI. apud Diogenem: *Εἰ μὴδὲν ἡμῶς αἱ περὶ τῶν μετεώρων ὑποψία ἠνώχλουν καὶ αἱ περὶ θανάτου, μὴ ποτε πρὸς ἡμῶς (εἴτε εἴ τι τετόλμηκα νοεῖν τοὺς ὄρους τῶν ἀλγηδόνων καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν) οὐκ ἂν προσεδεόμεθα φυσιολογίας.* Quī locus, comparato Plutarcho c. Colotem posteriore p. 94. Hutt. vitiosus apparebit. Ita vero ille: *εἰ μὴδὲν ἡμῶς αἱ ὑπὲρ τῶν μετεώρων ὑποψία ἠνώχλουν, οὔτε τὰ περὶ θανάτου καὶ ἀλγηδόνων, οὐκ ἂν ποτε προσεδεόμεθα φυσιολογίας.* quem locum male distinctum apposuit etiam Meibomii annotatio, quae praepositionem *περὶ*, deinde articulum *αἱ* post *καὶ* inseruit. Sed praeterea *πρὸς ἡμῶς ἐστίν*, εἰ τι τετόλμηκα νοεῖν scribendum fuit. Verbum *ἐστίν*, quod habet Frobeniana cum Ambrosio, male Steph. in *ἐτι* mutavit.

βίβλους. Meibomius *βίβλων* scripsit, sine necessitate. Idem sequens *αὐτοῖς* ejectum voluit, tenquam supervacuum; equidem seclusi. Deinde *αὐτοῖς* scripsit pro *αὐτοῖς*.

προβεβηκότας — τῶν τύπων — κατεστοιχειωμένων. Vulgatum antea *προβεβληκότας* correxit Casaubonus. Deinde τὸν τύπον — *ένον* recte corrigi jussit Kühn, typum *Physicae doctrinae elementa comprehendentem* interpretatus. Menagius τῷ τύπῳ ὅλης προ. τῶν κατεστοιχειωμένων scribi voluit; certe Codices Paris. *κατεστοι-*

χειωμένων habent; et verbum ipsum *μνημονεύειν* et sequens τῶν ὁλοσχερεστάτων τύπων de vitio poterat admonere.

2. καὶ συνεχῶς. Froben. et Eudocia ἐκεῖνα συνεχῶς ἐν τῇ μνήμῃ. τοσοῦτον ποιητέον. Stephaniana copulam inseruit e versione Ambrosii, sed τοσοῦτον omisit. Mira est versio Ambrosii: Eundum igitur ad illa est, faciendusque ex jugi memoriae exercitatione habitus, ex quo et ratus maxime validusque ad res intuitus nobis obvenerit, omnisque particularium rerum diligens cognitio reperietur. Meibomius distinctione vulgari deceptus ἐν τῇ μνήμῃ ἀναπολητέον scribi voluit. Sed copula καὶ transposita post συνεχῶς, ubi comma ponendum, locum planiorem et saniozem reddidisse mihi videor.

καὶ δὴ καὶ — ὁλοσχερεστάτων. Eudocia δὲ habet; sed haec respondere videntur antecedenti ἢ τε κυριώτατη. Deinde ἐξευρήσεται Froben. Steph. Eudocia. Postea ὁλοσχερεστάτων Frob. Steph. Eudocia habent. τύπων pro vulgato τύπων cum Nürnbergero scripsi, qui monet, in Codd. Venetis esse εὐ περιειλημμένον.

τετελεσιουργημένον — τοῦ παντός ἀκριβομένον. Frob. Eudocia τοῦ τετελεσιουργημένον. Stephan. τοῦ τετελεσιουργημένον — ἀκριβομένον dedit. Versio Ambrosii: nam ea summa totius diligentiae ique effectus est; huiusmodi intuitu uti celeriter posse, ad simplicia elementa atque ad conclusionum voces. Meibomius verba τοῦ παντός ἀκριβομένου tanquam glossema verbi τοῦ τετελεσιουργημένου elici voluit. Kühn coniecit ἐπεὶ καὶ τοῦ παντός τετελεσιουργημένου τοῦτο κυριώτατον ἀκριβῆμα γίνεται. Mihi simplicior visa est ratio vulgatae καὶ τοῦ τετελεσιουργημένου τοῦτο κυριώτατον τοῦ παντός ἀκριβομένου γίνεται transponendae, et τοῦ παντός in πάντως mutandi. Infra s. c. 53 dicuntur iidem οἱ ἀποτελειούμενοι.

καὶ πρὸς — καὶ φωνὰς συναγομένων. Meibomius vitio aperto medebatur scripto καιρῶν πρὸς. Itaque posuit in versione: cum quandoque ad simplicia elementa et ad voces considerandas avocamur. Sed debebat saltem τῶν καιρῶν scribere. Praeterea φωνὰ simpliciter hic nihil significant; addendum fuit vocabulum βραχυίας, quo mox utitur, de eadem re locutus. Mihi brevissima ratio emendandi videtur haec: χρῆσθαι, πρὸς.

ἐπὶ καὶ βραχείας (vel ὀλίγας) φωνὰς συναγομέναις.
Nürnberg. συναγομένον maluit.

τὸ πύκνωμα — εἶδέναι. Vulgatum εἶναι correxit
Meibomius; sed reliquit vitiosum βραχέων. Kühn
vulgatae fiduculas admovit, ut sensum aliquem extor-
queret.

ἐν αὐτῷ τὸ κατὰ μέρος ἂν ἐξακριβωθῇ. Hanc omnium
librorum scripturam mutavit temere Meibomius in
αὐτῷ ὃν καὶ κατὰ μέρος πρότερον ἐξακριβωθῇ: vertens:
ut confertam multitudinem continuas universorum pertra-
ctationis sciat is, qui paucis vocibus omne, quod in eo est et
quod particulariter prius exacta diligentia pertractatum
fuit, comprehendere nequeat. At ita debebat scribere τὸ ἐν
αὐτῷ ὃν καὶ τὸ κατὰ μέρος et cetera. Nürnberg. e Codd.
Venetis ἐν αὐτῷ τὸ καὶ κατὰ μέρος edidit.

3. παρεγγυώντων — καὶ τὸν μάλιστα τούτῳ ἐγγαλη-
νίζοντων τῷ βίῳ. Ita Meibomius scripsit. Froben.
Endocia παρεγγυώντων — καὶ τῷ τούτῳ — ἐγγαλη-
νίζοντων βίῳ ποιησασθαι καὶ τ. Stephan. παρεγγυῶ τὸ
συν. — καὶ τῷ τούτων —όντων βίῳ, ποιησασθαι καὶ.
Aldrobandinus παρεγγυώντων — καὶ τούτῳ τὸ μάλι-
στα. Versio Ambrosii: huiusmodi viae continuationem fie-
ri moneo in physiologia eam, quae maxime tranquillitatem
afferat vitae, et eius compendium ac veluti summam opi-
nionum omnium tenere memoriter. Equidem propius a
vulgata abesse malui scribendo τῶν τούτῳ μάλιστα
ἐγγαληνίζοντων τῷ βίῳ. Atque ita scribi etiam voluit
Kühn, cuius reliquam emendationem, παρεγγυώντων συν-
εχῆς (pro συνεχῶς positum censuit) καὶ τὸν τούτῳ μ.
ἐγ. βίῳ, ποιησασθαι καὶ τοιαύτην — τῶν ὅλων ἔδοξε.
Πρῶτον μὲν οὖν ἐνέοργμα ἐν φυσιολογίᾳ τὰ ὑποτεταγμένα
et cetera, probare non possum. Postrema vertit: Pri-
mum igitur operam in tractatu de natura oportet sumere in
iis, quae vocibus subiecta sunt. Comparat deinde locum
Sexti, qui Epicurum ait philosophiam ita definiisse:
ἐνέοργμα λόγῳ καὶ διαλογισμοῖς τὸν εὐδαίμονα βίον
περιποιεῖσθαι. Sed mire mihi placet mutatio vocis δοξῶν
in verbum ἔδοξε, qua facta non opus est inserere cum
Meibomio incommodum δεῖ.

4. τὰ ὑποτεταγμένα τοῖς φθόγοις — δεῖ εἰληφέναι.
Ambrosius vertit quae subiecta sunt vocibus oportet com-
prehendere, ubi nihil mutavit vel Meibomius vel

Nürnbergger, praeterquam quod hic posuit comprehendi. Intelligunt igitur λαμβάνειν τῇ διαvoίᾳ. Posterior interpres in annotatione subiecit haec: studium, quod explorandis quae vocibus significantur cogitationibus impenditur, praecipue intelligendum est de notionibus, quas dicunt, universalissimis. Quibus quid veri insit, postea videbimus.

ἢ ζητούμενα. Haec omisit Froben. et Eudocia, cum versione Ambrosii adiecit Stephan.

εἰς ταῦτα ἀναγορτες — ἐπιγιγνέειν. Vulgatum εἰς ὃ ἀν. e Codd. Venetis cum Nürnberggero correxi. Atque ita vertit Ambrosius: ad ea referentes diiudicare possumus.

ἀποδεικνύουσιν. Verbum vitiosum demonstrat et sensus laborans atque ipsa persona eius aliena. Versio Ambrosii: At ne indiscreta sint nobis omnia in infinitum demonstrantibus: docet, eum ἀποδεικνύουσιν scriptum legisse. Meibomius autem posuit: et ne extra iudicium omnia nobis esse in infinitum demonstrantur. Nürnbergger: neque nobis demonstrant, omnia in infinitum incerta esse sive inania. Kühn coniecit scribendum: ἀποδείκνυσθαι, et vertit: ne omnia indiscussa nobis in infinitum abeant, tendant. Sed haec significatio verbi inusitata est.

τὸ πρῶτον ἐννόημα — βλέπεσθαι. necesse quidem est primam notionem per unam quamque dispici vocem, nihilque probatione indigere Ambrosii versio; Nürnberggeri: necesse enim est primum notionem cuiusque vocis explorare, nullaque demonstratione indigere: ineptissima omnino! Hoc primum ἐννόημα quid sit, explicare omiserunt interpretes. Est id ipsum, quod antea pluribus vocabulis comprehendit, τὰ ὑποταγμένα τοῖς φθόγγοις, et quod proprio vocabulo Epicurus πρόληψιν appellavit. Quam Diogenes 10, 33. ita definit: τὴν δὲ πρόληψιν λέγουσιν οἰοῦναι κατάληψιν ἢ δόξαν ὁρθήν, ἢ ἐννοίαν ἢ καθολικὴν νόησιν ἐναποκειμένην, τοιούτου μνήμην τοῦ πολλάκις ἐξωθεν γινέντος· οἷον τὸ τοιοῦτον ἐστὶν ἄνθρωπος· ἅμα γὰρ τὸ ὁρθεῖν ἄνθρωπος, εὐδὺς κατὰ πρόληψιν καὶ ὁ τύπος αὐτοῦ νοεῖται, προηγουμένων τῶν αἰσθήσεων. Παντὶ οὖν ὀνόματι τὸ πρῶτως ἐπιτεταγμένον ἐναργές ἐστι· καὶ οὐκ ἂν ἐξηγήσαμεν τὸ ζητούμενον, εἰ μὴ πρότερον ἐγνώκαμεν αὐτό. Οἷον· τὸ πόρρω ἐστὸς ἵππος ἐστὶν ἢ βοῦς· δεῖ γὰρ κατὰ πρόληψιν ἐγνώκεναι ποτὲ ἵππου καὶ βοῦς μοσφίν. Οὐδ' ἂν ὀνομάσαιμεν τι μὴ

πρότερον αὐτοῦ κατὰ πρόληψιν τὸν τύπον μαθόντες. Ἐναργεῖς οὖν εἰσιν αἱ πρόληψεις. Καὶ τὸ δοξασιὸν ἀπὸ προτέρου τινὸς ἐναργεῶς ἡσυχία, ἐφ' ὃ ἀναφέροντες λέγουσιν· οἷον Πόθεν ἴσμεν, εἰ τοῦτο ἐστὶν ἄνθρωπος; Τὴν δὲ δόξαν καὶ υπόληψιν λέγουσιν· ἀληθῆ τέ φασὶ καὶ ψευδῆ· ἂν μὲν γὰρ ἐπιμαρτυρῇται ἢ μὴ ἀντιμαρτυρῇται, ἀληθῆ εἶναι· ἂν δὲ μὴ ἐπιμαρτυρῇται ἢ ἀντιμαρτυρῇται, ψευδῆ τυγχάνειν. Ὅθεν τὸ προσμείνον εἰσῆχθη· οἷον τὸ προσμείναι καὶ ἐγγὺς γενέσθαι τῷ πύργῳ καὶ μαθεῖν, ὅποιος ἐγγὺς φαίνεται. Πάθη δὲ λέγουσιν εἶναι δύο, ἡσυχίαν καὶ ἀληθοῖα, ἱστάμενα περὶ πᾶν ζῶον· καὶ τὴν μὲν οἰκείον, τὴν δὲ ἀλλότριον· δι' ὧν κρίνεσθαι τὰς αἰσθήσεις καὶ φύλας. Τῶν τε ζητήσεων εἶναι τὰς μὲν περὶ τῶν πραγμάτων, τὰς δὲ περὶ ψυχῆς τὴν φύσιν. Primum annotabo corruptelam a Meibomio illatam textui vulgari; is enim temere scripsit πᾶν οὐν πρῶγμα ὀνόματι τῷ πρῶτως ἐπιτεταγμένῳ ἐναργεῖς ἐστὶ. Gassendus υποτεταγμένον maluit; et sane in loco Epistolae, quem tractamus, τὰ ὑποτεταγμένα τῶν φθόγγων eadem sunt, quae Diogenes significat verbis πᾶν τὸ πρῶτως ἐπιτεταγμένον ὀνόματι. Apparet Gassendum rectius Epicuri philosophiam calluisse quam Meibomium; et profecto is multo maiorem laboris fructum tulisset et nobis attulisset, si scientiam rerum peritia sermonis graeci exaequasset. Deinde ubi ait Epicurus, καθ' ἑκαστον φθόγγον τὸ πρῶτον ἐννόημα βλέπεσθαι, idem dicit, quod Diogenes verbis istis, εὐθὺς κατὰ πρόληψιν καὶ ὁ τύπος αὐτοῦ νοεῖται. Phantasia enim statim nobis imaginem rei tam claram subiicit, ut rem conspiceremur. Est igitur τὸ πρῶτον ἐννόημα res aliqua, quam aliquando visam memoria retinemus, et quotiescunque repetitur aspectus rei, ἢ πρόληψις seu memoria et phantasia rei imaginem nobis repraesentat ita, ut eam statim agnoscamus. Cetera, quae nobis locus Diogenis suppeditat, deinceps adhibebimus ad loca Epistolae singula dilucidanda.

ἐφ' ὃ ἀνάξομεν. Vulgatum ἀνάξομεν correxi. ad quod referamus recte vertit Ambrosius. Ordo verborum est: εἴπερ ἐξομεν, ἐφ' ὃ ἀνάξομεν τὸ ζητούμενον. Noster tamen inter κυρίας δόξας apud Diogenem 10, 142. κα. 10. οὐκ ἂν ποτε εἴχομεν ὃ, τι μεμψαίμεθα αὐτοῖς. Sed ibidem Canon 25. habet οὐχ ἕξεις μηδ' ἄς ἂν

D

αὐτῶν φῆς διεμεῖσθαι, οὐδὲ πρὸς τί ποιούμενος τὴν ἀναγωγὴν κρίνῃς. ubi cum libri scripti et editi οὐδὲ omittant, cum Casaubono πρὸς ἃς τε malim scribere.

εἴτε — πάντα τηρεῖν, καὶ ἀπλῶς τὰς παρούσας ἐπιβολάς. Wetsteiniana vitio operarum eiγe habet. Versio Ambrosii: sive secundum sensus observare omnia oportet ac simpliciter praesentes intuitus, sive mentis sive quorumvis iudiciorum. ubi Meibomius scripsit adgressiones sive mentis sive cuiuscunque e indicandi instrumentis, sententia non planiore. *Αὐτοίς* videtur esse accusativus; et, si opus erat inferre κατὰ ante τὰς παρούσας, quod fecit Meibomius, eadem praepositio multo magis repeti debebat ante διαρούς. Pro *ὁτιούδηποτε* Froben. et Eudocia ὁδηποτε habent, quod Steph. male e versione Ambrosii mutavit in *ὁτιούδηποτε*, cum deberet inde efficere ὅ, τι δὴ ποτε, quod reposui; quanquam supra scriptum malim παρούσας ἐπιβολὰς τῆς διανοίας, εἰδ' ὅ, τι δὴ ποτε τ. 20.

Ομοίως — πάλιν. Repete ex initio δεῖ εἰληφέναι. Quae πάλιν dixerit Epicurus, supra iam vidimus in loco Diogenis, cui nunc alter succedat sectionis 31. Τὴν διαλεκτικὴν δὲ ὡς παρέλκονσαν ἀποδοκιμάζουσιν ἡσπεῖν γὰρ τοὺς φυσικοὺς χωρεῖν κατὰ τοὺς τῶν πραγμάτων φθόγγους. (En iterum φθόγγους et quidem πραγμάτων; intelligit autem πράγματα τὰ τοῖς φθόγγοις ὑποταγμένα.) Ἐν τοίνυν τῷ κανόνι λέγει ὁ Ἐπίκουρος, κοινήρια τῆς ἀληθείας εἶναι τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰς προλήψεις καὶ τὰ πάλιν· οἱ δ' Ἐπικούρειοι καὶ τὰς φαντασιὰς ἐπιβολὰς τῆς διανοίας. Λέγει δὲ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἡρόδοτον ἐπιστολῇ (haec ipsa Epistola), καὶ ἐν ταῖς κυρίαις δόξαις. Versio Ambrosii habet: Eadem ratione etiam perturbationes quae adsunt, ut perseverans illud incertum habeamus, quibus notare possimus: ubi Meibomius reposuit: perturbationes considerare oportet, ut habeamus, quibus et perseverans et quod incertum est notare possimus. Nürnberger postrema haec ita refinxit: ut possimus terminum constituere inter certum incertumque. Errorem igitur Meibomii auxit; nec ab eo cavet sibi satis diligens alias Tennemann Histor. Philos. T. III. p. 409. in annotatione.

Veniamus nunc ad verba ὅπως — τὸ προσμένον — σημειώμεθα. ubi primum vulgatum σημειώμεθα correxi. Verbum male interpretatur Nürnberger. Uti-

tur eodem Epicurus apud Diogenem sect. 32. ὅθεν καὶ περὶ τῶν ἀδύλων ἀπὸ τῶν φαινομένων χρήσιμιοῦσθαι. quae vertit Ambrosius de incertis oportet ab iis quae apparent signis colligere: ne verbum quidem mutavit vel Meibomius vel Nürnberger; nec erat, quod in ista oratione hominis semibarbari reprehenderent. Videamus nunc de verbo προσμένον. In loco Diogenis supra posito Froben. et Steph. habent ὅθεν προσμένον εἰσέγγδη. Articulum induxit Aldrobandinus. Versio Ambrosii habet: unde etiam introductum est προσμένειν, id est perseverare, ut prope turrim accedere: quae intacta reliquit Meibomius, sed inseruit ut iuxta manere et prope: hasque ineptias securus accepit et lectori apposuit Nürnberger.

Alter est locus apud Diogenem 10, 147. ubi κυρία δόξα Epicuri haec est: Εἴ τινα ἐκβάλλης ἀπλῶς αἰσθηαῖν καὶ μὴ διακρίνεις εἰς τὸ δοξαζόμενον κατὰ τὸ προσμενόμενον, καὶ τὸ παρὸν ἤδη κατὰ τὴν αἰσθησιν καὶ τὰ παλαιὰ καὶ πᾶσαν φανταστικὴν ἐπιβολὴν τῆς διανοίας, συγκαταλέγεις καὶ τὰς λοιπὰς αἰσθησεις εἰς ματαίαν δόξην: ὥστε τὸ κοινὸν ὅπαν ἐκβαλεῖς. quae vertit Ambrosius: si quem simpliciter eiicias sensum, neque divides in id quod opinaris, iuxta id quod accessit, quod iam per sensum praesens est, affectus insuper et omnem imaginalem mentis intuitum confundes, ac sensus reliquos opinione inani, ut qui iudicium eiicias omne. ubi Meibomius reposuit: iuxta id quod expectatur, et quod iam praesens est, per sensum et affectus, et per omnem — intuitum, confundes et sensus — ut qui omne iudicandi instrumentum eiicias. Quam versionem securus repetiit Nürnberger. Scilicet et in hoc loco grassata est Meibomii temeritas et inscitia. Nam is κατὰ τὸ προσμενόμενον scripsit, ubi Froben. Codex Arund. et duo Veneti καὶ τὸ προσμένον habent; Stephan. κατὰ τὸ προγενόμενον dedit, sed voluit προγενόμενον, quam scripturam reddidit Ambrosius. Praeterea e Codicibus Sambuci scribendum καὶ μὴ διακρίνεις τὸ δοξαζόμενον. Totus locus ita fuerat convertendus: si sensum unum aliquem simpliciter reiicias, neque eum divides et segreges opinionem, in id quod expectat probationem, et in id quod sensus iam repraesentat, in affectus, atque in omnes effectus imaginationis in animum, etiam reliquos sensus inani opinione confundes, atque ita cri-

terium omne tolles. Sequitur Canon 27. *Εἰ δὲ βεβαιώσεις καὶ τὸ προσμενόμενον ἅπαν ἐν ταῖς δοξαστικαῖς ἐννοίαις, καὶ τὸ μὴ τὴν ἐπιμαρτύρησιν ἔχον οὐκ ἐκλείψεις, τὸ διεψευσμένον ὡς τετηρηκὸς ἔσθ' ἅπασαν ἀμφισβήτησιν καὶ πᾶσαν ἐπίκρισιν τοῦ ὁρθῶς ἢ μὴ ὁρθῶς.* Quae sic scripta vertit Meibomius: Si et quod remanet omne in opinabilibus notionibus firmes, idque quod attestationem non admittit (ut quod falsum sit) non expunxeris, eris quasi omnem dubitationem servans, omneque super eo ferendum iudicium, rectumne id sit sive non rectum, reiiciens. Quam versionem repetiit Nürnberger. Meibomius videtur scribi voluisse *ἐκλείψεις*, quod vertit *expunxeris*. Contra Ambrosius: Porro si et quod expectatur omne in opinabilibus — sit, non dimiseris, eris quasi omne certamen observans omneque iudicium rectum sive non rectum. Primum de scriptura videamus. τὸ προσμενόμενον habent princeps Frobeniana, Codex Arundel. et duo Veneti. Stephan. cum versione Ambrosii invexit prima falsum προσμενόμενον. Accessit deinde temeritas Meibomii, qui verbum ἔχον intulit, cuius nullum vestigium reperitur in Edd. Frob. Steph. sed versio Ambrosii verbum admittit adiectum habet. Postea τετηρηκὸς εἰς ἅπασαν — καὶ πᾶσαν ὁῦσιν τοῦ ὁρθῶς habet Froben. Vulgatam scripturam invexit Stephaniana. Meibomius ἐπίκρισιν reposuit, ubi Stephan. Codex Arundel. et duo Veneti κρίσιν, Froben. ὁῦσιν habent. Idem verba τὸ διεψευσμένον putat scholion esse membri praecedentis τὸ μὴ τὴν ἐπιμ. ἔχον. quod quam falsum sit, statim apparebit. Ambrosius diversam scripturam secutus esse videtur, hanc fere: καὶ τὸ μὴ τὴν ἐπιμ. ἔχον ὡς διεψευσμένον οὐκ ἐκλείψεις, ὡς τετηρηκὸς ἔσθ' ἅπασαν. Equidem Editionis principis scripturam retinendam atque ita dispungendam censeo: *εἰ δὲ βεβαιώσεις καὶ τὸ προσμενόμενον ἅπαν ἐν ταῖς δοξαστικαῖς ἐννοίαις καὶ τὸ μὴ (repete προσμενόμενον) τὴν ἐπιμαρτύρησιν, οὐκ ἐκλείψεις τὸ διεψευσμένον, ὡς τετηρηκὸς ἅπασαν ἀμφισβήτησιν εἰς πᾶσαν κρίσιν τοῦ ὁρθῶς ἢ μὴ ὁρθῶς.* Nihil mutavi, praeterquam quod praepositionem εἰς (in verbis Froben. τετηρηκὸς εἰς ἅπασαν) transposui, et in loco coniunctionis καὶ reposui. Totum locum ita interpreto: Si vero omne id, quod in notionibus ex opinione conceptis attestationem expectat et quod non, ratum

et firmum habueris, non effugies fraudem falsi, quasi de industria obtinens et servans dubitationis genus omne ad quodcumque veri et falsi iudicium.

Atque ita effecisse mihi videor, ut nemo amplius de significatione vocabuli proprii philosophiae Epicuri, τὸ προσμένον, dubitare possit. Breviter enim ita dicitur, quod in postremo loco Epicuri integrum positum est τὸ προσμένον τὴν ἐπιμαρτύρησιν. Postquam haec scripseram, incidi in locum Plutarchi contra Colotem p. 178. Hutt. qui cum tradita hucusque egregie illustret, tamen dubitationem de verbo προσμένον afferre potest. Οἱ γὰρ εἰδῶλον, inquit, προσπίπτουτος ἡμῖν περιφεροῖς, ἑτέρου δὲ κεκλασμένου, τὴν μὲν αἰσθῆσιν ἀληθῶς τυποῦσθαι λέγοντες, προσαποφαίνεσθαι δ' οὐκ ἐόντες, ὅτι στρογγύλος ὁ πύργος ἐστίν, ἢ δὲ κόπη κεκλασται, τὰ πάντα τὰ αὐτῶν καὶ τὰ φαντάσματα βεβαιούσι, τὰ δ' ἐκτὸς οὕτως ἔχειν ὁμολογεῖν οὐκ ἐθέλουσιν, ἀλλ' ὥς — οὕτως ἄρα τὸ στρογγυλοῦσθαι καὶ τὸ σκαληνοῦσθαι τὴν ὅψιν, οὐ σκαληνὸν οὐδὲ στρογγύλον ἀνάγκη τὸν πύργον λέγειν. Τὸ γὰρ εἰδῶλον, ἐφ' οὗ πέπονθεν ἡ ὅψις, κεκλασμένον ἐστίν, ἢ κόπη δὲ, ἐφ' ἧς τὸ εἰδῶλον, οὐκ ἐστὶ κεκλασμένη. Διαφορὰν οὖν τοῦ πάθους πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐκτὸς ἔχοντος, ἢ μένειν ἐπὶ τοῦ πάθους δεῖ τὴν πίστιν, ἢ τὸ εἶναι τῷ φαίνεσθαι προσαποφαινόμεν ἑλέγχεσθαι. Sed vocabulum πίστις et nexus sententiarum satis demonstrat loci vitium, quod emendabis scribendo ἢ προσμένειν — προσαποφαινόμενον ἐλέγχεσθαι.

Non possum ab hoc argumento, quod est de criterio, discedere, quin canonem Epicuri 24. sect. 146. ab insigni mendo liberem, quod sententiam plane obscuravit. Τὸ ὑφ' ἐστὶν δὲ τέλος δεῖ ἐπιλογίζεσθαι, κατὰ πᾶσαν τὴν ἐνάργειαν, ἐφ' ἣν τὰ δοξαζόμενα ἀνάγομεν· εἰ δὲ μὴ, πάντα ἀκριβοῦς καὶ ταραχῆς ἐστὶ μεστὰ. Quae Meibomius ita vertit: Subsistentem vero finem versare animo oportet, omnemque evidentiam, ad quam ea quae opinamur referimus: alioquin omnia rationem iudicii desiderabunt tumultuque plena erunt. Sed Ambrosius, cuius ea est versio, dederat ad quam ea q. op. referamus. Is igitur rectius scriptum ἀνάγομεν legit et vertit. Meibomius, quem sequitur Nürnberger, temere posuit, Gassendum secutus, in oratione graeca κατὰ πᾶσαν ἐνάργειαν, cum in

latina scripturam antiquam et veram reliquisset. Verbum δὲ idem inseruit cum Gassendo; deest enim in antiquioribus Edd. In vocabulo τέλος merito adhaesit, et in annotatione dubitavit, num βίου an φύσεως addi debeat. Neutrum censeo equidem ad rem facere; potius ipsum τέλος tollendum, quod in alienum locum migravit. Pertinet totus hic locus ad doctrinam Epicuri de criterio. Docuit is, ut tradit Diogenes sect. 32. καὶ τὸ τὰ ἐπαισθήματα δὲ ὑφίστασθαι, πιστοῦται τὴν τῶν αἰσθήσεων ἀλήθειαν. ὑφέστηκε δὲ τὸ τε ὁρᾶν ἡμᾶς καὶ ἀκούειν, ὥσπερ τὸ ἀλγεῖν. ὅθεν καὶ περὶ τῶν ἀδῆλων ἀπὸ τῶν φαινομένων χρή σημειοῦσθαι. Igitur in nostro loco τὸ ὑφίστασθαι est id quod sensibus percipimus, et quod e doctrina Epicuri solum vere est vel subsistit, et manifestam habet naturae veritatem. Hanc ἐνάργειαν dixit Epicurus. Ad hanc notitiarum sensibus acceptarum evidentiam opiniones (τὰ δοξαζόμενα) exigendas esse censuit, ut verum a falso distingueretur. Atque hoc idem fere dicit, cum in Epistola ad Herodotum iubet τὰ δοξαζόμενα referre ad τὰ τοῖς φθόγγοις ὑποτεταγμένα, sive ad τὸ πρῶτον ἐννόημα, hoc est opiniones iudicare e προλήψεσι et e sensuum evidentia. Nam, uti docet Plutarchus c. Colotem p. 175. Epicurus τὸ τῶν λεκτῶν γένος οὐσίαν τῇ λόγῳ παρεχόντων ἄρδην ἀναγοῖ, τὰς φωνὰς καὶ τὰ τεγγύοντα (obiecta vocamus) μόνον ἀπολιπὼν. τὰ δὲ μεταξὺ σημαινόμενα (eadem λεκτὰ) πράγματα, δι' ὧν γίνονται μαθήσεις, διδασκαλίας, προλήψεις, νοήσεις, ὁρμαὶ, συγκαταθέσεις, τὸ παράπαν οὐδ' εἶναι λέγων.

5. συνορᾶν ἤδη περὶ. Repete e superioribus δὲ, quod temere Meibomius post ἤδη interposuit, ut recte monuit Kühn.

προσδεόμενον καὶ εἰ. Series sententiarum iusta flagitare videbatur Gassendo, ut continue sequerentur haec: καὶ οὐδὲν φθείρεται εἰς τὸ μὴ ὄν. At ita sequi debebat deinceps: εἰ γὰρ ἐφθείρετο τὸ ἀφανιζόμενον.

ὃ ἂν εἰσελθὼν εἰς αὐτό. Hanc scripturam librorum Frob. versionis Ambrosii, Stephan. Eudociae et Venetorum temere mutavit Meibomius in εἰς ὃ ἂν εἰσελθὼν αὐτό.

[Ἀλλὰ μὴν — φύσεως.] Seclusi cum Nürnbergero Diogenis additamentum, cuius verba priora usque ad

καὶ ἐν τῇ πρώτῃ π. φ. omisit, et pergit τὸ πᾶν ἐστὶ σώματα μὲν γὰρ ὡς ἐστίν. Froben. et Eudocia. Contra Samb. et Stephan. addidit et habet versio Ambrosii; sed hic postrema ita vertit: *In primo item de natura ipsum omnia est. Corpora namque ista ut sese habeant, sensus ipse testatur in omnibus.* Eusebius Praep. evang. I, 3. ex Epicuro refert haec: ἀλλὰ καὶ οὐδέν, φησὶ, γίνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος· ὅτι τὸ πᾶν αἰεὶ τοιοῦτο ἦν καὶ ἐστὶ τοιοῦτον· ὅτι οὐδὲν ξένον ἀποτελεῖται ἐν τῷ παντὶ παρὰ τὸν ἤδη γεγεννημένον χρόνον ἄπειρον. Ὅτι πᾶν ἐστὶ σῶμα, καὶ οὐ μόνον ἀμετάβλητον, ἀλλὰ καὶ ἄπειρον.

6. σῶμα· τὰ μὲν γὰρ σώματα ὡς ἐστίν, αὐτῇ. Coniunctionem γὰρ inseruit Meibomius; ante αὐτῇ Stephan. prima addidit copulam καὶ, quam cum Froben. et Eudocia omisi. Ceterum hunc locum non satis integrum esse suspicor. Initium maioris operis libris 37. comprehensi περὶ φύσεως ita refert Plutarchus c. Colotem p. 154. Η. ἡ τῶν ὄντων φύσις σώματά ἐστι καὶ τόπος. sed p. 159. ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς πραγματείας ὑπεπὼν, τὴν τῶν ὄντων φύσιν σώματα εἶναι καὶ κενόν — ὃν θάτερον ὄντως μὲν οὐδέν ἐστιν, ὀνομάζεται δὲ ὑφ' ἡμῶν ἀναφῆς καὶ κενόν καὶ ἄσωματον.

[ὥσπερ — τὸ πρόσθεν.] Haec sunt verba Diogenis; nihil enim antea hac de re monitum fuit; quare cum Nürnbergero seclusi. Respicit Diogenes verba libri huius sect. 32.

ὅπου ἦν, οὐδὲ δὲ οὐ ἐκινεῖτο. Froben. et Eudoc. ὅπου εἴη· οὐδὲν δ' ἐκινεῖτο. Verum e versione Ambrosii restituit Stephan. εἴη etiam Arundel.

ὡς καθ' ὅλας φύσεις — λεγόμενα. quippe quae per omnes naturas accipiuntur versio Ambrosii. Meibomius reposuit: ut quae per totas naturas accipiuntur. Unde apparet, eum articulum ὡς τὰ scriptum voluisse, quod feci.

[Καὶ μὴν καὶ — ἐπιτομή.] Haec omnia omisit Eudocia. Contra Froben. et Stephan. ταῦτόν τοῦτο — περὶ φύσεως, καὶ τῇ τεττ. — καὶ τῇ μεγάλῃ ἐπιτομῇ.

7. τὴν φύσιν ὄντα, καὶ οὐκ ἔχοντα. Froben., Eudocia, Stephan. φύσιν ὅταν οὐκ ἔχοντα. Versio Ambrosii ὅταν non reddidit. *omne oia* malebat Casaubonus. Rectius dedit Wetsteiniana.

8. ὥστε οὐκ ἔχον ἄκρον. Vulgatum ὥστε τὸ οὐκ εἶναι.
ex Eudocia correxi.

τῷ πλήθει — τῷ μεγέθει τοῦ κενοῦ. Sextus Empiricus adv. Mathematicos: ὁ δ' Ἐπίκουρος ἀδιαφορῶς τὴν τε τῶν σωμάτων καὶ τὴν τοῦ κενοῦ φύσιν ὅλων τε καὶ πᾶν προσαγορεύειν εἰωθεν· ὅτε μὲν γὰρ φησιν, ὅτι ἡ τῶν ὅλων φύσις σώματά ἐστι καὶ κενόν, ὅτε δὲ, ὅτι τὸ πᾶν κατὰ ἀμφοτέρω ἀπειρόν ἐστι, κατὰ τε σώματα καὶ τὸ κενόν, τοιούτῃ κατὰ τε τὸ πλήθος τῶν σωμάτων καὶ κατὰ μέγεθος τοῦ κενοῦ, ἀντιπαρουσίων ἀλλήλαις τῶν καθ' ἑκάτερον ἀπειριῶν.

ἀνακοπὰς. Ita Froben., Stephan., Eudocia. ἀντικοπὰς dedit Wetsteiniana. Verbum στελλόντα Sambucus mutari iussit in συστέλλοντα, quod Ambrosius vertit: quo se figerent atque cohiberent.

τὰ δὲ σώματα ἄπειρα. Seclusa haec omisit Froben. Steph. Eudocia et versio Ambrosii.

ὅπου ἂν ᾖ. Haec est Scaligeri coniectura, ἐνέστη Froben. Steph. Eudoc. ubinam subsisterent versio Ambrosii.

9. μεστά. Sunt quae supra sect. 7. πλήρη τὴν φύσιν ὄντα. Lucretius I, 501. quae solido atque aeterno corpore constant. Ita δόναξ μεστός dicitur solidus, cavo et inani oppositus.

οὐ γὰρ δυνατόν — ἐκ τῶν ἀτόμων. Haec omnia omisit Eudocia. Contra Frob. οὐ γὰρ δ. γενέσθαι τὰς τοσαύτας διαφορὰς ἐκ τῶν σχημάτων περιελημμένων. Stephan. ἐκ τῶν αὐτῶν σχημάτων π. dedit cum versione Ambrosii et Codd. Venetis. Meibomius διαφορὰς σχημάτων ἐκ τῶν ἀτόμων scripsit, vertens ex individuis corporibus comprehensis factas esse. Sed antiqua scriptura unice vera est, quam restitui. τὰς τοσαύτας διαφορὰς intellige σωμάτων, et περιελημμένων certo numero comprehensorum.

ἄπειροί εἰσιν ἄτομοι, ταῖς δὲ — ἀπερίληπτοι. Frob. Eudocia ἀπειρία ληπτοί. Stephan. et versio Ambrosii ἄπειροί εἰσιν αἱ ὅμοιαι — ἀπερίληπται.

οὐδὲ γὰρ ἐνδοτέρω — ἡ τομὴ τυγχάνει. Hunc locum insigniter vitiatum et interpolatum in libris vulgaribus restitui ex Eudocia. Antea erat οὐδὲ γὰρ, φησὶν ἐνδοτέρω, — τὴν τομὴν τυγχάνειν. λέγει δὲ, ἐπειδὴ, ubi Meibomius scribi voluit λέγει δὲ τοῦτο, ἐπειδὴ

αἱ πηλικότητες, sententia plane aliena. Eudocia φησὶ et λέγει δὲ omisit. Nürnberger totum hunc locum, quem seclusi ut a Diogene insertum, omisit.

10. παρεχομένου δὲ ἐνδοτέρω καὶ ἰσοταγῶς αὐτὰς κινεῖν — ὁμοίαν καὶ τῇ βαρυτάτῃ τὸν αἰῶνα. Ita scribunt Froben. et Eudocia. Stephan. et Wetstein. dedit φησὶ δὲ ἐνδοτέρω καὶ — κινεῖσθαι, τοῦ κενοῦ — ὁμοίαν παρεχομένου καὶ τῇ κουφοτάτῃ καὶ τῇ βαρυτάτῃ εἰς τὸν αἰῶνα. atque ita plane versio Ambrosii. Et Sambuc. παρεχομένου scribi iusserat. εἶξιν vulgato ἔξιν e Sexto substitui cum Kühnio. Is enim adversus Physicos disputans 10. s. 221. p. 670. Epicuri doctrinam his verbis tradit: ἀγώριστα μὲν οὖν ἐστὶ τῶν οἷς συμβέβηκεν, (nempe τὰ συμβεβηκότα) ὥσπερ ἡ ἀντιτυπία μὲν τοῦ σώματος, εἰς δὲ τοῦ κενοῦ· οὐτε γὰρ σῶμα δυνατόν ἐστὶ ποτε τοῦσαι χωρὶς τῆς ἀντιτυπίας, οὐτε τὸ κενόν χωρὶς εἴξεως· ἀλλὰ αἰδιον ἐκατέρου συμβεβηκός, τοῦ μὲν τὸ ἀντιτυπεῖν, τοῦ δὲ τὸ εἶξιν. — ἡ γὰρ κενὸ πελάζειν ὀφείλει ἢ σώματι· εἴτε δὲ κενῷ, διὰ τὴν εἶξιν φέρεται δι' αὐτοῦ· εἴτε σώματι, διὰ τὴν ἀντιτυπίαν ἀποπαλτικῶς ποιήσει τὴν ἀπ' αὐτοῦ κίνησιν. Ceterum Nürnberger totum locum φησὶ δὲ — τὸν αἰῶνα omisit.

διίστανται — ἐπὶ τὴν περιπλοκὴν — παρὰ τὸν πλ. Froben. Stephan. versio Ambrosii, Eudoc. διίστάμενα et omisso ἐπὶ habent περὶ τῶν. Mihi pro αὐτὸν τὸν παλμὸν scribendum videtur τὸν ἀπόπαλμον.

ἐκάστην ἄτομον. Ita Wetstein. cum Froben. Steph. Eudocia habeant ἐκάστην αὐτὴν, unde αὐτῶν effeci.

παρὰ τὴν σύγκρουσιν. Froben. et Eudocia κατὰ σύγκρουσιν. Stephan. cum versione Ambrosii κατὰ σύγκρουσιν. Articulum addidit Wetstein.

11. Eudocia habet μηδὲ ποιότης τις — ἐστί· — ἀλλὰ τίται — μέγεθος μὴ εἶναι. Deinceps Meibomius male dedit ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῶν στοιχειώσεων φησὶ. Totum hunc locum Nürnberger omisit tanquam a Diogene insertum; equidem seclusi.

τῆς — ἐπινοίας. Ita rectius Froben. Eudocia, quam Steph. versio Ambrosii et Wetst. ἐπινοίας. De hoc loco disputavit etiam Rossi p. 259. qui cum plura in interpretatione latina Ambrosii, Aldrobandi et Meibomii reprehendisset, praecipue in verbis postremis moratur, quae ipse ab antecedentibus maiore interpunctionis nota

separanda non censet, sed potius coniungenda, atque ita scribenda: αὐτὴ δὲ ἡ φύσις, τούτων πάντων μνησνευόμενον, τὸν ἰκανὸν τύπον υποβάλλει τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπινοίας. Quae ita interpretatur: Ipsa tamen vox his omnibus commemoratis satis idoneam istarum rerum naturae cognitioni formam subiicit. atque aliis verbis: etiamsi atomi in sensus propter earum parvitatem non cadant, nihilominus ob ea, quae de illis explicantur, simul ac appellatae fuerint, ipsarum ideam seu formam cogitando facile percipi. Comparat deinde locum sect. 33. Diogenis: αὐτὰ γὰρ τῶν ὄντων ἀνθρώπος, εὐθὺς κατὰ πρόληψιν καὶ ὁ τύπος αὐτοῦ νοεῖται, προσηγουμένων τῶν αἰσθησέων. Denique addit: Ideam porro naturae istorum individuorum corpusculorum dicit Epicurus ἐπινοίαν φύσεως τῶν ὄντων, quia rerum, quae vere sint, eam cognitionem esse putat. Ἐπινοίαν, inquam, quod Basileenses libros sequi malo, in quibus sic legitur ἐπινοίας, quam ceteros omnes exhibentes ἐπινοίας, ut sit τὸν ἰκανὸν τύπον ἐπινοίας τῆς τῶν ὄντων φύσεως. Hucusque Rossi. Nunc quaero, quomodo τῶν ἰκανὸς τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπινοίας possit dici satis idonea istarum rerum naturae cognitionis forma? Deinde quomodo idea naturae istorum individuorum corpusculorum dici possit ἐπινοία φύσεως τῶν ὄντων, propterea quod rerum quae vere sint, eam cognitionem esse putat Epicurus? Primum istarum rerum naturae cognitio non inest graecis τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἐπινοίας, ita ut atomi intelligi vel possint vel debeant. ἡ τῶν ὄντων φύσις simpliciter significat rerum quae sunt naturam. Deinde τῶν in altero Diogenis loco formam corpoream significat, quam phantasia vel potius memoria repraesentat menti et cogitationi, simulatque corpus aliquod nominatum fuerit. In atomos vero, quae visu percipi non possunt, forma talis corporea non cadit. Praeterea non dicitur τῶν ἀτόμων, sed est τῶν ἐπινοίας potius forma et ratio aliqua cogitatione comprehendendi et percipiendi. Denique verba τούτων μνησνευόμενον non est his omnibus commemoratis. Paulo propius a vero absunt verba, quae deinceps posuit Rossi: ob ea quae de illis explicantur. Neque equidem video, qua ratione sensus ab Italo positus verbis extorqueri possit graecis, nisi τῆς τῶν ἀτόμων ἐπινοίας scripseris pro istis τῶν ὄντων φύσεως ἐπινοίας, quae difficilli-

nam interpretationem, quocunque te vertas, habent. Itaque anceps haereo inter scripturam αὐτῇ et αὐτῆ, et dubito etiam adhuc de interpungendi ratione; eo quidem magis, si Diogenis sunt haec verba, non ipsius Epicuri, uti cum Nürnbergero existimo. Is tamen verba αὐτῆ — ἐπιτολέας ipsi Epicuro tributa hinc sublata collocavit infra post sect. 30. et verba αὐτῆ ἡ φωνή interpretatur haec disputatio, illa vero, τῶν ὄντων, explicat per τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ κενοῦ.

12. ἐξ ὧν ἂν γένοιτο — διάφοροι τοῦτοις. Ita iam Steph. cum versione Ambrosii dedit. ἐξ ὧν etiam Sambucus. Contra Frob. Eudocia ἐξ οὗ — τούτῳ. Praeterea Eudocia omisit verba οὐδ' ὅσοι τοιούτοις. Nürnberger recte restituit scripturam τούτῳ. Deinceps vocem τοιούτων, ab Aldrobandino omissam, tanquam ab argumento alienam, seclusi. Verba ἐξ ὧν ἂν γένοιτο — ὅψ' ὧν ἂν ποιηθείη recte vertit Ambrosius: ex quibus fiat mundus, sive a quibus effectus sit. Contra Meibomius: ex quibus factus sit hic mundus, aut ex quibus alius effici potuerit. Is enim scribi voluit ὁ κόσμος οὗτος — ποιηθείη ἄλλος. Ambrosius autem scriptum γένοιτο legit, quae mihi sola scriptura placet, ne nimis ieiuna sit distinctio inter ἐξ ὧν et ὅψ' ὧν. Denique C. Schwartz in Dissertatione (laudata in Praefatione) p. 34. locum hunc ita vertit: Neque enim consumpta fuerunt individua haec, ex quibus mundus extiterit, aut a quibus factus sit, vel in unum vel in determinatos, vel in similes vel in dissimiles huic nostro. Ad quae ita annotavit: Et quo magis atomorum naturam perpendis ex praeceptis Epicuri, hoc minus ulabitaveris, quin per αἰτρου, individua, intelligatur vis illa, quae particulas materiae primum coniunxerit et adhuc contineat. Ecce enim claris verbis dubitationem suam exprimit, utrum ex individuis coortos, an ab atomis factos esse mundos dicat. Alterum materiam, alterum autorem indicat mundorum. Nolin igitur praepropere assentiri Augustino, qui reprehendit Epicurum, quod Democritum deseruerit, animales atomos confingentem. Epicurus enim aut falso videtur Democritum deseruisse, quippe cum atomos effectrices putet itidem, ut Democritus fecit; aut rectius etiam sensit, propterea quod atomos tales statuit, quae populariter ipsam infiniti vim, in quasdam quasi partes tributam, representent. Nam popularis est sermo Epicuri, etsi vocabulis quibusdam novam potestatem interdum tribuat.

οὐδὲν τὸ ἐμποδίζον ἐστὶ. Sambucus varietatem τὸ ἐμποδοστατῆσον annotavit e libris scriptis, quae mihi praeplacet, quoniam et alibi verbo ἐμποδοστατεῖν utitur Epicurus.

13. Καὶ μὴν. Totam hanc sectionem Nürnberger hinc sublatam posuit inferius post sect. 30. et sic cum reliquis continuavit. Primum igitur collocavit hanc sectionem: deinceps sect. 17. et 18. usque ad verba ἐγκατάλειμμα τοῦ εἰδώλου.

ἐπιτηδειότητες τὰς κατεργασίας. Ita Froben. Steph. Eudocia, per efficientiam vertit Ambrosius. ἐξ. interseri voluit Casaubonus, κατὰ ineptius posuit Meibomius. ἀποστάσεις Ambrosius recessiones, Meibomius abcessiones vertit. Lucretius 4, 239. simulacra — quae variis ab rebus cunque recedunt.

14. τὸ κάτω φερόμενον. Ita Meibomius vulgatum κατὰ τὸ φερόμενον correxit. σῶμα e versione Ambrosii addidit Stephan. Deinceps ἐπὶ πλείους verum est, omisso articulo, quem seclusi. Paulo antea βράδους dedi pro βραδύτητος e Codice Sambuci.

καὶ τοῦτο) συναφικνούμενον. Versio Ambrosii ἀδιανόητον γὰρ καὶ τοῦτο συναφ. iunxit. Nam cogitari non potest. Et hoc sensibili in tempore simulac convenit et ex quovis infinito, non ex quo complectimur motum, locus recedens erit.

ὁθενδήποτε. Ita recte Eudocia cum Frobeniana et Codice Arund. ὅθεν δὴ ποθεν invexit Stephan. Locum falsa interpunctione ἀφικνεῖται (ἀδιανόητον γὰρ καὶ τοῦτο) συναφικ. obscuravit Wetsteiniana.

ἐξ οὗ [γὰρ] ἂν — τόπον. Primus Stephanus cum Sambuco e versione Ambrosii addidit negationem οὐκ ἐξ οὗ ἂν, atque omnem sensum pervertit. Miror, cur non eodem auctore τόπος — ἀφιστάμενος scripserit. Froben. Eudocia τόπος habent, τόπους dicitur habere Arundel. Codex. Denique ἀντικοπήν Froben. et Eudocia habent; correxit cum Sambuco Stephanus. Pro vulgata μέγχι τοσούτον cum Sambuco τοῦτον scripsi. Ambrosius: si tamdiu celeritatem motus non intersecundam relinquamus.

ἀντικοπιόμενον καταλίπομεν. Froben. Eudocia ἀντικοπτεόν. Stephanus καταλίπομεν addidit. Versio Ambrosii: non intersecundam relinquamus. Cum graeca haec

non sint, alius nescio quis ἀντιοπίμενον scripsit. Mihi ἀντιόπηται minore mutatione scribendum videtur.

15. Χρήσιμον δέ. Vulgatum δὲ correxi praeunte Ambrosio, qui vertit: *Perutile est autem et hoc tenere elementum, vel si nihil aliud quam quod simulacra — utuntur.* Legit igitur scriptum Χρήσιμον δέ — καὶ μὴθὲν ἄλλο ἢ ὅτι τὰ εἰδωλα. Miror igitur, unde Stephanus ineptum istud χρηστὰ arreptum inseruerit ante εἰδωλα. Pro εἴθ' quid reponendum sit, nondum excogitavi, nisi Ambrosio duce malueris καὶ μὴθὲν ἄλλο, ὅτι. Inepte versio Meibomii: *vel eam ob causam, quod in usum venientia simulacra.* Ceterum Nürnberger hanc sectionem totam cum sequente omisit, tanquam a Diogene aliunde intersertam, quia ab Epicuro tam praepostero ordine non potuerint poni verba multa, quorum sensus percipi non possit, nisi absoluta sententia de criterio.

ὃ μὴθὲν ἀντιμαρτυρεῖ. Frob., Eudocia, Stephan., versio Ambrosii ὃθεν ἀντιμ. Emendatio cui debeatur, ignoro. Statim sequitur in Frob. versione Ambrosii et Eudocia ἢ ὅτι; Stephan. et Codex Arund. ἢ ὃθεν habent, unde in reliquis venit Editiones. Causa in summa tenuitate simulacrorum nulla est summae celeritatis: sed eam statim reddet Epicurus. Itaque vitiosum ὃθεν mutavi et antiquum ὅτι restitui. Pro ἢ malim καί.

πάντα πόρον. Versio Ambrosii: *quae quicquid meatum moderatum habeat in hoc, ne quid illorum infinitatem vel minimum intersecet, plurimas autem et infinitas continuo aliquid refringat.* Legit igitur scriptum πρὸς τὸ τῶ ἀπείρῳ. Contra Meibomius posuit: *insuper quod illorum infinitum nihil refringat, aut pauca refringant.* Idem scripsit πρὸς τῷ τῶ ἀπείρῳ αὐτῶν. In Eudocia est αὐτῶ. Ceterum non satis intelligo verba πάντα π. σύμμετρον ἔχοντα. Apponam tamen locum Plutarchi c. Colotem c. 5. p. 144. Η. αἱ δὲ πολυθρύλλητοι συμμετρίαι καὶ ἁρμονίαι τῶν περὶ τὰ αἰσθητήρια πόρων, αἱ τε πολυμυξίαι τῶν σπερμάτων, αἱ δὲ πᾶσι χυμοῖς καὶ ὀσμαῖς καὶ χροιαῖς ἐνδιεσπαρμένα λέγουσιν ἑτέραν ἑτέρῳ ποιότητος κινεῖν αἰσθῆσιν, οὐκ ἀντικρὺς — διδάσκουσιν, ὥς ἀναπεφυρμένων καὶ συμμεμιγμένων ὁμοῦ τι πάντων, ἄλλου δ' ἄλλῳ πεφυκτός ἐναρμόττειν, οὐκ ἔστι τῆς αὐτῆς ποιότητος ἐπαφή καὶ ἀντίληψις, οὐδὲ πᾶσι τοῖς μέρεσι κινεῖ πάντας ὡσαύτως τὸ ὑποκείμενον, ἀλλ' ἐκείνοις ἕκαστοι μόνοις ἐντυγχάνοντες, πρὸς ἃ συμμε-

τρον ἔχουσι τὴν αἰσθήσιν, οὐκ ὁρθῶς διαμύχονται περὶ τοῦ χορηστὸν ἢ ποκτρον ἢ λευκόν ἢ μὴ λευκόν εἶναι τὸ πρῶγμα, τὰς αὐτῶν οἰόμενοι βεβαιοῦν αἰσθήσεις τῷ τὰς ἄλλων ἀνακεῖν.

πολλὰς δὲ καὶ ἀπείρους. Vitiosam scripturam Editionum Frob., Steph., Eudociae reliquit Wetsteiniana.

16. ὅς τις ἀπὸ τῆς σωματικῆς ἐπιπολῆς συνοχῇ ἢ μειώσει διὰ τὴν ἀναπλήρωσιν. Ita Froben, et Eudocia. ἀπὸ τῶν σωματικῶν τοῦ ἐπὶ πολλῆς συνοχῆς οὐκ ἐπιδήλως σημειώσει, διὰ τὴν ἀνταναπλήρωσιν Stephan. et Codex Arundel. nisi quod ἡ μειώσει hic habet. ἀπὸ τῆς τῶν σωματικῶν συνοχῆς Codices Romani a Rosso comparati. Versio autem Ambrosii: Nam fluxus a corporibus eius qui sit in multa angustia, notationi perspicuus non est, ob contrariam repletionem. Reddidit igitur similiter σωματικῶν τοῦ ἐπιπολῆς, quod cum Rosso praetuli, cum veteres vocabulo ἐπιπολῆς tanquam praepositione usi reperiantur omnes. τὸ ἐπιπολῆς dixit etiam Alexander Aphrodisiensis. τὸ μὲν ἐν ἐπιπολῇ apud Strabonem 12. p. 198. Sieb. sipe dubio mutandum in τὸ μὲν ἐπιπολῆς. Ceterum multis verbis Rossi lectori persuadere conatur, verba διὰ τὴν ἀνταναπλήρωσιν esse coniungenda cum sequente membro, non cum antecedente, uti feci cum aliis. Sed rem minime conficit comparatio loci plane gemini infra sect. 17. multo minus Lucretii 4, 103. Sunt igitur tenues formarum consimilesque effigies, singillatim quas cernere nemo quum possit, assiduo crebroque repulso reiectae, reddunt speculorum ex aequore visum. Nam si quaerimus, cur singillatim cernere effigies non liceat, aliam causam non reperiemus, nisi quoniam singulae non apparent, sed alia aliam continua serie sequitur.

Quae sequuntur verba καὶ συστάσεις — ὁξεῖαι — συμπλήρωμα γίνεσθαι, partim bene, plura male interpretatur Rossi. Recte quidem monet, συστάσεις ὁξεῖαι esse concretiones atomorum, quae puncto temporis fiunt et dissolvuntur; sed male ponit, easdem secerni ab illis, quae servantur ἐπὶ πολὺν χρόνον διὰ τὴν ἀνταναπλήρωσιν, cum haec contrariam ob causam, nempe διὰ τὸ μὴ δεῖν κατὰ βῆθος τὸ συμπλ. γίνεσθαι, subito coalescant ac dispergantur. Neque enim hic atomi cum atomis comparantur, sibi invicem opponuntur, neque verbis istis contraria causa utriusque membri redditur; sed sermo est

primum de spectris a corporum superficie continue recedentibus et situm ordinemque atomorum eundem, quem in corporibus habuerant, obtinentibus. Haec spectrorum effluvia continua concrescunt in aëre subito in formas quasdam et species similes quidem corporibus, sed sine corpore. Corporis plenitatem et naturam significant verba κατὰ βάθος τὸ συμπλήρωμα γίνεσθαι. Ut igitur haec effluvia spectrorum continua fiunt αἰα τῶν μακρῶν, sic etiam formae ex his concretae in aëre οὐδεὶς συμβαίνουσι. Id enim verbum repetendum censeo ex initio sectionis.

βλέπει τις τινὰ τρόπον τὰς ἐνεργείας, ἵνα καὶ — ἀνοίσῃ· εἰ δὲ καὶ νομίζῃ. Ita Froben., Eudoc. ἐναργείας cum Gassendo Menagius scribunt. Deinde συμπαιδείας cum Codice Sambuci Stephan. Convenientiam vertit Ambrosius. Meibomius interpolavit vulgatam insertis verbis τις τινὰ τρόπον τὰς ἐνεργείας τὰ εἶδωλα ποιεῖται, ἵνα et cet.; denique cum Gassendo et Menagio et Aldrobandino dedit: ἀνοίσῃ· δὲ δὲ καὶ νομίζῃ. Supplemento Meibomiano nihil inscitius esse ait Rossi, qui, probata scriptura ἐναργείας, verba εἰ δὲ καὶ νομίζῃ et sequentia copulat cum superioribus ἵνα καὶ τὰς συμπαιδείας — ἀνοίσῃ. Sed interpretari totum locum omisit, nec docuit rationem, qua posteriora verba cum prioribus connexa haereant. Equidem ἐναργείας hic tolerari posse nego, quae sunt, quae alibi τὰ φαινόμενα vocat, id est res, quae sensibus percipiuntur. Contra malim τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας. Ex ipsa enim ratione agendi et sensuum instrumenta afficiendi demonstrare conatur, esse effluvia atomorum, quae in aëre consistentia in formam aliquam εἶδωλα efficiant. Postea malim Δεῖ γὰρ νομίζῃ et cetera.

17. οὐ γὰρ ἂν ἀποσφραγίσαιτο τὰ ἔξω διὰ τοῦ αἵρος. Nihil ab hac scriptura mutat Froben., Stephan. et Eudocia, nisi quod sola Steph. μορφῆς διὰ τοῦ αἵρος habet cum Ambrosii versione, ceterae καὶ τοῦ αἵρος. καὶ διὰ τοῦ αἵρος Arundel. Codex, et paulo antea οὐ γὰρ ἂν μὲν. Meibomius locum clarum antea et perspicuum emendando pervertit et obscuravit scribendo: οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἀποσφραγίσαιτο τὰ ἔξωθεν — μορφῆς, ἢ διὰ τοῦ αἵρος — καὶ διὰ τῶν ἀκρίων. Pro ἐπιστάτορος Codex Samb. dat ἐπιστάτορος.

ὥστε ὁρᾶν ἡμᾶς — χρῶν τε καὶ οὐ. Ita scripsit Meibomius. Frob., Steph., Eudoc. οὕτως ὡς τύπων ἀπὸ χρῶν καί. Equidem non dubitavi scripturam antiquam revocare, mutatis verbis ἀπὸ χρῶν in ὁμοχρῶν; et vidi postea, Rossum mecum sentire. Versio Ambrosii: quae a coloribus formaeque similitudine non differant.

ἀποδιδόντος — σώζοντος. Ita recte Frob. Stephan. versio Ambros. et Eudoc. Temere ἀποδιδόντες — σώζοντες reposuit et ineptissime vertit Meibomius, iudice etiam Rosso.

ἀτόμων πλάσεως. Plutarchus c. Colotem p. 166. H. καὶ τὰς ἀτόμους ἀπαθείη καὶ στερόντητι πάντα χρόνον ὡσαύτως ἔχειν, τὰ δὲ συγκρίματα πάντα θέοντα καὶ μεταβλητά, καὶ γινόμενα καὶ ἀπολλύμενα εἶναι, μυρίων μὲν εἰδῶλον ἀπερχομένων ἀεὶ καὶ θεόντων, μυρίων δὲ, ὡς εἰκός, ἑτέρων ἐκ τοῦ περιέοντος ἐπιρροέοντων καὶ ἀναπληρούντων τὸ ἄθροισμα, ποικιλλόμενον ὑπὸ τῆς ἐξαλλαγῆς ταύτης καὶ μετακεραννύμενον, ἅτε δὴ καὶ τῶν ἐν βάθει τοῦ συγκρίματος ἀτόμων οὐδέποτε λήξαι κινήσεως οὐδὲ παλμῶν πρὸς ἀλλήλας δυναμένων, ὥσπερ αὐτοὶ λέγουσι.

18. Καὶ ἢν ἂν λάβωμεν ἐπιβλητικῶς. Frob. Eudoc. ἀναλάβωμεν. Pessime vulgo ante haec verba comma positum conspicitur: nova tamen incipit sententia, quam Meibomius pervertit, posito puncto post συμβεβηκότων, ubi deinceps cum editione Aldrobandini scripsit Μορφή δ' ἐστὶν αὐτή, uti monuit etiam Rossi, qui vocabulum ἐπιβλητικῶς dictum monet pro κατ' ἐπιβολήν, idque cum Cicerone Acad. Quaest. 4, 18. interpretatur per impressionem. Comparavit etiam locum Themistii libro 3. de anima: ὥσπερ γὰρ τῇ αἰσθήσει τὸ μὲν λευκὸν καὶ τὸ φῶς κατ' ἐπιβολήν, τὸ δὲ μέλαν καὶ τὸ σκότος κατὰ στέρεσιν. idque ipsum eundem addit ex Platone appellare ἐπέρεσιν. Postea τὰ συμβεβηκότα accidentia interpretatur cum Quinctiliano, qui rerum accidentia dixit 5, 10, 23. Institutionum. Denique τὸ ἐξῆς πύκνωμα interpretatur continentem densitatem, et simul monet, Augustinum in Epistola ad Dioscorum hoc Epicuri πύκνωμα vertisse imaginum constipationem et densitatem.

Redeo ad vocabulum ἐπιβλητικῶς, quod recte quidem Rossi interpretatur dictum eodem sensu ut κατ' ἐπιβολήν, sed hanc ipsam ἐπιβολήν male explicat.

Exempla ab eo apposita ducta sunt e Budaei Commentariis Gr. Linguae, sed is ad locum Themistii duplicem interpretationem adhibuit, applicationem intellectus ad rem intelligibilem, vel ipsius rei intelligibilis in intellectum incursum. Verum Italus eam elegit, quae ab usu Epicurei sermonis aliena est, ut deinceps docebo. Vocabulum ἐπιβλητικῶς idem Budaeus posuit ex hoc Philoponi loco: διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἡμῶς ἐπιβλητικῶς τῇ αὐτῆς φύσει πλησιάζειν. ubi interpretatur Budaeus: ita ut in eam incumbat intellectus. In Epistolis Epicuri apud Diogenem plura sunt loca, ubi ἐπιβολή applicationem et adversionem animi significat. Ita est sect. 35. τῆς αἰσθητικῆς ἐπιβολῆς et τῆς κατὰ μέρος. sect. 36. ἡ κυριωτάτη ἐπιβολὴ ἐπὶ τὰ πράγματα et ταῖς ἐπιβολαῖς ὁξέως χοῆσθαι. sect. 38. τὰς παρούσας ἐπιβολὰς εἴτε διανοίας εἴτε — τῶν κριτηρίων. sect. 50. φανταστικῇ ἐπιβολῇ. sect. 51. καὶ ἄλλας τινὰς ἐπιβολὰς τῆς διανοίας ἢ τῶν λοιπῶν κριτηρίων. sect. 62. καὶ ἐπιβολὴν λαμβανόμενον τῇ διανοίᾳ. sect. 69. ἐπιβολὰς ἔχοντα ἰδίαν καὶ διαλήψεις. sect. 83. εἰς τὰς τοιαύτας ἀναλύοντες ἐπιβολὰς τὰς πλείστας τῶν περιουσιῶν ὑπὲρ τῆς ὅλης φύσεως ποιῆσθαι. Haec exempla e prima Epistola sufficiant. Ipse Rossi postea τὴν φανταστικὴν ἐπιβολὴν interpretatur cum Aldrobandino visus notionem, addens: sic autem dicitur vel quasi applicatio mentis ad rem, quae cognoscitur, vel quasi incursum aut impressio in animum visi aut notionis. Posterior ratio plane falsa est, temere e Budaeo translata.

ἐπιμαρτυρηθῆσθαι. Meibomius cum Sambuco addidit ἢ μὴ ἀντιμαρτυρηθῆσθαι, quo supplemento facile caremus. Versio Ambrosii obscura est haec: Porro eo quod opinamur mendacium semper ac falsum asseri sive non refelli potest. Sin vero minus asseratur. Longe ineptissime Meibomius: quando testimonio confirmatur aut testimonio non refellitur. Sin vero minus asseratur. Mihi verba haec ἐπιμαρτυρηθῆσθαι· εἴτ' οὐκ ἐπιμαρτυρουμένον non solum vitiosa sed etiam truncata esse videntur. Primum tempus et modus verbi primi non habent, unde pendeat. Minime enim cum verbo προσδοξαζομένῳ coniungi debent. Deinde genitivus ἐπιμαρτυρουμένον iterum luxatus pendet. Equidem suspicor fuisse olim scriptum ἐπιμαρτυρηθῆσθαι προσμένοντι, εἴτα οὐκ ἐπιμαρτυρουμένῳ. Sed video nunc Rossum recte animad-

E

vertisse, verba ea, quae nunc seclusi, spuria et temere huc e sequentibus translata fuisse.

κατὰ τὴν κίνησιν ἐν ἡμῖν. Vulgatum ἀκίνητον facile fuit Meibomio e sequente sectione corrigere; sed indidem discere poterat, sequens ἐχούση, quod Editiones obsidet, esse cum Rossio mutandum in ἔχουσαν, quod vertit Ambrosius, qui tamen συνημμένην φανταστικὴν ἐπιβολὴν διήλκυσεν ἔχουσαν scriptum legit. διήλκυσεν est etiam in Froben. Stephan. Eudocia; idemque rescribi iussit Sambucus, atque unice probandum censuit hic et deinceps Italus Rossi. Idem deinceps φαντάσματα τὰ ἐν εἰκόνι λαμβανόμενα interpretatur visa ex imaginibus seu pictis seu fictis accepta. Sed errat, cum ad verba τοῖς οὐσι καὶ ἄληθείαι intelligit nomen φαντάσματος.

19. τινὰ καὶ τοιαῦτα. Vulgatum ταῦτα cum Gassendo correxi, ut deinceps πρὸς ὃ: ubi tamen verum reddidit versio Ambrosii et Meibomii ad quae iaculamur intuitum. Forte ἐπιβάλλομεν scriptum fuit. Rossi interpretatur vulgatam: quod per ea visa petimus sive attingimus.

Κατὰ δὲ ταύτην — ἔχουσαν. Haec propter similitudinem exciderunt in Froben. et Eudocia; addidit Steph. e versione Ambrosii.

20. Καὶ τὸ ἀκούειν. Articulum omisit Frob. Eudocia. Deinceps κατασκευάζοτος Froben. Eudocia, Codex Arundel.

ὁμοιομερεῖς ὄγκους — πρὸς ὃ ἀποστέλλεται. Vocem ὄγκους e versione Ambr. addidit cum Sambuco Stephan. sed eadem cum Frob. Eudoc. πρὸς τὸ ἀποστεῖλαν, quam scripturam miror a Rossio emendationi Meibomii praeferatam fuisse. Versio Ambrosii: ad id quod emisit atque ad sensum pertinentem, qui in illo ut plurimum facit. Male deinceps ἐπ' ἐκείρου Froben. Eudocia, versio Ambros. Plutarchus Placit. 4, 19. locum maioris operis ita excerptis: Ἐπίκουρος τὴν φωνὴν εἶναι ζεῦμα ἐκπεμπόμενον ἀπὸ τῶν φωτύντων ἢ ἡχύντων ἢ προφούντων· τοῦτο δὲ τὸ ζεῦμα εἰς ὁμοιοσχήματα θρύπτεσθαι θραύματα. Ὁμοιοσχήματα δὲ λέγεται τὰ στρογγύλα τοῖς στρογγύλοις, καὶ σκαληνὰ καὶ τρίγωνα τοῖς ὁμοιογενέσι. Τούτων δ' ἐμπιπτότων ταῖς ἀκοαῖς ἀποτελεῖσθαι τὴν αἴσθησιν τῆς φωνῆς. Φανερόν δὲ τοῦτο γίνεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσκῶν ἐκροόντων, καὶ τῶν ἐμφυσούντων κναφῶν τοῖς ἱματίοις. Exempla duo

apposita quid faciant ad rem, nondum intelligo. Longe doctius Epicuri doctrinam excerpserit Sextus 7. s. 208. ὅτι περὶ οὐκ ἔστι τὸν οὐτὲ ἢ ἐν τῷ χρόνῳ μέντοι χαλκῶ-
ματι φωνὴ ἔξακούεται, οὐτὲ ἢ ἐν τῷ στόματι τοῦ περὶ αὐτό-
τος, ἀλλ' ἢ προσπίπτουσα τῇ ἡμετέρᾳ αἰσθήσει· καὶ ὡς
αὐτοὶ φησὶ τὸν ἐξ ἀποστήματος μικρῶς ἀκούοντα φωνῆς
ψευδῶς ἀκούειν, ἐπεὶ περὶ συνεγγὺς ἐλθὼν ὡς μείζονος ταύ-
της ἀντιλαμβάνεται· οὕτως οὐκ ἂν εἴποιμι ψεύδεσθαι τὴν
οἴμην, οἷον ἐκ μακροῦ μὲν διαστήματος μικρὸν ὅρα τὸν πύρ-
ρον καὶ στρογγύλον, ἐκ δὲ τοῦ συνεγγὺς μείζονα καὶ τετρά-
γωνον.

21. γίνονται. Vulgatum γένονται correxi. Deinceps
ἔξει — πᾶσχειν vulgatur. Frob. Steph. Eudoc. ἔξει —
πᾶσχων. multum enim ei deesset, si hoc ab illa pateretur
versio Ambrosii: non uno enim defectu laborabit, ut hoc
ab illa patiaturs Meibomii multo ineptior. Mihi ἔχει scrip-
tum fuisse videtur, et dictum ut vulgo πολλοῦ γε δεῖ
τοῦτο πᾶσχειν.

22. ἐπειδήπερ δεῖ τι ὑπομένειν. Froben. Stephan.
Eudocia ἀεὶ τι ὑπομένει. Correctionem suppeditavit
versio Ambrosii.

ἐν πολλοῖς. Ita etiam Steph. ἐκ πολλοῦ Froben.
Eudocia, Arund. Codex. ex plurimis versio Ambrosii.
Equidem probabilem Gassendi coniecturam sequor.

ἐπὶ τινων δὲ κατὰ. Ita Meibomius. τινῶν δὲ καὶ
Froben. Steph. Eudocia, Codex Arund. καὶ πρὸς ὅλους
καὶ ἀπ' ὅλου Aldrobandini Editio.

23. Τοῦτο γὰρ καί. Meibomius recte coniecit
ταῦτα. Deinceps κατὰ περιείρσιν Aldrobandinus dedit,
amputatione vertens; etiam Ambrosius secundum ablatio-
nem vertit. Vulgatum προαίρσιν interpretatur Meibo-
mius quae apud nos e proposito transfiguntur, figura quae
inest sumitur. Verbum λαμβάνεται censet positum pro
λείπεται, et apposito exemplo faciei a pictore mutatae,
et urcei a figulo in labrum mutati, docere conatur,
figuram hominis nativam et formam manere, qualitates
mutari; sed argumentatio in urceo male procedit. Hoc
vere dici potest μάχεσθαι τοῖς ἐναργήμασι. Nam quid
est μετασχηματίζειν nisi τὸ σχῆμα τὸ ἐνυπόχρον μεταβάλ-
λειν? Deinde λαμβάνεται pro λείπεται graece non dici-
tur; nec κατὰ προαίρσιν dictum puto, sed potius ἐκ
προαίρεσως, ut latini dicunt ex arbitrio, pro arbitrio.

Equidem μεταλαμβάνεται scripsi, ut sententia vera et clara redderetur; deinde restitui antiquum ποιότητες οὐκ ἐνυπάρχουσαι, ubi Meibomius αἰ interposuerat, quamquam antea legatur τὸ σχῆμα ἐνυπάρχον. Postea μεταβάλλοντι, ὥσπερ ἐκεῖνο, (nempe τὸ σχῆμα) οὐ καταλείπονται, ἀλλ' — ἀπόλλυνται scripsi, ubi Edd. ceterae μεταβάλλοντι, ὥσπερ ἐκεῖνο, καταλείπεται — ἀπολλύμεναι. Ita etiam versio Ambrosii. Sed Meibomius dederat μεταβάλλοντι, οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνο καταλείπονται — ἀπόλλυνται. Nempe corporis cuiuscunque propria est figura, tanquam naturalis κατηγορία; haec, quotiescunque corpus transfiguratur, manet tamen semper et haeret in corpore; sed forma mutatur. σχῆμα est figura, μορφή, forma. In transformatione corporis μεταλαμβάνεται τὸ σχῆμα, proprie non καταλείπεται, sed transit in aliam formam. Maximam igitur veri partem vidit Meibomius, sed non satis apte explicavit. Nunc video, λαμβάνεται posse etiam esse pro eo quod dicitur infra sect. 62. τὸ καὶ ἐπιβολὴν λαμβανόμενον.

καὶ οὐκ — [πάντα] φθείρεσθαι. Meibomius καὶ μὴ dederat. Antea erat καὶ εἰς τὸ μὴ ὄν φθείρεσθαι.

24. Ἀλλὰ μὴ δὲ δεῖ νομίζειν. Ita Meibom. sed Froben. Steph. Eudoc. versio Ambr. μηδὲ αἰεὶ νομίζειν. Equidem cum Gassendo dedi scripturam Codd. Pariss.

καὶ τούτου προσόντος τὰ κατὰ. Ita Steph. nisi quod τὸ κατὰ habet. Froben. Eudocia τούτοις προσόντος κατὰ. Sambucus etiam τούτου προσόντος correxit. Verum reddidit Ambrosius. τὰ — ἀποδοθήσεται dictum censet Meibomius pro τῶν — γινομένων λόγος ἀποδ.

μέγεθος ἐνυπάρχον. Vulgatum ὑπάρχον correxit Meibomius. Deinceps vulgatum ἀφίχθαι τε ἀμέλει — ὁρατὶας ἀτόμους corrigit voluit Meibomius ita: διὰ τε τὸ ἀφίχθαι μέλλειν. Vertit Ambrosius: nam et ad nos veniunt haud dubie visibiles atomi. Gassendus coniecerat οὐτε ἀφίχθαι μέλλει. Dedi quod sensus flagitabat. Rossi scribi voluit ἀφίχθαι τε ὡς ἀν μέλλει, quae vertit: et ad nos tunc atomi pervenirent.

ὃ οὐ θεωρεῖται — ἂν γένοιτο. Negationem e versione Ambr. addidit cum Sambuco Stephan. Vulgatum γένοιτο correxi.

25. ποιῶμεν καὶ ταῖς περιλήψεσι. Meibomius scribi voluit καὶ ὡς ἐν ταῖς περιλήψεσι τῶν ἀθρόων, sed operae

Wetstein. dederunt καὶ ὡς ταῖς περ. Exemplum opponit arenae vel seminum pugno comprehensorum, quae continua compressione effluant et semper minora fiant. Denique ante τοῦλαττον cum Gassendo Meibomius ἐπὶ inseruit. μηδὲ recte omitti voluit Nürnberger.

οὔτε γὰρ ὅλως — πῶς ἂν — πεπερασμένων — ὡς οὐκ ἄπειροι. Negationem ante ἄπειροι omissam in Frob. Steph. Eudocia inseruit Meibomius eo in loco, ubi Aldrob. οἱ dederat. Sed idem cum Steph. et versione Ambr. πεπειρασμένων recepit, et vulgatum antea ὅπως mutavit in σαφώς. Etiam Aldrob. πεπειρασμένων probavit. ἐν τισι Steph. et Aldrob. in plerisque versio Ambrosii, qui cetera vertit: quales enim quidem sunt constat, nam tumores isti infiniti sunt, et ii, ex quibus qualescunque hi fuerint, infinita profecto esset etiam magnitudo. Io. Conr. Schwartz in Dissertatione nominata in Praefatione posuit haec ita: οὔτε γὰρ σαφώς — ἐν τινι — πεπειρασμένων — ὡς οὐκ ἄπειροι. quae vertit: neque enim, si quis semel dixerit, in re aliqua infinita corpuscula inesse aut quantacunque, clare perspicui potest, quomodo magnitudo illa sit adhuc finita. Quae enim certae quantitatis sunt corpuscula, ea, perspicuum est, non esse infinita. Et haec, ex quibuscunque tandem aliquanta extitissent illa, infinitum forent, quamvis et magnitudinem et extremitatem haberent sub finito comprehensam. Equidem suspicabar scriptum olim fuisse: ὑπάρχουσιν ὀπηλικοῖον, ἐστὶ νοῆσαι — οὐκ ἄπειροί εἰσιν οἱ ὄγκοι οὗτοι, ἐξ ὧν [συνέστη,] ὀπηλικοί ἂν ποτε ᾖσι. [καὶ πῶς] ἄπειρον ἂν [εἴη] τὸ μέγεθος ἀκρον τι ἔχον, τὸ ἐπὶ πεπειρασμένων διαληπτόν.

καὶ τοῦναντίον — ἂν ἦν καὶ — ὑπὸ πεπειρασμένων. Ita Meibomius scripsit, ubi antea erat: καὶ οὗτοι — ἂν καὶ — ὑποπεπειρασμένων. sed Steph. iam inseruit verbum ἦν. Meibomius cum se sequentibus vitiosis membris emendandis esse imparem confiteretur, hunc etiam locum tangere non debebat. Schwartz etiam Meibomii τοῦναντίον damnavit, quoniam nec sententiam, ut ait, fundat bellam, et nimis discedat a vocabulo οὗτοι. Versionem Schwartzii qui intelligat, eum certe plus sapere existimabo, quam memet ipsum. Ambrosius postrema vertit: extremitatem perceptibilem. Meibomius: cum tamen extremum habeat a finitis distinctam.

θεωρητέον, οὐκ ἔστι μὴ. Versio Ambrosii: nisi et per se ipsum inspiciendum est, ne et quod deinceps sequitur, huiusmodi intelligamus. Scriptum igitur legit θεωρητέον ἔστι, μὴ — τοῦμεν — ὑπάρχει ἀφικνεῖσθαι, omissis verbis κατὰ τοιοῦτον. Schwartz locum ita emendatum posuit: ὃ εἰ μὴ καὶ καθ' ἑαυτὸ θεωρητέον, οὐκ ἔστι μὴ καὶ τὸ ἐξῆς τοῦτου τοιοῦτον νοεῖν, καὶ οὕτω κατὰ τὸ ἐξῆς εἰς τὸ ἔμπροσθεν βαδίζοντα εἰς τὸ ἀπειρον ἀφικνεῖσθαι τῇ ἐννοίᾳ. Quae ita vertit: Hoc autem nisi per se considerandum sit, tum tu nec intelligere ea, quae his talibus consequentia sunt, nec deinceps in ulteriora progressus ad id, quod infinitum est, quatenus tale est, cogitando pervenire possis. Ad quae ita annotavit: ὃ interponendum est ad redintegrationem sensus, quem insequens oratio suggerit, nam oratio de infinito instituta continuatur. Sed si expungendum censeat, nostrae causae nihil officietur. Deinceps malim ὡς τοιοῦτον νοεῖν. Sed vetus illud facile ferri potest. Postea ὑπάρχον καθ' ἃ τοιοῦτον scribo, non ὑπάρχειν κατὰ τοιοῦτον. Denique καθ' ἑαυτὸ est, non ex usu vulgari nominis, sed ex meditatione philosophica et ipsius rei vi et potestate. Vide Laertii 10. s. 67. s. 71. Non nego tamen, καθ' ἑαυτὸ etiam τῇ συμβεβηκότι opponi. Vide Laertii 10. s. 68. et locum Sexti Empirici a Menagio ad libri 10. s. 75. citatum.

βαδίζοντα εἰς τὸ ἀπειρον. Haec omisit Eudocia. β. εἰς τὸ ἔμπροσθεν Frob. e versione Ambr. correxit Steph. Verba κατὰ τοιοῦτον omisit Ambr. ὑπάρχον καθ' ἃ τοιοῦτον scribi voluit Schwartz. In loco luxato et vitioso, ubi defecit Meibomii industria et ingenium, difficile est periclitari coniecturam. Dicam tamen, quid suspicatus sim. Conieci scriptum fuisse εἰ μὴ [ὃ] καθ' ἑαυτὸ θεωρητέον οὐκ ἔστι, κατὰ τὸ ἐξῆς τοῦτο τοιοῦτο νοεῖν [ἔστι,] καὶ οὕτω κατὰ τὸ ἐξῆς εἰς τὸ ἔμπροσθεν βαδίζοντα εἰς τὸ ἀπειρον ὑπάρχει ἀφικνεῖσθαι τῇ διανοίᾳ.

Τὸ τε ἐλάχιστον τὸ ἐν τῇ. Schwartz scribi voluit Τὸ δὲ ἔλαττον τοῦ, totumque locum ita vertit atque interpretatur: Infinitum quidem subtilius quam res sensibus percipiendae, reputandum est, propterea quod neque tale est, qualia sunt ea, quae varie immutari possunt et solent, neque omnino omnibus rebus dissimile, sed quandam quidem convenientiam cum rebus varie mutabilibus, intercapedinem autem partium nullam habent. Sed quum propter convenientiam illam, quam importat, putaverimus aliquid eius concepisse

animo, alia quidem in eo aliis, non nulla vero etiam nobis fortasse cognata reperiemus et consimilia. Ad quae ita annotavit: Verba τὸ τε ἐλάχιστον τὸ ἐν τ. αἰ. repugnant orationi subsequenti. Nam quae sensibus minima sunt, sunt profecto corpora et res finitae, quae alias atque alias formas induunt. Sensilia enim alias aliter immutari mirifice posse, constanter Epicurus docuit. Vide Diog. 10. s. 55. et 56. Est autem τὸ ἐλάχιστον τοῦ ἐν τῇ αἰσθησει res multo minor, tenuior et subtilior quam sit ea, qua, ex iudicio sensuum modo, minor et subtilior esse non possit. Sin retineas veterem lectionem, tum per αἰσθησιν necesse est intelligere mentis contemplationem, animi considerationem, a sensuum obtutu hebetiore avocatum, seu intuitum mentis, acie sensuum obtusiore subtiliorem.

Iam verba τὸ δὲ ἴσον ἡμῖν δεῖ προσπίπτειν vix intelligas. Nemo autem non videt, τὸ δὲ ἴσος ἡ. δ. π. parva immutatione eximiam sententiam fundere. Nam infinitum quin aliqua etiam in re nobis simile sit, vix addubitationem habet. Cassendus hic haeret.

Ceterum quia ne atomos quidem partes habere nec sensu percipi statuit Epicurus, (Laert. 10. 44. Laetii 2. 312.) multo minus infinitum sensu percipi putavit et partes habere distantes. Attende ad insequentia. Nam Epicurum hic de re quae sensibus minima videatur, non loqui, ex eo liquet, quia non video, quomodo minima res sensibilis mutari non queat, quum corpora, quae ex talibus constant, mutantur. 2. non video, cur res minima sensibilis partes distantes non habeat. 3. cur ea non conveniat per omnia cum alia quadam re. 4. quomodo a primo incipientes hanc nosse queant dici? 5. cur ea partibus suis partes alienas contingere non possit? 6. quomodo plura et maiora plus, minora minus emetiatur? 7. quamvis proxima inferiora videantur vulgari lectioni favere, tamen quia atomi nihil cum materia commune habent, ne sic quidem quicquam adversus nos proficitur. 8. ἰσωνυίας mentio seu potius significatio de infinito praecessisse mentionem ostendit. Nam inepte mundus se ipse metiri et sibi aequalis esse dicitur. 9. Ipse Cassendus, — quum aut singula paene verba huius loci mutasset, aut novis significationibus donasset, quaedam etiam rescidisset, tamen de inventa sententiae veritate desperat. Id quod in nostram interpretationem dici commode non potest. Vide Cassendum animadv. ad Epic. Physiologiam T. 1. p. 220 seqq. Denique ad verba τὸ τὰς

μεταβάσεις ἔχον annotavit: *Infinitum enim est principium: principium autem nullum mutari potest. Lucretii II, 749.*

In qua interpretatione facile quidem concedo viro docto mutationem particulae τς in δὲ initio sect. 26. de reliquis non item: veluti quum censet τὸ δὲ esse pro τοῦτο δὲ, referendum ad antecedens ἀπειρον. Deinde violentior est mutatio vocum ἐλάχιστον τὸ in ἔλασσον τοῦ: quam tamen non aliter falsam convincere possis, nisi totam sententiam a viro docto inde collectam simul conviceris: in qua sequens ὅτι accipitur a Schwartzio tanquam causam continens prioris positionis, cum in vulgari lectione continuet atque explicet positionem. Deinde quaero, quomodo res vel corpus minus quam quod sensu percipi possit, sive id infinitum seu finitum intelligi oporteat, dicatur οὔτε πάντη πάντων ἀνόμοιον, ἀλλ' ἔχον μὲν τινα κοινότητα τῶν μεταβάτων? ubi malim μεταβατῶν scribere. κοινότητα, quam convenientiam Schwartz interpretatur, ipse Epicurus rem et similitudinem, (cuius notio vocabulo potius inesse videtur,) minuendo deinceps κοινότητος προσεμφέρειαν dicit. Vulgatum autem ἐλάχιστον satis mihi quidem defendere videtur, quod sequitur sect. 27. τὸ ἐν τῇ ἀτόμῳ ἐλάχιστον. et paulo post: τοῦ κατὰ τὴν αἰσθησιν θεωρουμένου μικροῦ.

26. διάλειψιν δὲ μερῶν. Frob. πάντη πάντος. Steph. πάντη πάντων. Eudocia πάντη πάντως cum Codd. Paris. quod probavit Gassendus. Deinde διάληψιν Froben., Steph., Eudocia, versio Ambrosii, quod propter sequens ὅτι οἰηθῶμεν διαλήψεσθαι non erat a Meibomio mutandum in διάλειψιν.

ἀλλ' ὅτε — τὸ ἴσον ἡμῖν δεῖ προσπίπτειν. Mutatio Schwartzii τὸ δὲ ἴσως cum eiusdem interpretatione antea posita extat, in qua plane equidem ignoro, qua ratione sensus hic e verbis graecis elici vel extorqueri possit: alia quidem in eo aliis, nonnulla vero etiam nobis fortasse cognata reperiemus et consimilia. Mihi in verbis graecis istis ἐπὶ τὰς et ἐπ' ἐκεῖνα non similitudinis notio sed potius partium inesse videtur, quae refertur ad praecedentem διάληψιν μερῶν, quae quomodo in re minima omnium, quae quidem sensu possit percipi, locum habeat, docere conatur Epicurus. In ea, inquit, cum propter aliquam communionis (cum rebus sensu percipien-

dis) similitudinem cogitatione fingimus et distinguere nobis videmur partem aliquam hinc, aliam inde sitam, istud (tamen) quod cogitationi occurrit, sive ad mentem nostram accidit, ut par atque aequale sit (semper) necesse est. Atque ita apparet, verba $\tau\iota \alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$ non esse separanda a sequentibus $\tau\omicron \mu\epsilon\nu$ — $\tau\omicron \delta\acute{\epsilon}$. Unde consequitur, sequens membrum $\tau\omicron \lambda\omicron\upsilon\upsilon$ cum tota sententia priorum connexum haerere, neque interposita particula $\delta\acute{\epsilon}$ esse cum Schwartzio distinguendum.

$\text{Ἐξῆς τε θεωροῦμεν ταῦτα}$. Schwartz $\delta\acute{\epsilon}$ scripsit, non improbabili coniectura, locum totum ita vertens: Videmus autem deinceps mundana haec ab eo primo proficisci, neque tamen in eo partibus partes tangere, sed propria quadam ratione magnitudines metiri, maiores magis, minores minus. Ad quae ita annotavit: Neque vero cuiquam mirum videbitur, si causam, cur $\kappa\alpha\tau\alpha\gamma\omicron\mu\epsilon\nu\omicron\iota$ deleam, $\kappa\alpha\tau\alpha\gamma\omicron\mu\epsilon\nu\alpha$ posuerim, silentio praeteream. Quum enim statim subsequantur $\alpha\pi\omicron\mu\epsilon\nu\alpha$ et $\kappa\alpha\tau\alpha\mu\epsilon\tau\omicron\upsilon\rho\epsilon\iota\alpha$, interveniantque particulae $\kappa\alpha\iota$, $\alpha\lambda\lambda\grave{\alpha}$, quibuscum $\kappa\alpha\tau\alpha\gamma\omicron\mu\epsilon\nu\omicron\iota$ stare nequaquam possit, rationis, quam inertiae librariorum, potius esse debuit momentum. Neque si $\kappa\alpha\tau\alpha\gamma\omicron\mu\epsilon\nu\omicron\iota$ retineas, sana unquam sententia illo pacto emergat. Quum autem ex tam levi mutatione sententia elegantissima existat, quam ob rem tandem a nobis repudietur? Etsi autem nomen $\pi\rho\omega\tau\omicron\upsilon$ non sollicitavi, tamen praeoptarim $\alpha\pi\epsilon\iota\gamma\omicron\nu$ vel $\alpha\pi \alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon \pi\rho\omega\tau\omicron\upsilon$. Quanquam, etiam de Epicuri sententia, $\tau\omicron \alpha\pi\epsilon\iota\gamma\omicron\nu$ est $\pi\rho\omega\tau\omicron\nu$ et $\tau\omicron \pi\rho\omega\tau\omicron\nu \alpha\pi\epsilon\iota\gamma\omicron\nu$. Quod infra ostendetur curiosius.

Res ipsa, quam Epicurus tractat, subtilis et consideratione dignissima est. Quam est enim divinum atque admirabile, quod res a primo seu infinito profectas suis partibus infiniti partes, hoc est infiniti substantiam, tangere negat! Nam hic quoque populariter loquitur. Negavit enim modo, in infinito partes cogitari posse. Similem autem in modum libri 10, s. 73. partes dierum et noctium memorat. Compara cum hisce, quae Lucretius in deos convenire dicit 5, 147 seqq. Quum porro divinum, quod Epicurus ait, suo quodam modo fieri, ut metiantur res parvae mediocres, maximae infinitum, seu respondeant partibus, ut ita dicam, infiniti. Vix enim in hac imbecillitate ingenii aliter intelligi potest $\lambda\omicron\upsilon\omicron\upsilon\mu\epsilon\tau\alpha$ ista, quam mens nostra confingit, quum et deum infinitum, et mundum indefinitum contemplatur. Mundum indefinitum dici, quod fines eius vix reperiatur, Epicurei vero praeceptoris sui dicto-

rum obliti nullos repererint. Vide Lucretii I, 955 seqq. Repugnat, inquam, Lucretius et condiscipuli magistro suo. Nam singulae huius mundi partes constant corporibus certa quadam figura praeditis. Ex tertis autem figuris infinitum fieri non posse, diserte docet Epicurus apud Laertium 10. s. 41. Quamquam magister etiam ipse titubet. Vide Laertii 10. s. 88. Sed alias aliter accipit nomen ἰσομορφίας. Quodsi haec universa cum proxime superiore Ciceronis loco conferas, intelliges, vim quandam infiniti creatricem et conservatricem Epicuro probatam esse simplicissimam et unicam.

Scilicet e verbis huic annotationi praescriptis Schwartzius ἰσομορφίαν Epicuream elicit in hac annotatione: Haec est ἰσομορφία illa, quam Cicero libro I. de natura deorum c. 19. non satis candida proposuit, et c. 39. pervertit, neque Cassendus satis perspexit Tomi I. p. 77. col. 2. et Tomi II. p. 43. col. 1. et p. 52. col. 2.

Ciceronis autem verba haec sunt in loco priore, ubi de natura divina disputat, quatenus mentis cogitatione possit capi atque intelligi. Cum infinita, inquit, simillarum imaginum species ex innumerabilibus individuis existat, et ad deos affluat, tum maximis voluptatibus in eas imagines mentem intentam infixamque nostram intelligentiam capere, quae sit et beata natura et aeterna. Summa vero vis infinitatis magna et diligenti contemplatione dignissima est; in qua intelligi necesse est, eam esse naturam, ut omnia omnibus, paria paribus respondeant. Hanc ἰσομορφίαν appellat Epicurus, id est aequabilem tributionem. Ex hoc igitur illud efficitur, si mortalium tanta multitudo sit, esse immortalium non minorem; et si quae interimant, innumerabilia sint, etiam ea, quae conservent, infinita esse debere. Hanc Epicuri ἰσομορφίαν, a solo Cicerone memoratam, reperisse sibi visus est Schwartzius in verbis iis, quae cum sententia Ciceronis nihil plane habent commune. Quodsi verborum similitudinem sequi in tali disputatione liceret, potius eandem quaerendam censerem in istis Epicuri verbis, ὅτε διὰ τὴν τῆς κοινότητος προσεμμελείαν — τὸ ἴσον ἡμῶν δὲ προσηπτεῖν sectione media 26. quae falsa emendatione pervertit Schwartzius.

Verum clarius etiam apparebit, quam sit falsa interpretatio totius loci Schwartziana, si verba singula propius inspiciamus. Statim illa: ἐξῆς θεωροῦμεν τὰ αὐτὰ — κατὰ γόμματα interpretatur: videmus autem deinceps mun-

dana haec ab eo primo proficisci. Male. Iam antea enim opponebantur sibi ea, quae κατὰ ἑαυτὰ θεωροῦνται, et ea, quae κατὰ τὸ ἕξῃς, seu quae per se et quae e natura continui cogitantur atque intelliguntur. Similiter nunc, postquam docuerat, quae sit natura τοῦ ἐλαχίστου ἐν τῇ αἰσθήσει per se spectata, nunc eo devenit, ut eandem τοῦ ἐλαχίστου notionem e natura continui investiget. Graece autem ἕξῃς, ut latine deinceps, usurpatur de rerum copia quadam continua, quae ex ordine aliquo mentis cogitatione vel verborum distinctione aut narratione singillatim tractantur. Denique verbum θεωροῦμεν in hac disputatione usurpatur ab Epicuro non de oculorum aspectu, sed de mentis obtutu et cogitatione. Quo constituto, statim fit manifestum, quam falsa sit interpretatio Schwartziana cum horum verborum, tum ceterorum quae sequuntur: veluti quum ταῦτα vertit mundana haec, cum deberet esse τὰ ἐνταῦθα: neque mentio infiniti, sed τοῦ ἐλαχίστου ἐν τῇ αἰσθήσει, per se spectati, antecessit, quo possit vox ταῦτα referri. Praeterea numerus pluralis habet difficultatem; nihil enim antea positum est simile vocabulum, aut sententia, quaecum iungi possit hic numerus, nisi velis ταῦτα referre ad ista, διακρίνεται τὸ αὐτοῦ, τὸ μὲν ἐπὶ ταύτῃ, τὸ δ' ἐπὶ ἐκείνῃ, quibus partium (μερῶν) notio et significatio inest. Tutius igitur fortasse fuerit ταῦτα iungere cum nomine τὰ μεγέθη. Nam quod Schwartzius existimavit, a verbo καταμετροῦντα pendere ista τὰ μεγέθη, in eo falsum virum doctum demonstrant sequentia, ubi est de hac eadem notione: ἔτι τε τὰ ἐλάχιστα καὶ ἀμικτὰ πέριχα θεῶν νομίζουσιν τῶν μηχανῶν, τὸ καταμέτροντα ἐξ αὐτῶν πρῶτον τοῖς μείζονσι καὶ ἐλάττοσι παρασκευάζοντα τῇ διὰ λόγου θεωρίᾳ ἐπὶ τῶν ἀσράτων. Ubi licebat etiam addere μεγέθη post ἐλάχιστα καὶ ἀμικτὰ, uti hoc in loco ταῦτα τὰ μεγέθη referendum puto ad praecedens τὸ ἐλάχιστον τὸ ἐν τῇ αἰσθήσει, quod collective, ut aiunt grammatici, intelligere licet, quasi τὰ ἐλάχιστα positum sit.

Veniamus ad reliqua: καὶ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ, οὐδὲ μέρος μέρων ἀπτόμενα. quae Schwartz vertit: neque tamen in eo partibus partes tangere. Coniunxit igitur unam in sententiam verba, quae duas diversas continent: alioquin scriptum oportebat: καὶ οὐκ ἐν αὐτῷ μέρος μέρων ἀπτόμενα. Omisit ergo particulam οὐδὲ et articulum τῷ

ante αὐτῶ: quo facto tota sententia mutatur. Duo autem membra orationis ponuntur et distinguuntur haec in contemplatione τοῦ ἐλαχίστου e natura continui; prius: ἀπὸ τοῦ πρώτου καταρχόμενοι, καὶ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ; alterum: οὐδὲ μέρεσι μερῶν ἀπτόμενα, ἀλλὰ ἐν τῇ ιδιότητι τῇ ἐαυτῶν καταμετροῦντα τὰ πλείω πλεόν, καὶ τὰ ἐλάττω ἐλάττω. Voluit, nisi fallor, nos intelligere Epicurus, in contemplationem rei minimae sensu perceptibilis e natura continui, notionem etiam numeri necessario adhiberi et partium, qua primum aliquid et cum altero continuatum et connexum statuitur. Istud vero, quod adiuncti numeri, id est primi et secundi notione contemplamur mente, non per se solum neque in se ipso tantum contemplamur. Quae deinceps sequuntur, videntur significare naturam peculiarem minimi istius, quod sensu percipi possit, et discrimen, quo ab aliis sensilibus et a natura continui discrepat: οὐδὲ μέρεσι — ἐλάττω: itaque ad sententiam explanandam vocem *quantquam* in versione addendam existimavi. Verto autem: Contemplamur autem has et eiusmodi magnitudines a primo aliquo incipientes, non in se ipso et solo (contemplantes:) *quantquam ea partibus partes non attingant,* (atque invicem cohaereant,) *sed natura peculiari aliqua sua mensurae rationem corporibus praestant, maioribus quidem maiorem, minoribus minorem.*

27. τῇ αὐτῇ κέχρηται. Vulgatum κέχρησθαι cum Gassendo correxi.

μικρόν τι μόνον μακρόν ἐκβάλλοντες. Ambrosius vertit: *paullulum solam excludendo longitudinem.* Is igitur μήκος pro μακρόν scriptum legisse videtur. Meibomius: *parvam solum quandam, excludendo longam.* Gassendo scribendum visum est: *μικρόν τι ὡς μόνον μακρόν ἐκβ.* Nürnberger vertit: *parvam solum quandam longe proicientes.* Vides, quantopere viri docti annitantur, ut verba nobis pro re venditent.

τῶν μηκῶν εἶναι. Ita Meibomius. τῶν μακρῶν τὸ κατὰ. Froben. Eudocia. τῶν μηκῶν τὸ κατὰ. nobiscum Steph. μηκῶν etiam vertit Ambrosius.

τῇ διὰ λόγον θεωρεῖται. Ita Casaubonus vulgatum antea διαλόγου praeceunte versione Ambrosii cum Sambuco correxit.

τὸ μέχρι τούτου συντελέσαι. Schwartz p. 28. haec ita vertit: Porro cum mens contemplatur res in oculos non incur-

rentes, minimos et mixtioni minime idoneos fines longitudinum oportet existimare primam ex sese mensuram praebere maioribus minoribusque rebus. Nam communitas, quae eis cum rebus immutationis expertibus intercedit, huc nos satis deducit. Graviter lapsus in multis verbis: veluti cum τὰ ἐλάχιστα interpretatur res in oculos non incurrentes, cum potius eadem sint, quae antea dixerat τὸ ἐλάχιστον τὸ ἐν τῇ αἰσθησει; deinde vocabulum ἀμυγῇ male cum sequenti πέφατα coniunxit, cum pertineat ad τὰ ἐλάχιστα. Aut potius membrum primum orationis latinae de suo addidit Schwartz, et ἐλάχιστα καὶ ἀμυγῇ πέφατα pessime in unam sententiam constipavit. Verba sequentia τῇ διὰ — τῶν ἀσφαγίων aut omisit, aut perversa ratione ad primum orationis membrum transtulit. Denique ad verba τὸ μέγας τοῦτου συντελέσαι haec annotavit: Particulum τὸ velim delere liceat. Nihil enim opus est. Similiter infra sect. 115. συμφυλίας γενομένης εἰς τὸ τοῦτο τελέσαι. vel legendum εἰς τὸ μ. τ. συντελέσαι. Coniectura plane vana et inutilis.

Συμφορήσιν — γίνεσθαι. Vulgatum γενέσθαι correxi. Collationem vertit Ambrosius, iunctam lationem ineptissime Meibomius. Concursus autem ex his rebus, quum moveri coeperint, nullus potest fieri Schwartz, rectius.

28. (60.) Καὶ μὴν κατὰ τοῦ — κάτω ἴσμεν τοι τὸ ὑπὲρ κεφαλῆς, ὅθεν ἂν θῶμεν. Ita Meibomius scripsit, consentiente Sambuco et Codice Paris. vetustiore; at recentior habet: εἰς μὲν ἂν στῶμεν εἰς ἄπειρον ἄγειν ὄν. Froben. Stephan. Eudocia καὶ μὴν καὶ τοῦ — κάτω μέντοι τῷ ὑπὲρ κεφαλῆς. ὅθεν ἂν τὸ μὲν. Tamen τὸ ὑπὲρ Steph. habet. Versio Ambrosii: nam et infiniti, quod supremum aut infimum sit, praedicandum non est supra vel infra esse. Nam quod supra caput sit, undecunque stemus, ducere in infinitum, nunquam nobis istuc apparere. Legit igitur scriptum: καὶ μὴν καὶ τοῦ ἄπειρου ὡς ἀνωτάτω ἢ κατωτάτω ὅστις οὐ δεῖ κατηγορεῖν τὸ ἄνω ἢ κάτω εἶναι. Τὸ γὰρ ὑπὲρ κεφαλῆς, ὅθεν ἂν στῶμεν, εἰς ἄπειρον — φαίνεσθαι τοῦτο ἡμῖν. Meibomius ita: Enimvero sciendum, quod intelligitur supra caput esse, si in infinitum procedere ponamus, nunquam id nobis visum iri: nec quod sub eo quod intelligitur est, in infinitum simul supra erit et infra ad idem. Nürnberger: scimus autem, illud quod est supra caput, quum inde in infinitum moveri sumimus, nunquam

nobis visum iri, sive id, quod sub cogitante est, in infinitum simul supra et infra erit ad idem. Schwartz p. 28. ita: Et de infinito quidem quatenus aut in superiora aut inferiora protendi putatur, nihil oportet aut superius aut inferius cogitare. Novimus enim, nec infinitum id, quod supra caput nostrum ex quocunque termino, nec id quod infra caput semper ultra procedere fingimus, interminatum nobis videri, ita ut simul et supra sit et infra eodem respectu. Nam hoc nullo pacto potest plane intelligi. In annotatione adiecta primum ἄρον ὄν, deinde malebat scribi τὸ νοητὸν εἰς ἄπειρον, ἅμα ἄνω τε εἶναι καὶ κάτω πρὸς τὸ αὐτό. Τοῦτο γὰρ. monens post ἄπειρον incidendum esse. Equidem suspicor, locum ita olim scriptum fuisse: Καὶ μὴν κατὰ τοῦ ἄπειρου ὡς οὐ δεῖ κατηγορεῖν τὸ ἄνω ἢ κάτω, [ὡς τοῦ] μὲν ἁνωτάτω ἢ κατωτάτω [ὄντος,] ἴσμεν· τὸ γὰρ ὑπὲρ κεφαλῆς, ὅθεν ἂν θώμεν, εἰς ἄπειρον ἀγόμενον, μηδέποτε φανεῖσθαι τοῦτο ἡμῖν, ἢ τὸ ὑποκάτω, οὐ νοηθέντος εἰς ἄπειρον ἅμα ἄνω τε εἶναι καὶ κάτω πρὸς τὸ αὐτό [τὴν φύσιν].

Ὡς ἔστι λαβεῖν μίαν φύσιν. Schwartz haec ita convertit: Quocirca una modo eademque excursio (seu extensio infiniti) statuenda est, et eius, quae in superiora loca, et eius, quae in inferiora fit. Quamvis millies excursio aut eius infiniti, quod a nobis in locos capiti nostro impendentes ad pedes eorum, qui in reliquis mundis supra nos sunt, fiat, aut eius, quod a nobis ad capita eorum, qui in mundis infra nos sitis incolunt, procedat: tamen omnis illa progressio altera alteri in infinitum opposita intelligetur. Idem addit annotationem hanc: Refutat Epicurus praeclare illos, qui progressionem in infinitum concipi posse putent, alteram per superiora, alteram in inferiora. Recte quidem censet, neutram esse infinitam, propterea, quod utraque, dum ex certo quodam termino in ulteriora fieri putatur, illo ipso termino fines suos nimum declaret, atque idcirco haudquaquam nomen infiniti sustinere queat. Quocirca mundi Epicuri neque singuli neque universi sunt infiniti. Nam quia singuli sunt pars huius rerum universitatis, unaquaeque autem pars superius quiddam et inferius habet; universa mundorum compages infinita esse non potest. Ex finitis enim infinitum conflare non magis potest, quam ex decem pomis innumerabilia poma. Adde Lucretii I, 997.

Postquam fundamenta interpretationis Schwartzianae convellimus, superest, ut de ἰσορομία Epicurea apud

Ciceronem videamus de n. d. I, 19. ad quam Schwartzius retulit etiam I. c. 39. Primum de verbis videamus, quibus inest difficultas: *cum infinita simillarum imaginum species ex innumerabilibus individuis existat et ad deos affluat*; ubi P. Manucius et Lambinus scribi voluerunt *et ad nos affluat*. Davis. contra *a deis affluat* scribendum statuit, comparato capite 37. et 41. Primo igitur loco Epicuri sententia ita repetitur: *Speciem dei percipi cogitatione, non sensu: nec esse in ea ullam soliditatem, neque eandem ad numerum permanere, eamque esse eius visionem, ut similitudine et transitione cernatur, neque deficiat unquam ex infinitis corporibus similium accessio: ex eoque fieri, ut in haec intenta mens nostra beatam illam naturam et sempiternam putet*. Quibus equidem verbis nihil inesse video, quod nos cogat alterutri emendationi assentiri: nam hic ipse locus propter omissum vocabulum *imaginum* post illa duo *similitudine et transitione* multo etiam obscurior est quam prior. Sed ubi refutatur Epicuri opinio c. 38. haec sunt, quae apertius nos ducunt ad iudicium de scripturae veritate. *Omni enim talem conformationem animi ceteri philosophi motum inanem vocant: vos autem adventum in animos et introitum imaginum dicitis. Ut igitur Ti. Gracchum cum videor concionantem in Capitolio videre, de M. Octavio deferentem sitellam, tum eum motum animi dico esse inanem: tu autem et Gracchi et Octavii imagines remanere, quae in Capitolium cum pervenerint, tum ad animum meum referantur. Hoc idem fieri in deo, cuius crebra facie pellantur animi: ex quo esse beati atque aeterni intelligantur. Fac imagines esse, quibus pulsantur animi. Species duntaxat obii-citur quaedam: num etiam cur ea beata sit? cur aeterna? Quae autem istae imagines vestrae, aut unde? A Democrito omnino haec licentia. — Nam quid est, quod minus probari possit, quam omnium in me incidere imagines, Homeri, Archilochi, Romuli, Numae, Pythagorae, Platonis, nec ex forma, qua illi fuerunt? quomodo ergo illi? et quorum imagines? Sequitur cap. 39. Vos autem non modo oculis imagines sed etiam animis inculcatis. — Fluentium frequenter transitio fit visionum, ut e multis una videatur. — Quomodo enim probas, continenter imagines ferri, aut, si continenter, quomodo aeternae? Innumerabilitas, inquit, supeditat atomorum. Num eadem ergo ista (innumerabilitas) faciet, (ita recte Walker vulgatum *facient* correxit) ut sint omnia sempiterna?*

Confugis ad aequilibratam: sic enim ἰσωνύται, si placet, appellemus: et ais, quoniam sit natura mortalis, immortalem etiam esse oportere. Isto modo, quoniam homines mortales sunt, sint aliqui immortales: et quoniam nascuntur in terra, nascantur et in aqua. Et quia sunt, quae interimant, esse (vulgatum sint correxit Davis. e capite 19.) quae conservent. Sint sane: sed ea, quae conservent, quae sunt? Deos istos esse non sentio. Denique in capite 41. est locus hic, unde iudicium de scripturae cap. 19. veritate pendet: Nec tamen video, quomodo non vereatur iste deus beatus, ne intreat, cum sine ulla intermissione pulsetur agiteturque atomorum incursione sempiterna, cumque ex ipso imagines semper affluant.

Ex his igitur locis inter se comparatis non solum argumentorum Epicuri seriem et nexum manifesta fieri existimo, sed scripturam etiam primi loci capite 19. definire. Scilicet in eo et in sequente desideratur unum alterumve argumentationis membrum, quod cogitatione Velleius vel Cicero supplendum censuit, quodque nos, quodnam et quale fuerit, e tota demum disputationis serie coniectura consequi possumus. In primo igitur loco nihil aliud argumentatio conficit, nisi ut ex innumera simillarum imaginum specie et innumerabilibus individuis ad nos affluentium notio infinitatis eliciatur et confirmetur. Igitur scriptura *ad deos adfluat* plane est iuepta, et cum Manucio et Lambino scribendum *ad nos adfluat*. Quodsi cum Davisio scripseris *a deis adfluat*, tum vero series argumentationis pluribus verbis interpositis supplenda fuerit; quod quidem facere videntur suadere verba sequentia, ut intelligamus, quomodo ex infinita simillarum imaginum specie ex innumerabilibus individuis vel *ad deos*, vel *ad nos*, vel *ex deis ad nos* affluentium colligi possit *beata natura et aeterna*; sed vetat sequens argumentatio per ἰσωνύται, quae Epicuro suppeditavit notionem naturae et immortalis et quae conservet omnia. Argumentatio vero ista ita procedit: *Si mortalium tanta multitudo sit: esse immortalium non minorem; vel: quoniam sit natura mortalis, immortalem etiam esse oportere. Deinde: Si quae interimant, innumerabilia sint, etiam ea, quae conservent, infinita esse debere; vel ita: quia sunt, quae interimant, esse etiam, quae conservent.* Hinc igitur eliciebat Epicurus naturam dei vel deorum

immortalem vel aeternam et conservatricem omnium eorum, quae mortalia mundus continet. De numero deorum nihil hinc definiri potuit. *Ἱσονομίαν* Epicurus dixit genus argumentationis, quo plures olim usi sunt philosophi, statuentes, omni generi aliud esse contrarium genus, veluti Stoici apud Plutarchum et Chrysippus apud A. Gellium 6, 1. Eiusdem formae argumentum Stoicum confutat Cicero Fin. 4, 24. Plura exempla dabit Wytttenbach in Disputatione de Placito immortalit. animae Sect. V. p. xxxvii. praeposita Platonis Phaedoni ab ipso edito, ubi Epicuri *Ἱσονομίαν* etiam attigit. Atque hinc fit manifestus error Schwartzii in interpretanda *Ἱσονομία* Epicuri, quam melius quam Cicero intelligere sibi visus erat! Supererat, ut Epicurus, post demonstratam suo modo dei vel deorum naturam aeternam et rerum omnium conservatricem, doceret, unde homini notio de diis nata esset. Factum hoc existimavit similitudine et transitione imaginum a diis in animos hominum continenter affluentium. Qua quidem in argumentatione mihi quidem non satis liquet, quomodo in notione infinitatis necessario insit *ea natura, ut omnia omnibus paribus paria respondeant, id est Ἱσονομία*, ut ait Cicero c. 19.

παρ' ἡμῶν φερόμενον ἐπὶ. Praepositionem ἐπὶ addidit Meibomius. Deinceps alterum *ἐκάτερα* idem inseruit.

29. κενὸν εἰσφέρωνται. Miror, quidni simplex *φέρωνται* posuerit. Deinceps *ὅταν γε δεῖ* — *ἀπαντιῶν* Frob. Steph. Eudocia. Verum reddidit Ambrosius.

διὰ τῶν προύσεων — διὰ τῶν ἰδίων. Posterius *διὰ* omisit Frob. et Eudocia. *συγκρούσεων* vertit Ambrosius.

ἐκάτεροι ἐκαστέρων — *σχήσειν*, *ἕως ἂν μηδέν*. Froben. Stephan. Eudocia omisit *ἐκάτεροι*, deinde *ἂν μηδέν*. Versio Ambrosii habet *utraque continent* — *habebit motum, quoad aut extrinsecus aut ex pondere proprio reluctetur adversus ferientis vim*. Igitur scriptum legit *σχήσει*, *ἕως ἀντιπόσῃ* et cet. Inde recepi *σχήσει*. Meibomius vertit: *in quantum enim alteram altera retinet*. Sententiam vitiavit et obscuravit, qui primus inseruit *ἐκάτεροι*, cum vulgatum *ἐκαστέρων* deberet in *ἐκατέρων*, nempe *φορὰν*, mutare.

30. *Ἀλλὰ μηδὲ κατὰ*. Versio Ambrosii: *Sed enim per concretiones*. Scilicet scriptum legit *ἀλλὰ μὴν καὶ*, ut Codices duo Paris. et Florentinus. *ἀλλὰ μὲν καὶ* Palatinus.

θάττον — οἰσθήσεται — ἰστοταχῶν. Meibomius vulgatum ῥηθήσεται correxit, vitiosum θάττων reliquit. κατὰ τὸν ἐλάχιστον. Froben. et Eudocia κατὰ ἐλάχιστον, Steph. κατὰ τῶν ἐλαχίστων.

εἰ δὲ μὴ — εἰς πικρὸν. Froben. Stephan. versio Ambrosii, Eudocia habent εἰ μὴ — ἀλλὰ πικρὸν. Versio Meibomii: si vero non ad unum locum ferantur, sed et frequenter repellantur, secundum tempora ratione consideranda ferantur, donec. Voluit igitur verbis transpositis scribi: εἰ δὲ μὴ ἐφ' ἑνα τόπον φέρονται, ἀλλὰ πικρὸν ἀντι-κόπτουσι, κατὰ τοὺς λόγους θεωρητοὺς χρόνους, ἕως ἄν. quam rationem probō.

31. περὶ τῆς ψυχῆς. Haec verba omisit Froben. Steph. versio Ambrosii et Eudocia.

πνεύματι, θερμοῦ. Frob. Eudocia, Codex Arundel. σπέρματι, verum e versione Ambrosii dedit Steph. cum Sambuci Codice.

πῇ δὲ ἐκείνῳ. Frob. Steph. Eudocia τούτῳ. Verum habet versio Ambrosii.

Ἔστι δὲ τὸ μέρος. Contra librorum omnium et suae ipsius versionis fidem dedit Meibomius ἔστι δὲ κατὰ μέρος, nullo sensu. Rossi interpretationem ponam ad sect. 35.

τούτῳ μᾶλλον. Consentit autem huic magis ex reliquo coetui versio Ambrosii: contra Meibomius posuit magis etiam reliqua congregatione, multo ineptius. Nürnberger: consentit autem et quod ad hanc attinet, magis cum reliqua congregatione. Haud scio, an τούτῳ sit pro διὰ τοῦτο.

δηλοῦσι. Ante Gassendum et Meibomium erat δῆλον, etiam in versione Ambrosii.

32. παρασκευάσαν ἐκείνη τὴν αἰτίαν. Pronomen ἐκείνη omittunt Froben. Eudocia, Codex Arundel. et poterat abesse, ut in versione Ambrosii. Codex Sambuci dat παρασκευάσαι ἐκείνην τὴν αἰτίαν.

συγγεγενημένη αὐτὴν ἢ φύσις παρεσκευάζει, ὃ διὰ. Ita scripserat Meibomius, cum Edd. veteres habeant αὐτῇ παρεσκευάζει διὰ τῆς, praeter Steph. quae recte ὃ διὰ dedit, non consentiente versione Ambrosii: sed ὃ iam antea inseri iusserat Sambucus.

περὶ αὐτὸ δυνάμει. Ita recte Eudocia pro αὐτῇ cum libris Venetis habet, Deinde δύνῃσιν Froben. Steph.

Eudoc. δίνουσιν versio Ambrosii et Codex Arundel. κίνη-
σιν cum Codice Sambuci et Paris. recentiore Meibomius.

ομούουσι habent Edd. Frob. Steph. Eudocia. ομού-
ουσι dedit Meibomius, et communem fluxum habet versio
Ambrosii, quo nihil magis alienum cogitari poterat.

33. ἐνυπαρχούσης τῆς ψυχῆς, οὐδέποτε — παναι-
σθησία. Hanc Meibomii miram coniecturam expressit
Wetsteiniana, et versio reddidit ita: *et quando inest*
anima, nunquam alia aliqua parte remota, omnium sensuum
vigor adest; sed et haec una perierit, soluto eo — ubi sen-
sus vigor perstiterit. Scilicet idem in sequentibus scripsit
οὐ ἂν περ διαμένη τὸ ὅξυ κατὰ τὴν αἴσθησιν. Nürnberger
vertit: *dum inest anima — ubique sensuum vigor invenitur.*
Sed licet et haec — pereat, tamen eius acies, quod ad sensum
attinet, remanet, reliqua autem congregatio et cet. Antiquam
scripturam ἐνυπαρχούσα ἢ ψυχῇ primus immutavit Gas-
sendus, παναισθησία de suo dedit Meibomius, qui
αἰσθησία etiam scribi potuisse censebat. Vulgatum
αἰσθησία Kühn mutabat in ἀναισθητήσιν, cetera ita
scribebat: καὶ περὶ διαμένη ὅξυ τὴν αἴσθησιν. quae ver-
tit: *quod reliquum est animae, manserit sensu accito praedi-*
tum. Videamus nunc Edd. veterum scripturam: ἀλλὰ ἂν
καὶ ταύτη — τινός, ἐάν περ διαμένη τὸ ὅξυ τὴν αἴσθησιν.
Ambrosius vertit: *nunquam alia aliqua parte discedente pri-*
vata sensuum fieret, sed cum illa una pariter periret, soluto
eo — parte aliqua, si quidem sensus animae in vigore per-
sisteret. Porro conventus et cet.

τὸ δὲ λοιπὸν — οὐκ ἔχει τὴν αἴσθησιν. Haec omisit
Frob. et Eudocia, e versione Ambrosii supplevit Steph.
Deinceps nescio cur Meibomius ἐκείνης ἀπηλλαγμένης de-
derit, mutata scriptura antiqua ἐκείνου — μένου, ine-
ptissime vertens: *quandoquidem contendit atomorum multi-*
tudo quaedam in animae naturam. Alia ratione non minus
inepta vertit Nürnberger: *quantacunque tandem fit conten-*
tio atomorum multitudinis ad animae naturam.

34. αὐτὴν αἰσθανομένην — χρωμένην. Recte Mei-
bomius vulgatum antea αὐτὸ αἰσθανόμενον — χρώμενον
correxerat. Aldrobandini Editio καὶ ταῖς κινήσεσι dedit.
Deinceps ὅταν στεγάζοντα Froben. Eudocia. τὰ addidit
Stephan.

τοιαῦτα ἢ οἷα ἐν οἷς. Temere ita e Meibomii conjectura dedit Wetstein. quamvis ipse Meibomius admo-
nuisset, οἷα etiam abesse posse.

35. λέγει ἐν ἄλλοις. Sola Eudocia εἰρηται habet. Deinceps οὐ πολλῶς τιτὶ scriptum malebat Menagius, quoniam ex opinione Democriti apud Aristotelem de anima I, 2. τὰ σφαιροειδῆ σχήματα τῶν αἰσθητῶν πῦρ καὶ ψυχὴ ἐστίν. Ceterum Nürnberger hanc totam sectionem et sequentem usque ad verba Ταῦτα οὖν πάντα τὰ διαλογίσματα, ut a Diogene inserta, omisit.

ἄλογον αὐτῆς ὁ — παρσαυθεῖ σώματι· τὸ δὲ λογικὸν ἐν τῷ σώματι. Ita Froben. Steph. Eudocia, versio Ambrosii, e qua tamen Steph. θώρακι dedit, praeunte Sambuco. Meibomius correxit αὐτῆς ἄλογον εἶναι, ὁ τῷ — παρσαυθεῖ — λογικὸν, ὁ ἐν τῷ θώρακι. vertens tamen: rationalem autem partem in pectore sedem habere. Equidem παρσαυθεῖ dedi latens in vitioso παρσαυθεῖ. Sambucus παρσαυθεῖ coniecit, quod esse in Codicibus Regiis testatur Menagius, idque unice probavit Rossi, qui, deletο ὁ articulo, locum vertit: et partem quidem ratione destitutam reliquo corpore distribuit. At verbum id nusquam extat alibi, et si verum esset, dativus τῷ λοιπῷ σώματι adiungi non poterat. Sequens ὁ mutavi in ἐν. Dativus enim a verbo παρσαυθεῖ non pendet, nisi addita praepositone. Postea male illatum ὁ ante ἐν θώρακι relegavi. Codices Paris. habent παρσαυθεῖ. Forte voluit παρσαυθεῖ. Plutarchus Placitorum 4, 4. Δημόκριτος, Ἐπίκουρος διμερῆ τὴν ψυχὴν, τὸ μὲν λογικὸν ἔχουσαν ἐν τῷ θώρακι καθιδρυμένον, τὸ δὲ ἄλογον κατ' ὅλην τὴν σύγκρισιν τοῦ σώματος διασπαρμένον. Idem cap. 3. haec habet: Ἐπίκουρος κράμα ἐκ τεττάρων, ἐκ τοιοῦ πυρώδους, ἐκ τοιοῦ ἀερώδους, ἐκ τοιοῦ πνευματικοῦ, ἐκ τετάρτου τινὸς ἀκατονομάστου, ὃ ἦν αὐτῷ αἰσθητικόν. Quae deinceps adiecit Editio Stephani, ea integriora leguntur in Stobaei Eclogis Physicis p. 798. ὧν τὸ μὲν πνεῦμα κίνησιν, τὸν δ' αἶρα ἡρεμίαν, τὸ δὲ θερμὸν τὴν φαινόμενην θερμότητα τοῦ σώματος, τὸ δ' ἀκατονομάστου τὴν ἐν ἡμῖν ἐμποιεῖν αἰσθησιν· ἐν οὐδενὶ γὰρ τῶν ὀνομαζομένων στοιχείων εἶναι αἰσθησιν. Eadem tradit Lucretius 3, 137 seqq. et 204 seqq. et Plutarchus contra Colotem p. 172. Hutten. Rossi

p. 302. verba sect. 31. Ἔστι δὲ τὸ μέρος — τούτων interpretatur ita: *Intelligit eam partem animae diversam ἀπὸ τοῦ πνεύματος καὶ θερμοῦ, multoque iis subtilitate ac tenuitate praestantidrem, qua cognoscimus ac sentimus, quam nominis expertem esse aiebat Epicurus; de quo Plutarchus de Placitis 4, 3. — Verum quid est, quod Epicurus animam triplicem facit, quippe quae ἐκ πνεύματος καὶ θερμοῦ καὶ μέρους πολλὴν παραλλαγὴν εὐληφότος τῇ λεπτομερείᾳ καὶ αὐτῶν τούτων ipsius verbis componatur, cum apud Plutarchum, Stobaeum ac Lucretium dicatur quatuor e partibus constare? Nempe Lucretius τὸ ἡγεῶδες, quod hic ab Epicuro praetermittitur, τῷ θερμοῦ comprehendī significat: quo sane modo hic nodus expediendus est. Sic enim is 3, 232 seqq. Tum recitat versus, e quibus nihil confici potest, quod ad verba loci nostri faciat. Erravit enim Italus, cum e verbis Ἔστι τὸ μέρος tertiam aliquam partem efficere conaretur. Debebat enim esse Ἔστι δὲ καὶ τι μέρος, i. e. et etiam alia pars. Sed verba τῇ λεπτομερείᾳ αὐτῶν τούτων manifeste referuntur ad πνεῦμα θερμοῦ τινα κοῦσιν ἔχον. Est igitur τὸ μέρος non tertia aliqua pars diversa a spiritu cum calore permisto, sed potius ipsa anima, quae et corporis pars, et σῶμα dicitur, quia est corporeae naturae ex opinione Epicuri. Dicendum igitur potius, Epicurum sibi non constitisse in opinione de natura animae, sed variasse sententiam in libris diversis perscriptam. Cuius diversitatis exempla plura praebet haec cum sequente Epistola. Quid? quod ipse Diogenes sect. 35. addit, alibi pronunciasset Epicurum, animam constare ἐξ ὑπόων λειοτάων καὶ στρογγυλοτάων, πολλοῦ τινι διαφεροσῶν τῶν τοῦ πυρός.*

ὑπνον τε γίνεσθαι ποιουμένων — σὺν τοῖς ἐσπαρμένοις. Ita Meibomius dedit, vertens cum laborantibus animae partibus, quae per omnem concretionem disseminatae sunt, aut continentur aut vagantur, deinde cum dispersis concidunt. Contra Froben. Steph. Eudocia, versio Ambrosii γίνεσθαι (γενέσθαι Eudocia) τῶν — παρσπαρμένων ἐγκατεχόμενων ἢ — συμπιπτόντων σὺν τοῖς ἐσπαρμένοις. Steph. tamen τῶν τοῖς ἐσπαρμένοις habet. Versio Ambrosii aut evacuantur, deinde poris incidunt. Igitur ἐμπιπτόντων τοῖς πόροις scriptum legisse videtur. Lucretius 4, 917. principio somnus fit, ubi st. distracta per artus vis animae, partimque foras eiecta recessit, et partim contrasa

magis concessit in altum. Qui locus non solum Meibomii emendationem falsam convincit, sed Ambrosii etiam scripturam probabilem reddit. Certe vulgata in verbis συμπιπτόντων τοῖς ἐσπαμέντοις vitiosa est. Idem Lucretius 4, 960. de somno post cibum altiore: *Fit ratione eadem coniectus porro animai arctior, atque foras eiectus largior eius, et divisor inter se ac distractior intus.*

τό τε σπέρμα — φέρεσθαι. ὁ γε δεῖ προσκατανοεῖν ὅτι οὐκ ἀσώματον· λέγει γὰρ κατὰ — ὀνόματος, καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ — νοηθέντος πρώτον. Ita Meibomius scripsit. Froben. Eudocia: φέρεσθαι γε δεῖ προσκατανοεῖν. λέγει γὰρ κατὰ. Stephan. praeunte Sambuco addidit verba ὅτι τὸ ἀσώματον. Semen praeterea ex omnibus corporis partibus ferri intelligendum est. Dicit enim per — versio Ambrosii. Plutarchus Placit. 5, 3. de semine: Ἐπὶ κέντρος ψυχῆς καὶ σώματος ἀπόσπασμα. Δημόκριτος ἀφ' ὅλων τῶν σωματικῶν καὶ τῶν κυριωτάτων μερῶν ὁ γόνος, ὡς τῶν σαρκικῶν ἰνῶν. Lucretius 4, 1039. *per membra atque artus decedit corpore toto.*

Mihi de loco hoc omnium vitiosissimo ita videtur. Ad verba usque φέρεσθαι inde a sectione 37. Ἀλλὰ μὴν verba leguntur Diogenis aliunde Epicuri epistolae inserentis Philosophi doctrinam de elementis et partibus animae, item de semine. Deinceps autem sunt verba Epicuri pergentis de anima et de natura incorporea docere. Igitur seclusi etiam haec postrema verba σωματικῶν φέρεσθαι. Postea excidit initium novae orationis: Καὶ μὴν καὶ τόδε γε δεῖ προσκατανοεῖν, ὅτι τὸ ἀσώματον λέγω κατὰ τὴν πλείστην ὁμιλίαν. Casaubonus Galesii coniecturam apposuit: Δεῖ δὲ προσκατανοεῖν, ὅτι ἀσώματον λέγει κατὰ τὴν — ὀνόματος νοηθέντος ἂν· καθ' ἑαυτὸ δέ. Opinionem meam magnopere confirmat scriptura a sola Eudocia servata λέγω δὲ pro vulgari λέγει γὰρ. Perversam Meibomii versionem nemo intelliget.

36. πλὴν ἐπὶ τοῦ κενοῦ. Meibomius ἐπὶ interseruit.

διαλαμβάνομεν. Froben. Stephan. Eudocia διαλαμβάνει. Versio Ambrosii: *At nunc evidenter haec utraque in anima esse casus manifestant.* Legit igitur δηλοῖ vel δηλοῦσαι scriptum.

διαλογίσματα περί ἡνυχῆς. Verba duo postrema e versione Ambrosii addidit Steph. quae omisit etiam Eudocia cum Codice Arund. Deinceps εἰ τις ἀνάγων — μνημονεύει scriptum legit et vertit Ambrosius: recte!

τύποις — τὸ κατὰ μέρος. Froben. versio Ambrosii, Eudocia habent τύποις; deinceps τὰ inseruit Meibomius.

37. καὶ ὅσα ἄλλα κατηγορεῖται κατὰ τοῦ σώματος, — ὥς ἂν εἰς αὐτὸ βεβηκότα. Frob. Steph. Eudocia ἢ καὶ ὅσα ἄλλα κατηγορεῖται τοῦ σώματος, ὥς ἂν εἰς αὐτὸ βεβηκότα. Versio deinceps Ambrosii: ut quae per se ipsa tendant sive ad omnia sive ad visibilia et ea quae per sensum cognita. Galesius apud Casaubonum coniecit ὥσανει· συμβεβηκότα, quam rationem unice probandam censui.

ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς ὁρατοῖς — αὐτὴν γνωστοῖς. Meibomius dederat καὶ πᾶσιν ἐνόντα ἢ τοῖς ὁρατοῖς. Froben. Steph. Eudocia ἢ πᾶσιν ἢ τοῖς ὁρατοῖς — αὐτοῖς γνωστοῖς. Versio Ambr. αὐτοῖς omisit. Veneti libri dicuntur habere πᾶσιν ἐνόντα καὶ τοῖς.

ἕτεραί τινα — τούτῳ ἁσώματα — μόρια τούτου. Froben. Steph. Eudocia, versio Ambrosii ὥς οὐδ' ἕτεραί τὰ — μόρια τούτοις, nisi quod Steph. μόρια τούτου cum versione Ambrosii.

καθ' ὅλου μὲν ἐκ τούτων. Praepositionem inseruit Meibomius, sed male scriptum καθ' ὅλου reliquit.

οὐχ οἷόν τ' εἶναι συμπεφορημένον. Versio Ambrosii: possibile non est esse, si simul feratur. Meibomius: nec absque illis simul ferri possit. Recte solus Nürnberger: non autem ita, ut ex ipsis compositum sit. Verum ita scribendum fuit οὐχ οἷον δὲ εἶναι σ. quod feci.

μεγεθῶν, τοῦ δὲ τιος ἐλαττόνων. Haec nec per se nec in versione Ambrosii et Meibomii possunt intelligi. Nürnberger fecit: seu primis seu iam totum constituentibus, ex paucioribus autem minor. Quae ipse sane intellexerit. Equidem suspicor haec fere scripta fuisse: ὅλου μεγῶν, τοῦ μὲν μείζονος, τοῦ δὲ ἐλαττονος.

ἀλλὰ μόνον ὥς λέγω. Versio Ambrosii ἀλλ' ὥς ἔλεγον reddidit, quam scripturam probo. ἐλαττον ὃν est in Aldrob. Edit.

ἐστὶ τοσὶν καὶ διαλείψεις. Ita Meibomius scripsit, ineptissime, et tota sententia plane pessumdata. Antiquam scripturam restitui.

38. αἰδίων τι — κατὰ τὴν πλείστην — φανερόν. Frob. Steph. Eudoc. omittunt τι et τὴν. Eadem φανερόν habent. Stephan. τὴν addidit. Ambrosius vertit: sequatur et quod sempiternum non est, neque in invisibilibus neque in corporeis. Legit igitur scriptum: καὶ τὸ οὐκ αἰδίων παρακολουθεῖν οὐτ' ἐν τοῖς ἀσώτοις οὔτε ἐν τοῖς ἀσώματοις. Kühn coniecit: οὔτε κατ' ἀσώματα. Sed interpretationem non adiecit. Suspicio scribendum: οὔτε ἐν τοῖς ἀσώτοις οὔτε ἐν τοῖς ἀσώματοις ὄν.

ἔχειν, ἣν συλλαβόντες — τῶν αἰδίων. Ita Meibomius scripsit. ἔχει, ὃ συλλ. — τῶν αἰδίων Frob. Steph. Eudoc. nisi quod ἔχειν habet Steph. Deinde οὐκ αἰδίων τῶν σ. παρ. eadem Edd. habent.

39. τὴν ἐνάργειαν. Versio Ambrosii ἐνεργείαν reddidit actionem. Deinceps ἢ συμβαίνει ante Meibomium erat, qui ἢ τι dedit. Equidem cum Kühnio ὃ scripsi. Supra dixerat sect. 38. τὰ συμπτώματα οὔτε τὴν τοῦ ὅλου φύσιν ἔχειν — οὔτε τὴν τῶν αἰδίων παρακολουθούτων. Sequens membrum ὃ δὴ καὶ σῶμα π. refertur ad verba τοῦ ὅλου. Meibomius sequens ὑφιστάται addidit, sed male ὑφιστάται editum est. τὴν τῶν αἰδίων Edd. ante Meibomium, qui αἰδίων scripsit.

σώματα νομιστέον καὶ οὐκ αἰδίων παρακολουθούντα. Ambrosius scriptum vertit εἰ καὶ οὐκ αἰδίων π. Equidem non dubito scriptum fuisse πάντα ἀσώματα νομιστέον, καὶ τὰ οὐκ αἰδία παρακολουθούντα.

40. τό γε δεῖ. Edd. antiquae τό γε δὴ. Nobiscum Gassendus. τόδε γε δεῖ Meibomius dedit. Deinceps ἐνάργημα Edd. ante Meibomium.

κατ' αὐτοῦ κατηγορητέον. Ita scripsi pro κατ' ἑαυτοῦ. de ipso versio Meibomii: per se ipsum Ambrosii, qui κατ' ἑαυτοῦ scriptum legisse videtur. Deinceps vero negatione addita scribendum suspicor ὥς οὐ τὴν αὐτὴν. Postea vulgatum ὥς συμπλέκομεν τὸ ἴδιον τούτῳ cum Sambuco correxi. Ambrosius etiam vertit: sed solum quo proprietatem connectimus, hoc etiam submetimur animadvertendum. Meibomius dedit: sed quomodo quod proprium huic connectimus et metimur, animadvertendum.

41. συμπλέκωμεν χρόνον. Posterius vocabulum addidit Meibomius. Sequens ἀπαθείας in ἀληθείας mutavit Eudocia. Postea καθὺ χρόνον vulgo scribitur. Notionem temporis e doctrina Epicuri Sextus 10, 219. p. 670. accuratius ita enarravit: Ἐπίκουρος δὲ, ὡς αὐτὸν Δημήτριος ὁ Λάκων ἐξηγεῖται, τὸν χρόνον συμπτώματα συμπτωμάτων εἶναι λέγει, παρεπόμενον ἡμέρας τε καὶ νυξὸς καὶ ὥραις καὶ πάθεσι καὶ ἀπαθείαις καὶ κινήσεσι καὶ μοναῖς. Πάντα γὰρ ταῦτα συμπτωματικά ἐστί τισι συμβεβηκότα. Καὶ ὁ χρόνος πᾶσι τούτοις συμπαρεπόμενος εἰκότως ἂν λεχθεῖη συμπτῶμα συμπτωμάτων. Καθόλου γάρ, ἵνα μικρὸν ἀνασθεν προλαμβάνωμεν εἰς τὴν τοῦ λεγομένου παρακολούθησιν, τῶν ὄντων τὰ μὲν τινα καθ' ἑαυτὰ ὑφέστηκε, τὰ δὲ περὶ τοῖς καθ' ἑαυτὰ ὑφεστώσι θεωρεῖται. Καὶ καθ' ἑαυτὰ μὲν ὑφέστηκε πράγματα, οἷον αἱ οὐσίαι, ὡς τὸ σῶμα καὶ κενόν. Περὶ δὲ τοῖς καθ' ἑαυτὰ ὑφεστώσι θεωρεῖται τὰ καλούμενα παρ' αὐτοῖς συμβεβηκότα. Τούτων δὲ τῶν συμβεβηκότων τὰ μὲν ἐστὶν ἀχώριστα τῶν οἷς συμβέβηκε, τὰ δὲ χωρίζεσθαι τούτων πέφυκεν. Ἀχώριστα μὲν οὖν ἐστὶ τῶν οἷς συμβέβηκεν, ὥσπερ ἡ ἀντιτυπία μὲν τοῦ σώματος, εἰς δὲ κενού. — οὐκ ἀχώριστα δὲ ἐστὶ τῶν οἷς συμβέβηκε, καθάπερ ἡ κίνησις καὶ ἡ μονή. Τὰ γὰρ συγκροτικὰ τῶν σωμάτων οὐτε κινεῖται διὰ παντός ἀνηρεμήτως, οὐτ' ἀκινήτῃ διὰ παντός, ἀλλὰ ποτὲ μὲν συμβεβηκυῖαν ἔχει τὴν κίνησιν, ποτὲ δὲ τὴν μονήν· καθάπερ τῆς αἰόμου, ὅτε καθ' ἑαυτήν ἐστὶν, ἀκινήτου καθεστώσης· ἡ γὰρ κενὴ πελάζει — συμπτώματα οὖν ταῦτ' ἐστὶν, οἷς χρόνος παρεπεται, φημί δὲ τὴν τε ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ὥραν καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς ἀπαθείας, κινήσεις τε καὶ μονάς. Ἡ τε γὰρ ἡμέρα καὶ νύξ τοῦ περιέχοντος ἀέρος ἐστὶ συμπτώματα· ὧν ἡ μὲν ἡμέρα κατὰ τὸν ἐξ ἡλίου φωτισμὸν συμβαίνει, ἡ δὲ νύξ κατὰ φωτισμοῦ στέρησιν τοῦ ἐξ ἡλίου ἐπιγίνεται. Ἡ δὲ ὥρα, ἥτοι τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτὸς μέρος καθεστηκυῖα, πάλιν σύμπτωμα γίνεται τοῦ ἀέρος, ὥσπερ καὶ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ. Ἀντιπαρεκτείνεται δὲ πάση ἡμέρᾳ καὶ πάσῃ νυκτὶ καὶ ὥρᾳ ὁ χρόνος· παρ' ἣν αἰτίαν μακρὰ τις ἢ βραχεῖα λέγεται ἡμέρα καὶ νύξ, φερομένων ἡμῶν ἐπὶ τὸν ταύτη συμβεβηκότα χρόνον. Τὰ τε πάθη καὶ αἱ ἀπάθειαι, ἥτοι ἀλγηδόνες ἢ ἡδοναὶ ἐτύγχανον· διὰ δὲ τοῦτο οὐκ οὐσίαι τινες καθεστήκεισαν, ἀλλὰ συμπτώματα τῶν πασχόντων ἥτοι ἡστικῶς ἢ ἀλγεινῶς· καὶ συμπτώματα οὐκ ἀχρονα. Πρὸς τούτοις καὶ ἡ κίνησις, ἔτι δὲ ἡ μονή, ὡς ἤδη παρε-

στήσαμεν, τῶν σωμάτων ἐστὶ συμπτώματα, καὶ οὐ χωρὶς χρόνου. Τὴν γοῦν ὀξύτητα καὶ βραδύτητα τῆς κινήσεως, ἐστὶ δὲ τὴν πλείονα καὶ ἐλάττωα μορὴν χρόνου καταμετροῦμεν. Ἀλλὰ γὰρ ἐκ τούτων φανερόν, ὅτι ὁ Ἐπίκουρος ἀσώματον οἶσται τὸν χρόνον ὑπάρχειν, οὐ παραπλησίως δὲ τοῖς Στωϊκοῖς· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀσώματόν τι καὶ αὐτὸ νοοῦμενον ὑπεστήσαντο τὸν χρόνον, Ἐπίκουρος δὲ συμβεβηκός τισιν. Lucretius I, 460. *Tempus item per se non est, sed rebus ab ipsis consequitur sensus, transactum quid sit in aervo, tum quae res instet, quid porro deinde sequatur: nec per se quemquam tempus sentire fatendum est, semotum a rerum motu placidaque quiete.* — Perspicere ut possis, res gestas funditus omnes non ita, uti corpus, per se constare neque esse, nec ratione cluere eadem, qua constat inane; sed magis ut merito possis eventa vocare corporis atque loci, res in quo quaeque gerantur.

Φησὶ δὲ τοῦτο καί. Hoc ordine scripsi ducibus libris Paris. ubi erat φ. δὲ καὶ ἐν τῇ β. τοῦτο περὶ φ. Ceterum haec verba cum sectione 42. et 43. tanquam Diogenis supplementum omisit Nürnberger.

42. δεῖ καὶ πᾶσαν. Temere Meibomius scripsit δεῖν κατὰ πᾶσαν, sententia pessumdata. Paulo antea τοῦ κόσμου Codex Sambuci habet. Postea ὑπὸ τῶνδε τοῦτο πᾶσιν Froben. Eudocia. Sambucus coniecit ὑπὸ τῶν τοιῶνδε τοῦτο π.

Δῆλον οὖν. Frob. Eudoc. ἀδῆλον habent; deinceps Edd. omnes dabant φθαρούς φησι τοὺς κόσμους — τῶν μερῶν· καὶ ἐν ἄλλοις τὴν γῆν — ἐποχεῖσθαι. Scripturam nostram debemus Eudociae, quae tamen vitiosum ἡμερῶν pro μερῶν commune habet cum Frob. δῆλον et μερῶν scribi iusserat Samb. Ceterum vereor, ut haec sint integra: tamen quemadmodum postremum hoc membrum, καὶ ἡ γῆ — ἐποχεῖται, cum reliquis connexum haereat, docere posse mihi videor e loco Diogenis 9, 31. ubi Leucippi, quem Epicurus sequitur, doctrina exponitur: Καὶ στοιχεῖά φησι, κόσμους τε ἐκ τούτων ἀπείρους εἶναι καὶ διαλύεσθαι εἰς ταῦτα. Γίνεσθαι δὲ τοῖς κόσμοις οὕτω· φέρεσθαι καὶ ἀποτομὴν ἐκ τῆς ἀπείρου πολλὰ σώματα, παντοῖα τοῖς σχήμασι, εἰς μέγα κενόν· ἅπερ ἀθροισθέντα δίνην ἀπεργάζεσθαι μίαν, καὶ ἣν προσκρούοντα καὶ παντοδαπῶς κυκλούμενα διακρίνεσθαι χωρὶς τὰ ὅμοια πρὸς τὰ

ἴσους· ἰσορροποῦν δὲ διὰ τὸ πλῆθος μηκέτι δυναμένων πως περιφερόσθαι, τὰ μὲν λοιπὰ χωρεῖν εἰς τὸ ἔξω κενόν, ὥσπερ διαττόμενα, τὰ δὲ λοιπὰ συμμένειν καὶ περιπλεκόμενα συγκатаτρέχειν ἀλλήλα, καὶ ποιεῖν τε πρῶτον σύστημα σφαιροειδές. Τοῦτο δὲ οἷον ὑμένα ἀφίστασθαι, περιέχοντα ἐν ἑαυτῷ παντοῖα σώματα· ὧν κατὰ τὴν τοῦ μέσου ἀντέρρουν περιδινουμένων, λεπτόν γίνεσθαι τὸν περίεξ ὑμένα, συγκρόντων ἀεὶ τῶν συνεχῶν καὶ ἐπιφανοῖν τῆς δίνης· καὶ οὕτω γενέσθαι τὴν γῆν, συμμερόντων τῶν ἐνεχθέντων ἐπὶ τὸ μέσον. Αὐτόν τε πάλιν τὸν περιέχοντα οἷον ὑμένα αὐξέσθαι κατὰ τὴν ἐπέκρουσιν (ἐπίκρουσιν;) τῶν ἔξωθεν σωμάτων, δίνη τε φερόμενον αὐτόν, ὧν ἂν ἐπιφανῶσιν, ταῦτα ἐπικτῶσθαι. Τούτων δὲ τινὰ συμπλεκόμενα ποιεῖν σύστημα, τὸ μὲν πρῶτον κἀθύρρον καὶ πηλιδές, ξηρανθέντα δὲ καὶ περιφερόμενα σὺν τῇ τοῦ ὅλου δίνῃ, εἰς ἐκφυρωθέντα τὴν τῶν ἀστέρων ἀποτελέσαι φέουσιν. Εἶναι δὲ τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον ἔξωτατον, τὸν δὲ τῆς σελήνης προσμειότατον. Videtur igitur Epicurus anastroφῶς dicere, quas Leucippus δίνας. Vortex ille τοῦ ὅλου continuus in causa fuit, ut terra in medium subsideret, ibique aëre circum undique dinouμένῳ vehi, ἐποχεῖσθαι, videretur. Ceterum verbum διαττόμενα mutandum est in διαττώμενα, exibra discreta. Idem vitium scripturae in Platonis Cratylo correxit Ruhken. ad Timaei Gloss. p. 80. Ambrosius vertit dissultantia.

43. δεῖ νομίζειν. Male Meibomius δεῖν dedit. Reliquam loci emendationem debes Eudociae. Vulgo enim est: ἐχοντας, ἀλλὰ καὶ διαφόρους αὐτοὺς, ἐν τῇ β. περὶ τούτου φησὶν, οὓς μὲν γὰρ σφαιροειδεῖς [εἶναι addidit Meibomius] καὶ ὡσειδεῖς ἄλλους καὶ ἀλλοιοσχημονας ἑτέρους. In nostra tamen scriptura εἶναι deesse videtur adhuc.

ἀποκριθέντα. Schwartz in Diss. p. 27. §. XI. haec ita vertit: neque animalia ab infinito segregata esse. Neque enim quisquam ostenderit, qua ratione talis mundus conceperit talia semina, ex quibus animalia et plantae et reliquae res in oculos incurrentes constiterint, in tali autem infinito non potuerint inesse, neque magis in eo nutriri. Addit haec: ἀποκρίνεσθαι est h. l. ab efficientia et subsidio infiniti seiungere et distrahere.

ἐν τῷ τοιούτῳ κόσμῳ. Froben. Steph. Eudocia μὲν τῷ τοιούτῳ καὶ οὐκ ἄν. Versio Ambrosii reddidit scri-

ptum τῷ τοιούτῳ οὐκ ἂν ἐμπέριελέγηθῃ. Deinceps τὰ addidi ante θεωρούμενα.

συνίσταται. Ἐν δὲ τῷ τοιούτῳ οὐκ ἂν ἐδυνήθη· ὡσαύτως δὲ καὶ ἐντραφήναι. Τὸν αὐτὸν δέ. Meibomius vertit: *in alio vero id fieri non potuisset.* Et eadem ratione quomodo innutrirī potuerint? Eodem autem modo de terra existimandum. Equidem scribendum censeo: ἐν δὲ τῷ τοιούτῳ οὐκ ἂν ἐδυνήθη καὶ ἐντραφήναι. Ὡσαύτως δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ περὶ τῆς γῆς νομιστέον. Eamque emendationem non dubitavi in textu ponere.

44. τὴν τῶν ἀνθρώπων φύσιν. Meibomius addidit τῶν ἀνθρ. et deinceps scripsit αὐτὴν περιεστώτων πραγμάτων, ubi antea erat ὑπὸ τῶν αὐτῶν τῶν πραγμάτων.

τισὶ κατὰ περιόδους καὶ χρόνους μείζονες — καὶ ἐλάττωες. Ita scripturam antiquam τισὶ περιόδοις καὶ χρόνοις ἀπὸ τῶν emendavit et supplevit Meibomius. Sed nondum locum persanatum esse puto. Praecipue debebant res nominari paulatim inventae et excultae. Igitur fuisse suspicor: τὰ μὲν θᾶπτον, τὰ δὲ βραδύτερον καὶ ἐν τισὶ περιόδοις καὶ χρόνοις μείζουσιν ἀπὸ τῶν τοῦ ἀπείρου ἢ καὶ ἐλάττωσιν.

ιδίως τὸν ἄερα ἐκπέμπειν. i. e. suo quemque modo vocem formasse et emisisse. Lucretius 5, 1027. *at varios linguae sonitus natura subegit mittere, et utilitas expressit nomina rerum* — Proinde putare aliquem tum nomina distribuisse rebus, et inde homines didicisse vocabula prima, desipere est — Si genus humanum — pro vario sensu varias res voce notaret. Quanto mortales magis aequum est tum potuisse dissimiles alia atque alia res voce notare?

45. γενέσθαι ἄλλήλοις. Ante Meibomium erat ἄλλήλαις.

τοὺς συνειδότες. — λογισμῷ ἐλομένους. Ambrosius haec ita vertit: Quasdam insuper res etiam, quae non conspiciantur, inferendo, ut eos, qui essent conscii, monerent, in sonos quosdam erumpere coactos, istos vero ratione duce plurimis ex causis ita interpretatos esse. Contra Meibomius posuit: quarum alias pronunciasse coactos, alias ratiocinatione acceptas plurima ex causa ita interpretatos esse. Scilicet is verba ὧν τοὺς μὲν addidit ante ἀναγκασθέντας; sed non vidit, verbum ἐλομένους mutandum esse in ἐπομένους praecunte Ambrosio.

46. δεῖ γίνεσθαι. Vulgatum γενέσθαι correxit Meibomius, qui verba ἢ διατάξαντος aliena et delenda esse censuit.

Μήτε αὖ πυρῶδη τινα συνεστραμμένα. Froben. et Eudocia habent πῦρ ἅμα ὄντα συνεστρατευμένην. Steph. πῦρ ἅμα ὄντα συνεστραμμένα. neque rursum quum ignis simul sit conversus in se versio Ambrosii. Aldrob. dedit μήτε αὖ λυπηρὰ ἅμα ὄντα συνεστραμμένην τὴν μ. cum Codice Sambuci, ubi tamen αὖ non est. Mericus Casaubonus coniecit μήτε αὖ πυρὸς ἅμματα ὄντα συνεστραμμένα τὴν. Meibomius dedit praescriptam lectionem. Vulgatae propior videtur Casauboni scriptura esse. Sidera primis hominibus deorum loco fuisse, constat. πῦρ ἅμα ὄντα συνεστραμμένην Codex Arundel.

μηδὲν ὑπεραντίον — δόξη. Froben. Steph. Eudocia μηδὲν ὑπεραντίαι — δόξαι, consentiente versione Ambrosii. Meibomius correxit, sed ineptissime vertit: si ex iis nihil venerabili illi motui contrarium videatur. Nürnbergberger totum locum vertit ita: verum omni veneratione prosequenda ista nomina, quae talibus his cogitationibus addita sunt, nisi habeant aliquid contrarium naturis veneratione dignis. Non minus falso. σέμνωμα κατὰ πάντα τὰ ὀνόματα φ. ἐπὶ τ. τ. ἐννοίας est illa σευνότης, auctoritas, gravitas et maiestas, quam adiungimus cogitando nominibus variis, quibus natura divina significatur, seu deos sive πυρῶδη τινα συνεστραμμένα, sive alio quocunque vocabulo nominare placuerit. Hos igitur ait observare et tueri philosophando recte gravitatem illam, quam cogitando addimus variis nominibus, quibus natura divina significetur, qui nihil gravitati illi contrarium opinionibus suis de deorum natura et opera inferant. αἱ τοιαῦται ἐννοιαί sunt notiones naturae divinae.

47. Ὅθεν δὴ κατὰ τάς. Edd. ante Meibomium δὴ καὶ τάς habent, deinceps συστρόφων. Eudocia etiam δὲ pro δὴ. conversionum perceptiones vertit Ambrosius, eas conversionum harum leges, quas ab initio acceperunt Meibomius. Uterque male! Deinceps συστάσει dedi, ubi Steph. cum versione Ambrosii prima γενέσει posuit.

καὶ τὸ μακρότερον — πεπτωκέναι. huc cecidisse Ambrosius vertit, quem sequuntur Meibomius et Nürnbergberger. Deinceps τὸ δ' ἐν τῇ ἱστορίᾳ πεπτωκὸς τῆς δύσεως —

μηθὲν εἶναι πρὸς τὸ μακάριον τῆς γνώσεως συντείνει.
Postea ἀκρίβειαν μὴ ἀπειληφέναι, ὅση πρὸς τὸ ἀτάραχον
καὶ μακάριον ἡμῶν συντείνει. Quid sit igitur τὸ μακάριον
τῆς γνώσεως sive ἐν τῇ γνώσει, facile apparet.

ἔτι τε καὶ τὸ πλεοναχῶς — ἐνδεχομένως. Ante Meibomium erat ἔτι τε οὐ τό. Stephan. ἐνδεχομένως prima dedit, praeeunte Sambuco. Mihi tamen ἐνδεχομένης mutandum potius in ἐνδεχόμενον fuisse videtur.

τῶν διακρίσεων ὑποβαλλόντων. Meibomius vertit: verum simpliciter non esse in incorruptibili ac beata natura quidquam eorum, quae pugnas suggerunt aut perturbationem.

ἅπλως οὕτως εἶναι. Meibomius οὕτως addidit. Locum adhuc perturbatum aut vitiosum esse suspicor.

48. αἰτία· καὶ εἰ μὲν προσηύδεισαν ταῦτα, τάχα δὲ καὶ πλείους. Ita Meibomius scripsit. Antea erat καὶ εἰ μὴ προσηύδεισαν ταῦτα τὰ χαλεπὰ καὶ πλεῖα. Steph. tamen προσηύδεισαν ταῦτα — καὶ πλείους. Ambrosius vertit: et nisi ista difficilia novissent, fortasse plurimi. Primus τάχα δὲ καὶ dedit Aldrobandinus, utrumque et χαλεπὰ et τάχα scriptum legit et vertit Ambrosius. Sed male fecit Meibomius, cum μὴ in μὲν, et προσηύδεισαν in προήδεισαν mutaret. ὁμοίως καὶ εἰ est similiter ac si. προσηύδεισαν Attice negant dici, et προσηύδεσαν dicendum affirmant Grammatici.

προσκατανοήσεως — δύνηται — καὶ τὴν περὶ τῶν. Froben. Eudocia δυνήσεται. Meibomius cum προσηύδεισαν scripsisset, hic etiam προσκατανοήσεως, deinde κατὰ τὴν ἐπὶ τῶν scripsit, τὰ κυριώτατα interpretatus animam et corpus. Reliquit tamen in versione: nec dispositionem in iis quae sunt maxime propria.

49. τοιοῦτοτρόπων. Ante Meibomium erat τοιούτων τρόπων, et deinceps ἢ οὐ δεῖ νομίζειν τὴν ὑπὲρ τούτων χρεῖαν ἀκρίβειαν μὴ ἅπ. Ambrosius τὴν τούτων χρεῖαν scriptum vertit horum usum. Meibomius scripsit χρεῖας πραγματείαν. Sed χρεῖα vel sic aliena ab hoc loco, et aliud verbum quaerendum erat. χρεῖαν καὶ ἀκρίβειαν habet Codex Arundel.

Ὡστε παραθεωροῦντας — τῶν οὔτε τὸ μοναχῶς — οὔτε τὸ πλεοναχῶς. Meibomius temerarie et inepte infer-sit negationem μὴ παραθ. Deinceps οὐδὲ μοναχῶς — οὔτε τὸ ante Meibomium erat, qui scripsit τῶν τότε μοναχῶς.

Sequens οὐτε flagitare item in priore membro οὐτε bene vidit Gassendus. Articulum τὸ addidi. Sequens κατὰ ante τὴν ἐκ τῶν inseruit Meibomius, qui παραθεωρεῖν interpretabatur negligere. Denique ἐπὶ τοίοις malim.

Ἄν οὖν — ἐνδεχόμενον. Vertit Ambrosius: si tamen arbitramur eo modo susceptum id fieri posse. Ante ἀταρακτῆσαι Meibomius ἐστὶν inseruit.

50. τοῦτοις ὅλως ἅπαν. Additum a Stephan. ὅλως e versione Ambrosii omisi cum Eudocia et Codice Arundel.

καὶ αἰτίας. Gassendi coniecturam καὶ πᾶθι improbat Meibomius; mihi tamen vitium latere videtur.

εἴτε κατὰ ταύτην τὴν ἀνασθησίαν τὴν ἐν τῷ. Hunc locum intactum praeteriit Meibomius, ne sententiam impiam, ut ait, adiuuaret. Casaubonus coniecit τοὺς καὶ αὐτὴν — κατ' αὐτούς. Sed Meibomius dedit: τί ἐν τῷ — οὖσαν τὴν ψυχὴν κατ' αὐτούς, εἴτε καὶ — δοξάζαι ταῦτα, πάσχειν δ' ἄλλα. et vertit: sive quod ex hac sensuum privatione eam, quae in morte est, metuant, quasi post mortem aliquid sit, sive etiam quod illa non opinentur, sed alia patiantur, verum ex irrationabili quadam mentis attentione. Ambrosius: metuant, quasi post mortem aliquid sit, et ipsi in eo, quod non opinionibus ista patiantur, verum ratione et commendatione quadam. Legit igitur scriptum ἄλλα λόγῳ γέ τι καὶ παραστήσει. Equidem scripturam antiquam restitui, ubi recte Kühn interpretatur verba ὥςπερ οὖσαν κατ' αὐτούς, tanquam ad ipsos pertineat. Idem ἀλόγῳ γε παραστήσει saltem cogitatione vel imaginatione ratione destituta. Malim tamen δοξάζαι ταῦτα πάσχειν. Antiquae Edd. omnes οὖσαν καὶ αὐτούς.

ὅθεν τοὺς μὴ — ἐπιτεταμένην — τῷ εἰ καὶ ἐδόξαζον. Frob. Steph. Eudoc. omittunt articulum τοὺς, Steph. ἐπιτεταμένην Frobenianae et Eudociae correxit. Meibomius recte τοὺς addidit, sed inepte τοῖς εἰκαλοῖς οὐ ἐδόξαζον dedit. Saltem scripsisset τοῖς οἱ καὶ ἐδόξαζον ταῦτα.

51. καὶ ταῖς αἰσθήσεσι. Haec verba omittunt Frob. Eudocia et versio Ambrosii, addidit autem Stephan. e Codicibus Sambuci.

τὸ ὅθεν ὁ τάραχος καὶ ὁ φόβος ἐγένετο. Ita cum Froben. Aldrob. Eudocia et versione Ambrosii Meibo-

mius. τὸ ὅθεν ὁ τ. γίνεται καὶ ὁ φόβος ἐγίγνετο sola Stephan. habent.

λοιποὺς ἀνθρώπους. Posteriorē vocem addidit Meibomius.

52. κεφαλαϊωδέστερα Froben. et Eudocia habent. Codex Florentinus: ἐπὶ κεφαλαϊωδέστατα — ἐπιτεταγμένα. Posteriorē hanc scripturam reponi hic iussit Sambucus. Deinceps δυνατὸς καὶ κατασχεθεῖν dedit Meibomius, ubi erat δυνατὸς κατασχεθεῖν. Ambrosius vertit: Quae tu si diligenter pro viribus tenere studueris, arbitror te, etsi non ad omnia semper per partes diligenter explicata sufficient, incomparabilem tamen ex eis firmitatem atque constantiam adversus homines ceteros percepturum. Meibomius posuit: Quodsi haec explicatio vires obtineat et accurate retineatur, existimo, etiamsi quis ad singula quaeque plene percipienda nullum studium contulerit, incomparabili eum mentis firmitate reliquos homines superaturum. Sed ita debebat scribi ἂν γένηται — κατασχεθεῖν. Kühn scribi voluit ὥστε — οἶμαι, ἐὰν κατασχεθεῖν μετὰ ἀκριβείας, καὶ ἂν μὴ. hac sententia: puto itaque, hunc sermonem efficacem fore, si accurate memoria retineatur, et quamvis non exquisitè singula pervestigari aliquis, tamen incomparabilem animi magnitudinem cum reliquis comparatus hominibus adipiscetur. Quae ratio mihi omnium simplicissima videtur. Interim scripturam antiquam restitui. ἐὰν μὴ πρός Frob. Eudocia. ἀσύγκριτον cum Froben. Eudocia et Aldrob. dedi pro ἀσύμβλητον Stephan. Palatini et Florentini Codicis.

καθαράν — τῶν κατὰ — ἐξηκριβομένων. Ante Meibomium erat editum καθαρά τοῖς κατὰ — ἐξηκριβομένοις. qui vertit: nam cum ex se ipso multa ab se explicata dabit, quae singulatim in universa hac tractatione diligenter a nobis tradita sunt. Contra Ambrosius: Nam te ex te ipso promovebis plurimum ad ea etiam, quae in toto de natura operis sunt dicta, per partes exponenda. Meibomius comparavit locum ex epistola sequente, ubi est: τῶν ἄλλων φυσικῶν προβλημάτων καθαράν.

ἐν μνήμῃ τιθέμενα συνεχῶς βοηθήσει. Frob. Steph. Eudocia ἐν μνήματι θέμενος. Florent. Codex ἐν μνήμῃ τιθέμενος. Meibomius Gassendum secutus συνεχῶς ἐαυτῷ βοηθήσει. Atqui ita scriptum oportuit ὁ ἐν μνήμῃ τιθε-

μενος vel θήμενος. Equidem Casaubonum sequor, qui τιθέμενος vel τιθέμενα scribi voluit. Posterius reddidit Ambrosius: atque haec ipsa mandata memoriae perpetuo emolumento erunt.

ἐξακριβοῦντας — ἀναλύοντας. Nescio, quid moverit Meibonium, ut scriberet ἐξακριβόσαντας — ἀναλύσαντας; contra librorum fidem. Idem verba ἢ καὶ τελείως — ἐπιβολὰς male distincta ita ineptissime vertit: aut plane se eiusmodi considerationibus dederint, plurimas tractationes de universa natura facere possint. Ineptias has minuit quidem Nürnberger, sed non plane delevit.

τῶν περιοδεῶν. Ita recte Steph. cum Codice Sambuci et Ambrosio, Codex Palatinus et duo Paris. Antea erat περιόδων.

τῶν ἀποτελουμένων ἐκ τούτων εἰσίν. Versio Ambrosii: Quae autem non penitus cadunt in ea quae conficiuntur, ex his sunt, aut secundum eum morem, qui caret invidia, simulatque intelligitur ambitus eorum, quae sunt inprimis rata, ad tranquillitatem animi faciunt. Froben. Steph. Eudocia ὅσα — κατὰ τὸν ἄνευ — νοήμασι — περίοδον — ποιῶνται. Sola Steph. κατὰ τὸν, et νοήματι habet. Ambrosius ἄνευ φθόρον scriptum vertit. Meibomius scribi voluit ὅσοι δ' αὐτῶν μὴ — περιόδειαν — ποιήσονται, interpretatus τὸν ἄνευ φθόρων τρόπον discendi absque viva voce rationem. Itaque vertit: Quicumque vero eorum ex his ad perfectionem non pervenerint aut sine viva instructione haec sint aggressi, sed alia cogitatione maxime principalium rerum tractationem, ad vitae tranquillitatem obtinendam, facient. Quae quomodo in verbis inesse viderit vir doctus, equidem ignoro, nisi fuit admodum Lynceis oculis. Primum enim oportuit scriptum τῶν ἀποτελεσσιμῶν. Supra sect. 2. de iisdem est: τοῦ τετελεσιουργημένου καὶ πάντως ἡκριβομένου. Deinde suspicor scribendum καὶ κατὰ τὸν ἄνευ φθόρων τρόπον τὴν ἡμῶν νοήματι περιόδειαν — ποιήσονται. id est: hi vel nulla viva voce magistri eruditi, simul haec intellexerint, statim summa et maxima capita scientiae rerum naturae contemplati convertent ad tranquillitatem animi consequendam.

ANNOTATIONES

AD EPISTOLAM AD PYTHOCLEM.

Κλέων ὁ καλός. Ita Eudocia hunc locum scriptum dedit, ubi vulgabatur *Ἦνεγκέ μοι Κλέων ἐπιστολὴν παρὰ σου, ἐν ᾗ* et cet. Multo elegantior scriptura atque ingenio Epicuri dignior illam censui vel propterea, quod Diogenes sect. 5. ait: *πρὸς δὲ Πυθοκλέα ὥρτων ὄντα, Καθεδοῦμαι, φησὶ, προσδοκῶν τὴν ἡμετέραν καὶ ἰσόθεόν σου εἰσοδόν.* Fuit enim Epicurus acerrimo pulcritudinis sensu in sexu utroque praeditus et ad scribendum instigatus. Ad hunc autem Pythoclem plures fuerunt Epicuri epistolae. Diogenes enim sect. 6. ex una earum posuit sententiam Epicuri multifariam reprehensam his verbis: *Πυθεῖαν δὲ πᾶσαν μακάριοι φεύγετε.* Pythoclem nominavit etiam Plutarchus contra Epicurum p. 101. ed. Hutten., sed verbis paulo diversis sententiam eandem Epicureis universis adscripsit. Pueri vix annorum octodecim ingenium Epicurus miris laudibus extulerat, teste Plutarcho c. Colot. p. 188. *Ἡ οὐκ εἶναι φύσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἑλλάδι ἀμείνω, καὶ τερατικῶς αὐτὸν εὖ ἀπαγγέλλειν* scribens. Deinde quod ait Diogenes sect. 14. *καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἀντὶ τοῦ χαίρειν εὖ πράττειν καὶ σπουδαίως ζῆν ἄριστον,* de formulis salutandi epistolice intelligendum esse apparet; sed Epicurum formula εὖ διαίρειν, Platonem εὖ πράττειν, Cleonem χαίρειν usum fuisse ipse testatur Diogenes 3, 61. Ad utrumque locum Menagius plura scriptorum testimonia posuit. Igitur vitium a librariis commissum in formula salutis recte iam olim suspicatus est Gassendus, sed correctionem ineptam proposuit. Speciosior est coniectura Menagii, scriptum fuisse a Diogene in loco priore *ἀντὶ τοῦ χαίρειν καὶ εὖ πράττειν εὖ διαίρειν καὶ σπουδαίως ζῆν ἔγραψεν* aut *προὔτιθη.* Consentit etiam Ioach. Kühn, vocem *ἄριστον* e glossemate adiectam tolli debere. Qui-

busdam Epicurum epistolis etiam *ὑγιάειν* praescripsisse, ut Pythagoras fecit, testatur Lucianus. Igitur in tribus Epistolis a Diogene positis formulam mutarunt insolentiorum librarii vulgata, quam in quarta ad Hermachum a Cicerone conversa de Finibus bon. 2. c. 30. ex more romano reddiderunt. In Epistola tamen ad Herodotum Eudocia servavit formulam *ἐν πράττειν*, ubi libri ceteri omnes *χαίρειν* dant.

κἂν τις — *βαστάζεις*. Vulgatum *καὶ τοι* — *βαστάζειν* Casaubonus in *καὶ τοι* — *βαστάζεις*, Gassendus in *καὶ τοι* — *βαστάζουντο* mutatum voluit. Ambrosius vertit: *quavis*, ut *ais*, *quis continue circumferat*. Scriptum igitur legit *κἂν εἴ τις* — *βαστάζει*, ut putat Casaub. vel, quod equidem posui, *κἂν τις* — *βαστάζει*. Usus particulae *κἂν* indicativo iunctae vindicavit nuper doctissimus Schäfer in Auctario Epistolae Criticae Bastii.

2. *συνεσχέθημεν*, *χαίψαντες ἂν* — *συντελοῦμεν*. Vulgatam distinctionem et scripturam *συνεσχέθημεν*. *χαίψαντες οὖν* — *συντελοῦμεν* correxi. Wetsteiniana prius *συντελοῦμεν* dedit. Ambrosius vertit: *magnae de te et iucunda spe fruimur*. Quum igitur cetera iam absolverimus omnia, agimus quae postulasti, plurimis et aliis emolumento futura inventa haec. De suo igitur supplevit verba *de te*, inepte. Causa enim iucundae spei ita nulla apparet; sed statim emergit, si sequentia adiungas, uti feci. Ut sensum aliquo modo concinnaret, Meibomius in Wetsteiniana verba *τὰ διαλογίσματα ταῦτα* transposuit et post verbum *ἡξίωσας* inseruit temere.

ἐγκυκλίων τινός. muneribus humanae societati necessariis fungentes, iudices, aliosque magistratus, medicos et artifices omnes, in functionibus suis occupatos, interpretatur Meibomius. Ita *διακονήματα ἐγκύκλια* dixit Aristoteles in Politicis. Ceterum verba *καὶ τοῖς* — *ἐμπειλεγμένοις* omisit Frobeniana et Eudocia.

διάλαβε — *περιόδευε*. Ambrosius vertit: *rite percipere* — *acriter tecum volue*.

3. *κατὰ συναφὴν* — *αὐτοτελῶς*. Kühn interpretatur illa: quae per se non subsistunt, sed cum alio coniuncta sunt corpore. haec vero: quae per se absolvunt suum corpus. Haec ait ab aliis dici *μετέωρα καθ' ὑπόστασιν*, illa *κατ' ἐμφασιν*.

ροῦλξεν δεῖ. Verbum posterius cum Gassendo adiecit Meibom, idque saepius in hac epistola factum.

μήτε — παραβιάζεσθαι. Repete δεῖ. Id quod fieri non potest, non est per vim in medium protrudendum, interpretatur Kühn.

μήτε ὁμοίαν — ἔχειν. Kühn interpretatur: nec contemplatio per omnia similis esto illi philosophiae, quae agit de vitae humanae rebus, aut quae subruit alias quaestiones physicas, id est, quae fundamenti instar est aliis superstructis αἰτιολογίαις, et uno tantum modo se habet semper, et cum sensibus conspirat *μοῶς*. Quod attinet ad *κάθαρσιν*, rectius Ambrosius vertit: aut iis, quos de aliis naturalium quaestionum explicationibus scripsimus. Ita statim sequitur *μετεώρων κατὰ πλεοναχὸν τρόπον ἐκκαθαυρόμενον*.

οὐχ ὑπάρχει. Vulgatum ὑπάρχειν praeunte Ambrosio correxit Gassendus et Meibomius. Paulo antea particulam ἢ seclusi tanquam supervacuum, quam omisit etiam versio in Editione Wetsteiniana. Fortasse etiam *ἀτομα τὰ στοιχεῖα* scriptum fuit.

4. *κενὰ*. proloquiorum vanitatem Ambrosius vertit. *κενὰ* cum Gassendo et Codd. Paris. probavit Menagius propter sequens *κερῆς δόξης*.

ἰδιολογίας. Versio Ambrosii stultitia habet, quod Meibomius mutavit in *novis sectis*, aut *gloriae vanitate*. Scilicet Editio princeps *ἡδὴ ἰδιολογίας* habet cum Eudocia, *ἔδη ἰδιολογίας* Codd. Veneti, quod in *ἰδιολογίας* mutatum dedit etiam Stephaniana. Quae si vera est scriptura, deinceps *κερῆς δόξης* malim.

ἁσείστως ἐπὶ πάντα μετεώρων. Ita vulgatam antea *πάντα μὲν οὐ — κατὰ παντὶν, κατὰ πλ.* correxit Meibomius, qui *ἁσείστως* interpretatur uti sequens *ταῦτα γὰρ οὐκ ἐνδέχεται πλεοναχῶς γενέσθαι*, coelestia omnia eodem modo semper se habent. Versio Ambrosii: *Omnia quidem immobili ac stabili ratione sunt per omnia, ex iis duntaxat, quae multiplici modo iis, quae apparent, concorditer incidunt*. Verbum *ἐκκαθαυρόμενον* est de explicatione et explanatione, ut supra annotavi, et recte Meibomius versionem correxit. Male Wetsteiniana incisum post *μετεώρων* sustulit, et cum ceteris Edd. post *τρόπον* reliquit, ubi tollendum erat. Kühn mirabilem

loci interpretationem dedit hanc: *In omnibus, qui per varium philosophandi modum repurgati sunt convenienter iis, quae videntur. Epicurus dicit omnia meteora fieri ἀεὶ ὁμοίως, nec ullum incutere terrorem omnibus illis, qui per varium philosophandi modum repurgati sunt et cet.*

καταλήπῃ — ἀπολήπῃ. Ambrosii versio prius omiserit, alterum omittit reddidit; verum Meibomius reposuit utrobique reliquerit. Deinceps *καταρρέει* malebat Meibom.

5. *γέγονε δὲ.* Posterius verbum cum Gassendo inseruit Meibom. Codex Sambuci *ἐστὶ* dabat pro *τινὶ*. Contra Kühn *γέγονε* scribens interpretatur: *Signa vero quaedam eorum, quae in sublimi conflantur, geruntur a quibusdam, quae apud nos videntur, et ea mente comprehenduntur aut revera sunt: non vero sunt, quae in meteoris apparent. Illa enim, quae revera sunt, non possunt per naturam pluribus modis fieri.*

ταῦτα γὰρ οὐκ ἐνδέχεται. Negationem omissam cum Aldrobandino inseruit Meibomius, qui coniecturam secutum esse putabat Aldrobandinum. Verum Eudocia cum Frobeniana *οὐ δέχεται* habet, Stephaniana *γὰρ ἐνδέχεται*. Nihilominus tamen de emendatione dubito. Sensus enim hic esse mihi videtur: Ad explicanda phaenomena in meteoris argumenta non sunt ducenda ex iis, quae in singulis meteoris apparent; possunt enim singula variis modis existere et fieri, nec omnia simul eodem modo existunt.

διαιρετέον. ἢ οὐκ. Ita distincta haec vulgo leguntur. Versio Ambrosii: *dividendum, quando quidem illis non reclamatur, quin saepe numero absolvantur, ab iis rebus, quae apud nos sunt, plurimis modis perfici, ut ea quae sunt apud nos.* Meibomius dedit: *quandoquidem illis, quod multipliciter perficiantur, nihil eorum quae apud nos sunt, reclamitat.* Distinctione mutata sensus facile apparet. Ratio et causa phaenomeni facile explicatur, si in singulis meteoris phaenomeni observatio coniungatur et comparetur cum iis quae connexa sunt cum ipso phaenomeno, ita, ut comparatio phaenomenorum similium, quae apud nos in terra videntur, doceat, eodem plane modo fieri coelestia posse et debere, quoniam terrestria pluribus modis fieri non possunt.

6. ἄστρά τε καὶ πάντα. Editiones primae omnes καὶ γῆν interserunt cum versione Ambrosii, Eudocia et Codd. Venetis. Aldrobandinus videtur primus verba aliena eiecisit.

ἢ πυκνῶ. Deinceps vulgo sequitur : καὶ οὐ λυομένου — λήψεται, καὶ λήγουσαν ἢ ἐμπεριγομένην, ἢ ἐνστάσιν ἔχοντι καὶ στρ. Wetsteiniana dedit ex emendatione Meibomii : ἢ καταλήγουσα ἢ ἐν περιγομένην ἢ ἐν στάσιν ἔχοντι, κατὰ στρογγύλην. Sed iam antea Gassendus ἐν περιγομένην ἢ ἐν στάσιν scribi iusserat. Male Meibomius κατὰ posuit pro καὶ στρογγύλην. Equidem verba transposui et in postremum locum collocavi καὶ οὐ — λήψεται, quo facto verba καὶ λήγουσαν ante ἢ ἐν περιγομένην, tanquam temere repetita, reseui ; sequentia vero πανταχῶς — καταλαβεῖν parentesi inclusi. Ita verba et sensum planiora reddidisse mihi videor. Denique verba illa, ἐν ᾧ λῆγον — καταλαβεῖν, tanquam temere assuta eiicienda censuit Meibomius. Contra Gassendus scribi voluit ὁ δὲ κόσμος, ἐν ᾧ λήγει, sensu vel nullo vel alieno. Sane si coelum est περιγῆ οὐρανοῦ καταλήγουσα ἐν πέτραι, oportet etiam in eo coelo liceat καταλαβεῖν λῆγον, quod vertit Ambrosius terminum comprehendere. Quid si scribamus, sublata negatione, ἐν ᾧ τὸ λῆγόν ἐστι καταλαβεῖν? Ceterum miror Meibomium, qui statim postea verba τῇ διανοίᾳ addidit ante ἔστι καταλαβεῖν, hic vero supplementum istud contempsit.

7. καὶ ὅτι ὁ τοιοῦτος. Vulgo intersertum καὶ post ὅτι omisi cum Eudocia.

καὶ ἀκίνο. Vulgatum κενῶ e vi oppositi πολυκένῳ correxit Meibomius.

τινὲς φασιν — τινῶν. Vulgatum τινά cum Casaubono correxi. τινὰ φύσιν Florentinus Codex habet, quod idem reponi voluerat Sambucus. Sequens τινῶν cum Froben. omisit Eudocia et Codd. Veneti, sed habet iam secunda Stephaniana.

ἢ μετακοσμίῳ. Froben. Eudocia, Codd. Veneti καὶ μετακ. quod corrigi iussit Sambucus. Deinde verba καὶ μεταστάσεις cum Frob. omisit Eudocia et versio Ambrosii, addidit Sambucus. Pro τόπον Eudoc. τρόπον habet.

ἐκ τινῶν ἐχόντων. Frob. Eudocia, Codd. Arund. et Veneti ἐπαρδεύσεις, ἐκ τῶν ἐχόντων ἐπιτηδεύεις καὶ τελειώσεως — τὴν προσοχὴν. Steph. secunda dedit ἐκ τῶν ἐχόντων ἐπιτηδεύεις ἕως τελειώσεως. Ambrosii versio: ex iis quae opportune eas suggerunt, quoad consummantur accipiantque constantiam. τινῶν et ἐπιτηδεύεις dedit Meibomius, προσοχὴν etiam sec. Stephaniana. subiunctionem vertit Ambrosius. ἕως τελειώσεως — προσοχὴν scripsit etiam Sambucus.

β. οὐδὲ δεινόν. Vulgatum antea οὐδὲ δεινόν prae-eunte Ambrosio correxit ita Casaubonus; et verum habent Codd. Paris. καὶ δίνῃσιν invexit coniectura Meibomii vana.

αὐξεσθαί τε — προσκρούση. Haec statim post verba γίνεσθαι κεῖν inserenda suspicatus est Meibomius. Menagius monuit, respici Leucippi opinionem traditam a Diogene his verbis 9, 31. γίνεσθαι δὲ τοὺς κόσμους οὕτω. φέρεσθαι κατ' ἀποτομὴν ἐκ τῆς ἀπείρου πολλὰ σώματα, παντοῖα τοῖς σχήμασιν, ἐς μέγα κενόν. ὑπερ ἀθροισθέντα δίνῃν ἀπεργάζεσθαι μίαν, καὶ ἣν προσκρούοντα καὶ παντοδαπῶς κυκλούμενα διακρίνεσθαι χωρὶς τὰ ὅμοια πρὸς τὰ ὅμοια.

οὐ, καὶ αὐτὰ γεγόμενα. Negationem in Codd. et Edd. omissam prae-eunte Gassendo inseruit Meibomius.

ὁμοίως δὲ — θύλαττα. Haec ante Meibomium transposita legebantur post verba αὐξησιν ἐλάμβανεν. Praeiverat Gassendus.

ὅσα γε δὴ ζώων ἄλλα εὐθύς δ. Ita dedit Meibomius, vertens et quotquot animalium alia statim effingebantur: inepta sententia. Antea erat ὅσα γε δεῖ σώζει. ἄλλ' εὐθύς. Ambrosii versio: et quae praeterea servantur, continuo efficta sunt. Igitur scriptum legit δεῖ σώζεσθαι ἄλλα, εὐθύς. quod restitui.

κατὰ προσκρούσεις. Frob. et Steph. καὶ τὰ πρὸς κρούσεις. et per comparationes Ambrosii versio. Rectum cum Codd. Paris. dedit Meibomius et Menagius.

πνευματικῶν — ἦτοι συναμφοτέρων. Meibomius πνευματικῶν hic et in sequentibus temere scripsit. Reliqua est emendatio Gassendi pro vulgatis ἢ τὸ συναμφοτέρων.

9. κατὰ μὲν τὸ πρὸς ἡμᾶς. Vulgatum μέγας cor-
rexi. Ambrosius vertit: *quantum ipsi iudicamus, ea est*
quae videtur. Deinceps ἥλικον ὅποιον φαίνεται Froben.
Steph. ἥλικον καὶ ὅποιον malebat Kühn. ὅποιον Gassen-
dus eiici iussit, et omisit Codex Florent. quem sequor.
ἥλικον ὅποτε ineptissima coniectura dedit Meibomius.
Plutarchus Placit. 2, 21. Ἐπικουρος πάλιν φησὶν ἐνδέ-
χεσθαι τὰ προσημασμένα πάντα, ἢ τηλικούτον ἥλικος φαίνε-
ται, μικροῦ μείζω ἢ ἐλάττω. Cicero de Finibus I, 6. *sol*
Epicuro bipedalis fortasse (videtur): tantum enim esse cen-
set, quantus videtur, vel paulo aut maiorem aut minorem.

τοῦτο καὶ — οὐθέν ἐστι. Seclusi quae Diogenes
aliunde adiecit, quo facilius nexus sententiarum esset.
Sequens φησὶ omisit Eudocia. Deinde τηλικούτον οὐχ
ἅμα editi et scripti libri omnes cum Eudocia habent;
οὐχ ὑπάρχει malebat Gassendus. ὥς γ' ὁράται dedit Mei-
bomius vertens *sive tantus quantus videtur.* Cicero Aca-
demic. 4, 26. de sole: *quantulus nobis videtur? mihi quidem*
quasi pedalis. Epicurus autem posse putat etiam minorem
esse eum, quam videatur, sed non multo; ne maiorem quidem
multo putat esse; vel tantum esse, quantus videatur; ut oculi
aut nihil mentiantur aut non multum mentiantur. Igitur ἥλι-
κον ὁράται aut φαίνεται scriptum fuisse videtur.

In verbis ἄλλο γὰρ τούτῳ συμμ. δ. οὐθέν ἐστι adhuc hae-
reo. Versio Ambrosii, a Meibomio relicta, plane inepta
est haec: *Alia namque huic rationabilior distantia nulla.* Du-
bito, τούτῳ ad solem an ad μέγεθος referatur: nec ipsam
rationem intelligo. Lucretius eandem doctrinam ita
exposuit 5, versu 565 seqq. *Nec nimio solis maior rota*
nec minor ardor esse potest, nostris quam sensibus esse vido-
tur. Nam quibus e spatiis cunque ignes lumina possunt adii-
cere et calidum membris afflare vaporem, illa ipsa intervalla
nilil de corpore libant flammaram, nilil ad speciem est con-
tractior ignis. Proinde calor quoniam solis lumenque profu-
sum perveniunt nostros ad sensus, et loca fulgent, (tingunt
Lambinus) forma quoque hinc solis debet filumque videri,
nil adeo ut possis plus aut minus addere, vera.

Sed inde nullum loco nostro auxilium sperare equi-
dem ausim. In luna Lucretius paululum diversam ratio-
nem posuit versu 579.: *nam prius omnia, quae longe se-*
mota tuemur aera per multum, specie confusa videntur, quam

minimum (minui dedit cum Wakefieldo Eichstaedt) filum. et in reliquis sideribus versu 586.: quandoquidem quoscunque in terris cernimus ignes, dum tremor est clarus, dum cernitur ardor eorum, perparvum quiddam interdum mutare videtur alteramutram in partem filum, quo longius absit. Hanc eandem rationem significare voluisse videtur Epicurus verbis: οὕτω γὰρ καὶ τὰ παρ' ἡμῶν θεωρούμενα κατὰ τὴν αἰσθητὴν θεωρεῖται. Redeo ad verba mihi obscura. Cum vidissem Sambuci e Codice annotatum ἄλλω, veni statim in eam opinionem, in ea scriptura veram latere. Scribendum igitur censebam: ἄλλω γὰρ τοῦτο συμμετρώτερον τὸ διάστημα οὐδενὶ ἐστὶ. Sed video nunc vulgatam recte habere, modo τούτῳ referas ad μέγεθος, hoc sensu: nulla enim alia magnitudinis mensura comparata cum distantia solis his sensibus nostris congruit.

Ceterum hic locus manifeste docet opinionem veram Epicuri de solis magnitudine, quam Cicero et Cleomedes non satis accurate excerptam prodiderunt, tanquam omnium ineptissimam, ut Epicuri inscitiam astronomiae irridere possent. Distinguit Epicurus τὸ μέγεθος τὸ πρὸς ἡμᾶς et τὸ κατ' αὐτὸ, idque facere et res et doctrina eius de criterio cogebat. Quam, etsi iam supra ad priorem Epistolam forte rectius apposissem excerptam e Sexto, tamen hic subiungere lubuit, quia exemplum de visione explicat ad hunc locum accommodatissimum. Sextus 8, 203. — Ἐπικουρὸς δὲ δυοῖν ὄρων τῶν συζυγούντων ἀλλήλοις πραγμάτων, φαντασίας καὶ τῆς δόξης, τούτων τὴν φαντασίαν, ἣν καὶ ἐνάργειαν καλεῖ, διὰ παντός ἀληθῆ φησὶν ὑπάρχειν. Ὡς γὰρ τὰ πρῶτα πάθη, ταυτέστιν ἡδονὴ καὶ πόνος ἀπὸ ποιητικῶν τιμῶν καὶ κατὰ ταῦτα ποιητικῶν συνίσταται, οἷον ἡ μὲν ἡδονὴ ἀπὸ τῶν ἡδέων, ἡ δὲ ἀλγηδὼν ἀπὸ τῶν ἀλγεινῶν, καὶ οὔτε τὸ τῆς ἡδονῆς ποιητικὸν ἐνδέχεται ποτε μὴ εἶναι ἡδὺ, οὔτε τὸ τῆς ἀλγηδὸνος παρεκτικὸν μὴ ὑπάρχειν ἀλγεινόν· ἀλλ' ἐνάργεια καὶ τὸ ἡδονὴν ἡδὺ, καὶ τὸ ἀλγεῖν ἀλγεινὸν τὴν φύσιν ὑπακούει· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν φανταστῶν παθῶν περὶ ἡμῶν οὐδὲν τὸ ποιητικὸν ἐκάστου αὐτῶν πάντη τε καὶ πάντως φανταστὸν ἐστίν· ὃ οὐκ ἐνδέχεται, ὃν φανταστὸν μὴ ὑπάρχειν κατὰ ἀλήθειαν τοιοῦτον, οἷον φαίνεται ποιητικὸν φαντασίας καθεστάναι. Καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος τὸ παραπλήσιον γοῇ λογίζεσθαι· τὸ γὰρ ὁρατὸν οὐ μόνον φαίνεται ὁρα-

τόν, ἀλλὰ καὶ ἐστὶ τοιοῦτον οἶον φαίνεται· καὶ τὸ ἀκουστόν οὐ μόνον φαίνεται ἀκουστόν, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀληθείαις τοιοῦτον ὑπάρχει. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁσαύτως. Γίνονται οὖν πᾶσαι αἱ φαντασίαι ἀληθεῖς καὶ κατὰ λόγον· εἰ γὰρ ἀληθὴς φαίνεται φαντασία, φασὶν οἱ Ἐπικούρειοι, ὅτι ἀπὸ τοῦ ὑπάρχοντός γε καὶ κατ' αὐτὸ τὸ ὑπάρχον γίνεται, πᾶσαι δὲ φαντασίαι ἀπὸ ὑπάρχοντος τοῦ φανταστοῦ, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ φανταστόν συνίσταται, πᾶσαι κατὰ ἀνάγκην φαντασία ἐστὶν ἀληθὴς. Ἐξαπατᾷ δ' ἐρίους ἡ διαφορὰ τῶν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθητοῦ οἶον ὁρατοῦ δοκουσῶν προσπίπτειν φαντασιῶν, καθ' ἣν ἢ ἀλλοιόχρουν ἢ ἀλλοιόσχημον ἢ ἄλλως πως ἐξηλλαγμένον φαίνεται τὸ ὑποκείμενον. Ὑπερόνησάν γὰρ, ὅτι τῶν οὕτω διαφερουσῶν καὶ μαχομένων φαντασιῶν δεῖ τὴν μὲν τινα ἀληθὴ εἶναι, τὴν δ' ἐκ τῶν ἐναντίων ψευδὴ τυγχανεῖν· ὅπερ ἐστὶν εὐθές, καὶ ἀνδρῶν μὴ συρορόντων τὴν ἐν τοῖς οὐσι φύσιν. Οὐ γὰρ ὅλον ὁράται τὸ στερεμνιον, ἵνα ἐπὶ τῶν ὁρατῶν ποιῶμεθα τὸν λόγον, ἀλλὰ τὸ χρῶμα τοῦ στερεμνίου. Τοῦ δὲ χρώματος τὸ μὲν ἐστὶν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ στερεμνίου, καθάπερ ἐπὶ τῶν σύνεγγυς καὶ ἐκ τοῦ μεγάλου διαστήματος βλέπομένων· τὸ δ' ἐκτὸς τοῦ στερεμνίου καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς τόποις ὑποκείμενον, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐκ μακροῦ διαστήματος θεωρουμένων. Τοῦτο δὲ ἐν τῷ μεταξὺ ἐξαλλαττόμενον καὶ ἴδιον ἀναδεγόμενον σχῆμα, τοιαύτην ἀναδίδωσι φαντασίαν, ὅποιον καὶ αὐτὸ κατ' ἀλήθειαν ὑπὸκειται. Ὅπερ οὖν τρόπον οὔτε ἢ ἐν τῷ κρουμένῳ χαλκῳματι φωνὴ ἑξακούεται, οὔτε ἢ ἐν τῷ στόματι τοῦ κεκραγόντος, ἀλλ' ἢ προσπίπτουσα τῇ ἡμετέρᾳ αἰσθήσει· καὶ ὡς οὐδεὶς φησὶ τὸν ἐξ ἀποστήματος μικρᾶς ἀκούοντα φωνῆς ψευδῶς ἀκούειν, ἐπεὶ περ σύνεγγυς ἐλθὼν ὡς μείζονος ταύτης ἀντιλαμβάνεται· οὕτως οὐκ ἂν εἴποιμι ψεύδεσθαι τὴν ὄψιν, ὅτι ἐκ μακροῦ μὲν διαστήματος μικρὸν ὁρᾷ τὸν πύργον καὶ στρογγύλον, ἐκ δὲ τοῦ σύνεγγυς μείζονα καὶ τετραγώνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθεύειν, ὅτι καὶ ὅτε φαίνεται μικρὸν αὐτῇ τὸ αἰσθητόν καὶ τοιοντόσχημον, ὁπῶς ἐστὶ μικρὸν καὶ τοιοντόσχημον, τῇ διὰ τοῦ ἀέρος φορᾷ ἀποθραυμένων τῶν κατὰ τὰ εἰδῶλα περάτων· καὶ ὅτε μέγα πάλιν καὶ ἀλλοιόσχημον, πάλιν ὁμοίως μέγα καὶ ἀλλοιόσχημον, ἡδὴ μέντοι οὐ τὸ αὐτὸ ἀμφοτέρω καθεστώς. Τοῦτο γὰρ τῆς διαστρόφου λοιπόν· ἐστὶ δόξης οἰεσθαι, ὅτι τὸ αὐτὸ ἦν τό, τε ἐκ τοῦ σύνεγγυς καὶ τὸ πόρρωθεν θεωρούμενον φανταστόν· αἰσθήσεως δὲ ἴδιον ὑπῆρχε, τοῦ παρόντος μόνον καὶ κινούντος ἀντιλαμβάνεσθαι, οἶον χρώματος, οὐχὶ δὲ τὸ διακρίναι,

ὅτι ἄλλο μὲν ἐστὶ τὸ ἐνθάδε, ἄλλο δὲ τὸ ἐνθάδε ἀποκρί-
μενον. Διόπερ αἱ μὲν φαντασίαι διὰ ταῦτα πᾶσαι εἰσιν
ἀληθεῖς, ἀλλ' αἱ δοῦναι εἶχον τινα διαφορὰν. Τούτων γὰρ
αἱ μὲν ἦσαν ἀληθεῖς, αἱ δὲ ψευδεῖς· ἐπεὶ περ κρίσεις καθε-
στᾶσιν ἡμῶν ἐπὶ ταῖς φαντασίαις. Κρίνομεν δὲ τὰ μὲν
ὀρθῶς, τὰ δὲ μοχθηρῶς, ἥτοι παρὰ τὸ προστιθέναι τι καὶ
προγέμειν ταῖς φαντασίαις, ἢ παρὰ τὸ ἀραιεῖν τι τούτων,
καὶ κοινῶς καταψεύδεσθαι τῆς ἀλόγου αἰσθήσεως. Οὐκοῦν
τῶν δοξῶν κατὰ τὸν Ἐπίκουρον αἱ μὲν ἀληθεῖς εἰσιν, αἱ
δὲ ψευδεῖς· ἀληθεῖς μὲν αἱ τε ἐπιμαρτυρούμεναι καὶ οὐκ
ἀντιμαρτυρούμεναι πρὸς τῆς ἐναργείας· ψευδεῖς δὲ αἱ τε
ἀντιμαρτυρούμεναι καὶ οὐκ ἐπιμαρτυρούμεναι πρὸς τῆς
ἐναργείας. Ἔστι δὲ ἐπιμαρτυρήσεις μὲν κατάληπτις δι' ἐναρ-
γείας τοῦ τὸ δοξαζόμενον τοιοῦτον εἶναι, ὅποιόν ποτε
ἐδοξάζετο· οἷον Πλάτωνος μακρόθεν προσιόντος εἰκάω μὲν
καὶ δοξάζω παρὰ τὸ διάστημα, ὅτι Πλάτων ἐστὶ, προσπε-
λάσαντος δὲ αὐτοῦ, προσεμαρτυρήθη, ὅτι Πλάτων ἐστὶ,
συναρθεθέντος τοῦ διαστήματος, καὶ ἐπεμαρτυρήθη δι'
αυτῆς τῆς ἐναργείας. Οὐκ ἀντιμαρτυρήσεις δ' ἐστὶν ἀκολου-
θία τοῦ ὑποσταθέντος καὶ δοξασθέντος ἀδήλου τῷ φαινο-
μένῳ· οἷον ὁ Ἐπίκουρος λέγων εἶναι κενόν, ὅπερ ἐστὶν
ἀδήλον, πιστοῦται δι' ἐναργεῶς πράγματος τοῦτο, τῆς
κινήσεως. Μὴ ὄντος γὰρ κενοῦ, οὐδὲ κινήσεως ὀφείλει εἶναι,
τοποὶ μὴ ἔχοντος τοῦ κινουμένου σώματος, εἰς ὃν περιστή-
σεται, διὰ τὸ πάντα πλήρη εἶναι καὶ ραστά. Ὡστε τῷ
δοξασθέντι ἀδήλῳ μὴ ἀντιμαρτυρεῖν τὸ φαινόμενον, κινή-
σεως οὐσης. Ἡ μὲντοι ἀντιμαρτυρήσεις μαχόμενόν τι ἐστὶ τῇ
οὐκ ἀντιμαρτυρήσει· ἣν γὰρ ἀνασκευὴ τοῦ φαινομένου τῷ
ὑποσταθέντι ἀδήλῳ· οἷον ὁ Στωϊκὸς λέγει, μὴ εἶναι κενόν,
ἀδήλόν τι κινεῖν· τούτῳ δὲ οὕτως ὑποσταθέντι ὀφείλει τὸ
φαινόμενον συνανασκευάζεσθαι, φημί δὲ ἡ κίνησις. Μὴ
ὄντος γὰρ κενοῦ, κατὰ ἀνάγκην οὐδὲ κίνησις γίγνεται, κατὰ
τὸν ἤδη προδεδηλωμένον ἡμῖν τρόπον. Ὡς αὖτως δὲ καὶ ἡ
οὐκ ἐπιμαρτυρήσεις ἀντίξουσ ἐστὶ τῇ ἐπιμαρτυρήσει· ἣν γὰρ
ὑπόπτως δι' ἐναργείας τοῦ τὸ δοξαζόμενον μὴ εἶναι τοιοῦ-
τον, ὅποιόν περ ἐδοξάζετο· οἷον πόρρωθέν τιος προσιόν-
τος, ἐδοξαζόμενον παρὰ τὸ διάστημα Πλάτωνι εἶναι, ἀλλὰ
συναρθεθέντος τοῦ διαστήματος, ἔγνωμεν δι' ἐναργείας,
ὅτι οὐκ ἐστὶ Πλάτων· καὶ γέγονε τὸ τοιοῦτον οὐκ ἐπιμαρ-
τυρήσεις· οὐ γὰρ ἐπεμαρτυρήθη τῷ φαινόμενῳ τὸ δοξαζό-
μενον. Ὅθεν ἡ μὲν ἐπιμαρτυρήσεις καὶ οὐκ ἀντιμαρτυρήσεις
τοῦ ἀληθές εἶναι τι, ἐστὶ κριτήριον, ἡ δὲ οὐκ ἐπιμαρτυρή-

ρηταῖς καὶ ἀντιμαστιγύησι τοῦ ψεύδους εἶναι. Πάντων δὲ
 κρητῖς καὶ θαμέλιον ἢ ἐνάργεια. Τοιοῦτο μὲν κατὰ τὸν
 Ἐπίκουρόν ἐστι τὸ κριτήριον. Ad quae pauca haec anno-
 tabo. Primum illud mihi non plane vere videtur affir-
 mare Sextus, Epicurum τὴν φαντασίαν alio vocabulo
 ἐνάργειαν vocare. Potius τὸ φαινόμενον et ἡ ἐνάργεια ubi-
 que synonymice dicuntur, quibus opponitur τὸ ἄδηλον.
 Alioquin πράγματα ἐναργῆ eadem essent cum φανταστοῖς,
 quod equidem Epicurum existimasse non puto. Ita
 verbi causa Epicurus τὴν κίνησιν dixit πράγματα ἐναργές;
 sed idem non posse dici videtur omnino φανταστόν.
 Sed φανταστά dici videntur res singulares, quae quan-
 dam impressionem faciunt in sensus instrumenta et ani-
 mum, quas deinde opinio et iudicium per ipsam ἐνά-
 ρειαν et τὰ φαινόμενα explorare debeant, verae an
 falsae sint.

Deinde in verbis graecis pauca mutavi, velut in
 loco illo non longe ab initio, ubi Editio habet Fabri-
 ciana τὸ ἀλγερὸν αἰγὸν ὃν τὴν φύσιν υποκείσθαι, inutile
 ὃν rescui, et verba transposui. Deinde ubi erat ἐπὶ
 τῶν φαντασιῶν παθῶν, quae male vertuntur: in phan-
 tasia de affectionibus quae sunt in nobis: scripsi ex veri-
 tate φανταστῶν, quae opponuntur τοῖς πρωτοῖς πάθεσι.
 Denique ubi erat ἀλλὰ καὶ ταῖς ἀληθείαις τοιοῦτον
 ὑπῆρχε, tempus mutavi, ut priori membro alterum con-
 grueret.

τοῖς ἐναργήμασι. Eudoc. ἐνεργήμασι. rebus certis
 vertit Ambrosius.

10. γίνεσθαι δύναται. Vulgatum Ἀνατολῆς —
 γενέσθαι δύνασθαι Meibomius mutavit in γένεσθαι δύνα-
 ται. Equidem coniecturam Gassendi posui. Lucretius
 5, 650. aut ubi de longo cursu sol ultima coeli impulit atque
 suos efflavit languidus ignes, concussos iterum et labefactos aëre
 multo. Eandem causam in defectu solis repetiit versu
 757 seqq. Hanc Epicuri doctrinam de sole extincto
 atque in ortu iterum accenso, uti alteram de solis
 magnitudine, graviter insectatur Cleomedes Meteor. 2.
 p. 65 seqq. Opinionem falsam de sole in occasu ex-
 tincto repetit a fabula his verbis p. 89. Ἀλλὰ γὰρ μυθα-
 ρίῳ γράσσει πιστεύσας, ὡς τῶν Ἰβήρων ἰατροφροντῶν,
 ἐπιπίπτοντα τὸν ἥλιον τῷ ὠκεανῷ προφρον ἐμποιεῖν (ποιεῖν

Codex meus) σβερνόμενον, ὡς διάπυρον σιδήρον ἐν ὕδατι, ἐπὶ ταύτην ἦλθε τὴν δόξαν. Fabulam de Iberico sole narrat Posidonius apud Strabonem 3. p. 368. Sieb. quam dubito an cognitam habuerit Epicurus. Anaxagoras solem cum μύδρῳ διαπίρῳ comparaverat; poetae autem ab Homero inde solem aquis Oceani immersum occidere iterumque inde emergere orientem finxerunt. Hinc potuit Epicurus doctrinam absurdam componere. Sequebatur vulgo περιστάσεως καὶ ἐτέρους τοὺς τόπους, ὥστε τὰ Cod. Paris. καὶ ἐκατέρους. Meibomius dedit καὶ καὶ ἐτέρους τινὰς τρόπους, ὡς τὰ πρ. in qua coniectura τινὰς τρόπους probo, cetera improbo. In ὥστε videtur οἶόν τε latere, idque ipsum video nunc Meibomium repositum voluisse. Praeterea δὲ ex more inserui post ἐτέρους. In Venet. Codd. est ἐτέρους τε τόπους, et Sambucus scribi voluit καὶ καὶ ἐκατέρους.

ἐμφάνειαν — δύναται ἂν — οὐδὲ γάρ. Froben. et Eudoc. οὐδὲν γάρ; praeterea δύναται ἂν Eudoc. Ambrosius verba ἐμφ. et ἐπιπροσδότησιν male reddit evidentiam et adiectionem, Meibomius non rectius superappositionem.

11. ἢ τοῦτου — δὲ δίνην. Haec Froben. et Eudocia omisit, sed habet Stephan. secunda et versio Ambrosii. Deinde vulgatum ordinem ἐν τῇ γενέσει τοῦ κόσμου ex Eudocia mutavi. Audiamus Lucretium 5. versu 510 seqq. Motibus astrorum nunc quae sit causa canamus. Principio magnus coeli si vertitur orbis, ex utraque polum parte premere aëra, nobis dicendum est, extraque tenere et cludere utrimque: inde alium supra fluere, atque intendere eodem, qua volvenda micant externi sidera mundi, at alium subter, contra qui subvehat orbem; ut stupidos versare rotas atque haustra videmus. Haec est illa αἰετος ἀντρέξωσις, quam epistola Epicuri inter causas conversionis commemoravit. Sed idem versu 636 seqq. peculiariter de solis lunaeque conversione: Fit quoque, ut e mundi transversis partibus aër alternis certo fluere alter tempore possit, qui queat aestivis solem detrudere signis brumales usque ad flexus gelidumque rigorem; et qui relinquit gelidis ab frigoris umbris aestiferas usque in partes et fervida signa. — Nonne vides etiam diversis nubila ventis diversas ire in partes, inferna supernis? Sequitur in Lucretio versu 518. altera causa seu potius plures: Est etiam quoque uti possit

coelum omne manere in statione, tamen quum lucida signa ferantur, sive quod inclusi rapidi sunt aetheris aestus, quae-
rentesque viam circumversantur, et ignes passim per coeli vol-
vunt inmania templa; sive aliunde fluens alicunde extrinsecus
aër vorsat agens ignes; sive ipsi serpere possunt, quo cuiusque
cibus vocat atque invitat euntes, flammea per coelum pascentes
corpora passim. Hanc postremam rationem epistola ex-
posuit verbis: κατὰ τινα ἐπινέμῃσιν τοῦ πυρός αἰεὶ ἐπὶ τοῖς
ἐξῆς τόποις ἰόντος.

ἐπὶ ἀνατολῇ. εἶτα — κατὰ τινα ἐπινέμῃσιν. Postrema
tria verba cum Froben. omisit Eudocia, reddidit Am-
brosius per quandam ignis distributionem. Meibomius de-
pactionem dedit haud multo melius. Idem pro Ambro-
siano in ortu posuit haud aptius ab ortu. Debebat ad
ortum. Cogitabat Epicurus ignem ex lege necessitatis
quadam accensum, cum oritur sidus; reliquus motus
eius pendet a calore ignis latius ad proxima loca eva-
gantis. Itaque scribendum censeo, εἶτα κατὰ τινα ἐπι-
νέμῃσιν τοῦ πυρός τῇ θεωμασίᾳ αἰεὶ ἐπὶ — ἰόντος. Hanc
ignis ἐπινέμῃσιν pulcris versibus Lucretius descripsit,
quos supra posui.

αἰεὶ ἀντέξωσιν. Hanc Lucretius explicavit in loco
supra posito.

αἰεὶ ἐπιτηδεύς ἐχομένης ἐμπιπραμένης. Ita Froben.
αἰεὶ — καὶ ἐμπιπραμένης, τῆς δέ. Ambrosii versio: sive
etiam materiae aptae, quae semper adiaceat atque inflammetur,
partim vero deserentis. Meibomius dedit: semper adseque-
tur atque partim inflammetur, partim vero relinquatur. quasi
καταλιμπανομένης vel καταλειπομένης scriptum esset.
Graeca autem ita scripsit: ὕλης ἐπιτηδεύς αἰεὶ ἐχομένης,
καὶ τῆς μὲν, ἐμπιπραμένης τῆς δέ, καταλιπούσης. Par-
tem meliorem emendationis praeceperat Gassendus. In
Codice Paris. est ἐπιτηδεύς ἐμπιπραμένης, in Floren-
tino ἐπιτηδεύς ἐχομένης καὶ ἐμπιπραμένης. Equidem
dedi, quod potest intelligi, et cum sententiarum nexu
convenit; sed malim praeterea ἐπιλιπούσης, cum defe-
cit. Causam fere eandem supra motus siderum posuit.

κατελθῆναι τοῖς ἄστροις. Primum verbum omis-
sum in Frob. Eudocia et Codd. Venetis adiecit Steph.
sec. praecedente Sambuco, et versio Ambrosii habet: sive
etiam ab initio vertigo huiusmodi istis sit distributa sideribus,
ut in gyrum moveantur. Verbum κατελθῆναι is scriptum

non legit, sed aliud aptius, *κατασκευάζειν* vel simile; accusativus cum infinitivo pendere videtur ab omisso τῷ. Sequens οἷόν τε vitiosum videtur. Frobeniana cum Eudocia habet οἷόν τε ἐν σοὶ κατασκευάζειν. Vulgata nunc scriptura est etiam in sec. Stephan. eamque dedit Sambucus. εὐσοικα habet Codex Arundel. pro ἑλικα, Veneti ἐν σικα. Mihi ἐν ἑλικι vel κατ' ἑλικα scribendum videbatur.

[γίνεσθαι ἐνδέχεται, καί]. Haec inseruit Meibomius, ut redintegraret sententiam. Sequens αἰσι restitui e Froben. et Stephan. ἀεὶ dedit Wetsteiniana. Postea *τεργελας* habet margo Sambuci.

12. κατὰ στροφὴν — τοῦτον. Vulgatum *καταστροφὴν* correxit Gassendus, σώματος τοῦτο — δύναται ἂν Meibomius. στροφὴν σώματος explicabit Lucretius 5. versu 719 seqq. *versarique potest, globus ut si sorte pilai dimidia ex parte candenti lumine tinctus, versandoque globum variantes edere formas, donecum eam partem, quaecunque est ignibus aucta, ad speciem vertit nobis oculosque patentes: inde minutatim retro contorquet et aufert luciferam partem glomeraminis atque pilai; ut Babylonica Chaldaeorum doctrina, refutans astrologorum artem, contra convincere tendit. Chaldaeorum doctrinam tradidit Vitruvius libri 9. c. 2. Berosus, qui a Chaldaeorum civitate seu natione progressus in Asiam etiam disciplinam Chaldaicam patefecit, ita est professus, pilam esse ex dimidia parte candentem, reliqua habere coeruleo colore. Cum autem cursum itineris sui peragens subiret sub orbem solis, tunc eam radiis et impetu caloris corripitur convertique candentem, propter eius proprietatem luminis, ad lumen; cum autem evocata ad solis orbem superiora spectent, tunc inferiorem partem eius, quod candens non sit, propter aeris similitudinem obscuram videri: cum ad perpendicularum esset ad eius radios, totum lumen ad superiorem speciem retineri, et tunc eam vocari primam et reliqua. Coniecturae de aetate Berosi positae in annotatione ad Vitruvium et ductae e loco Theophrasti apud Proclum accedit nunc auctoritas Epicuri.*

κατ' ἐπιπροσθετήσεις. Vulgatum κατὰ προσθετήσεις, quod Ambrosius *appositiones* interpretatur, correxi.

ἀποδόσεις. Ita Frob. Eudoc. Veneti Codd. ἀποδόσεις Steph. et Wetsteiniana.

θεωρητικὸς, τί. Ita Meibomius pro θεωρητικὸς τι.
 13. ἐνδέχεται δὲ καὶ ἀπό. Copulam καὶ cum Gas-
 sendo inserui.
 ἀκολουθῶνς αὐτοῖ. Vulgatum αὐτοῖς cum Gassendo
 correxi.

καὶ μὴ — ταῦτα, καταρρέπη. Vulgatum μὴ ἀνα-
 βλέπων — ταῦτα, καὶ καταρρέπη e Froben. et Stephan.
 repetiit Meibomius, annotans Aldrobandinum dedisse
 ταῦτα οἰκοῖ ματαιῶς, e coniectura, uti suspicatur. At
 ita ait deinceps scriptum oportuisse καὶ καταρρέπειν
 ποιεῖ. Sed ita habent Codices Sambuci, ut scripsit
 Aldrob. In Codd. Venetis est συνθεωρεῖ, καὶ μὴ ἀναβ.
 — ταυτὸν καὶ καταρρέπη. Etiam Arund. ταυτὸν habet.
 Vestigiis scripturae Venetae insistens, transposita co-
 pula καὶ, locum sanasse mihi videor scribendo καταρρέπη,
 quod voluit etiam fieri Kühn. Sequens ἄλλως omisit
 Eudocia.

14. καὶ κατὰ πάντας τρόπους ὅσοι ἂν θ. Ita Mei-
 bomius correxit vulgatam antea καὶ ὅσοι πάντα ἂν τρό-
 πον θεωροῖντο. Ambrosius breviter: *modisque omnibus
 meteoris huiusmodi vestigare nequaquam adnitendum est.*

ἐπὶ πάντων γὰρ — προσθετέον. Particulam γὰρ ad-
 didit Stephaniana. Loci vitium annotavit Meibomius,
 sensum ita divinavit: *in omnibus enim meteoris huiusmodi
 causam vestigare adnitendum est: quoniam si modis
 sequatur, qui cum evidentibus rebus pugnent, nunquam veram
 tranquillitatem consequetur.* Contra Ambrosius: *Si enim
 aliquibus repugnare evidentiis contingat, nunquam vera tran-
 quillitate poterimus frui.* Igitur scriptum videtur legisse
 μάχεσθαι τοῖς ἐναργήμασι συντήρη, οὐδέποτε δυνησόμεθα.
 Frobeniana, Eudocia et Codd. Veneti cum Arundel.
 βαλλομένοις habent pro μαχομένοις. Sambuci margo
 προστέον varietatem annotavit. Gassendus coniecit
 ἰγνέειν ὁδὸν προσθετέον: ἦν γὰρ τις μαχόμενος ἢ.
 Equidem suspicabar scribendum: ἰγνέειν δεῖ ὁδόν, ἦν
 γὰρ τις προσθῆται τοῖς μαχομένοις τοῖς ἐναργήμασιν, et cet.
 ἦν προσθῆται est si quis assensum praebuerit.

15. καὶ ἔτι — συνθεωρητέον. Frob. Steph. Eudoc.
 Codd. Veneti et Ambrosius ἤδη habent; deinceps θεωρη-
 τέον Frob. et Eudoc.: verum dedit margo Sambuci. Postea

vulgatum συγκρίσεις e Codice Florentino correxi, admonente quod additur ἄμα.

[Ἐν δὲ τῇ — ἐπιλέκτων]. Haec seclusi, quae Diogenes addidit Epistolae Epicuri; omisit totum locum Eudocia. Codices Veneti τὸν πρὸς ἥλιον habent. Post σκιάματος Meibomius inseruit ἐμπύκνυντος, quod non necesse erat, cum praecedens ἐπισκοτοῦντος satis commode cum Kühnio repeti possit. terrae umbra se opponente versio Ambrosii. Postea καὶ post ἄλλα e versione Meibomii inserui. Plura addit Gassendus.

16. ἅπαντα ἢ περὶ τῶν. Froben. ἅπαντα περὶ τῶν — ἀντιλογία. Stephan. et Wetsteiniana ἅπαντα ἢ τῶν dedit. αἰτιολογία cum Gassendo dedit Meibomius, idque habet Eudocia. Codd. Regii ἅπαντα ἢ περὶ τῶν, ut Veneti, habent.

ἡδὴ ἐγένετο. Vulgatum ἐγένετο correxi. Deinde ordinem Froben. τρόπον οἶσθαι γίνεσθαι μόνον, quem servant Eudocia et Codd. Veneti, mutavit prima Stephania in τρόπον μόνον οἶσθαι γίνεσθαι.

φερομένοις — ἂ δεῖ — δυναμένοις συνθεωρεῖν. In Froben. Stephan. Codd. Venetis, Eudoc. φερομένους — δὴ — δυναμένους σὺν θεῷ γαίρην. Aldrobandinus ἂ δεῖ dedit. Reliqua emendavit Meibomius, praeter φερομένοις — δυναμένοις, quae debentur Gassendo. Ambrosius vertit: quae vero signa suspicere oportet, quum non possimus pronuntiare, valere sinamus.

17. παραλλάττοντα [ἐνδέχεται γίνεσθαι]. Gassendi supplementum ἐνδέχεται, addito γίνεσθαι, recipi voluerat Meibomius, sed operae non paruerunt. Equidem tutius existimavi vulgatum παραλλάττοντα mutare in παραλλάττει, praecipue cum versio Ambrosii habeat quāδε — immutant. Idem Gassendus deinceps coniecerat βραδείας ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς, παρὰ τὸ τὰ μήκη τόπων παραλλάττειν, καὶ παρὰ τὸ τόπους — περαιοῦσθαι. Editiones primae habent γῆς παρὰ τὸ μήκη — παρ' ἡμῖν, ἢ καὶ βραδύτερον. Versio Ambrosii: super terram pro locorum longitudine immutant, et loca quaedam celerius peragunt et tardius, sicuti et apud nos quaedam conspiciuntur. Meibomius dederat ἢ παρὰ τὸ μήκη — παρ' ἡμῖν τάχιον ἢ καὶ βραδύτερον. Vulgatum περαιοῦντα τάχιον, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν τάχιον ἢ καὶ βρ. τινὰ θεωρεῖται correxi cum Gassendo. Locum

H

satis obscurum illustrabit locus comparatus Lucretii 5. versu 681 seqq.: *aut quia sol idem sub terras atque superne imparibus currens anfractibus, aetheris oras partit, et in partes non aequas dividit orbem, et quod ab alterutra detraxit parte, reponit eius in adversa tanto plus parte relatus, donec ad id signum coeli pervenit, ubi anni nodus nocturnas exaequat lucibus umbras.* — *Aut quia crassior est certis in partibus aër, sub terris ideo tremulum iubar haesitat igni, nec penetrare potest facile atque emergere ad ortus. Propterea noctes hiberno tempore longae cessant, dum veniat radiatum insigne diei.* *Aut etiam quia sic alternis partibus anni tardius et citius consuerunt confluere ignes, qui faciant solem certa desurgere parte.*

καὶ τοῦ τί δυνάτον. Vulgatum εἰ δυνάτον correxit Meibomius. ὃ δυνάτον coniecerat Gassendus.

18. Ἐπισημασίαι — συγκυρήσεις. Froben. ἐπισημασίαι. Stephan. et Eudoc. ἐπεὶ σημασίαι. Deinceps συγκυρήσεις Froben. Steph. Eudocia. Quod est in Codice Sambuci, Palatino et Florentino, praetulit cum Menagio Meibomius. Ita sect. 115. est de eadem re: αἱ δ' ἐπισημασίαι αἱ γινόμεναι ἐπὶ τισι ζώοις κατὰ συγκύρημα γίνονται τοῦ καιροῦ. Hic vero dicit ἐπισημασίας τὰς ἐπὶ τοῖς ἀστροῖς. Praeterea vulgare γινέσθαι correxi.

καὶ παρ' ἐτέροις, ὥςτις αἴρος καὶ μεταβολῆς. Hanc vulgarem scripturam praeunte Casaubono correxi. Sequebatur ἔτι δὲ ποίους, quod cum Gassendo mutavi. Editiones aliquae ἤδη pro ἔτι habent.

19. Νέφη. Froben. Steph. Eudoc. Veneti Codd. et Arundel. συνιδεῖν ἐφ' ἣ γίνεσθαι — αἴρος πνευμάτων συνώσεως. nisi quod Eudocia συνώσεις habet. Quibuscum facit versio Ambrosii, qui συνώσεις reddidit. Deinceps εἰς τοῦτο τελέσαι Froben. Eudocia, Codd. Veneti, τελέσαι Arundel. εἰς τὸ τοῦτο τελέσαι dedit Stephan. Cetera correxit Meibomius, qui tamen male dedisse videtur ἡ πνευμάτων συνώσεις. Equidem sublato ἡ dedit cum Gassendo συνώσει. Lucretius 6, 451 sqq. ἀλλήλων αἰτόμους ita interpretatur: Nubila concrescunt, ubi corpora multa volando hoc super in coeli spatio coiere repente asperiora; modis quae possint indupedita exiguis tamen inter se comprehensa teneri. Haec faciunt primum parvas consistere nubes.

ἐπ' αὐτῶν — ἡ μὲν — ἡ δέ. Frob. Steph. ἡ μὲν — ἡ δέ. Copulam καὶ ante δι' αἰρος omisit Froben. Eudoc. et versio Ambrosii. Pro βιαυτέρας Froben. τοτέρας, Eudocia προτέρας habet; illud reddidit Ambrosius, et rescripsit Sambucus. δύνανται dedit Meibomius, et ζεύματα pro vulgato πνεύματα dare voluit, sed operae non paruerunt. Praeterea ἐξ αὐτῶν esse in Edd. quibusdam, coniicio ex annotatione Menagii: equidem vulgato ἐπὶ ἀπὸ praetuli. Verbum μεταβαλλόντων interpretatur locus Lucretii 6, 513 seqq. Praeterea cum rarescunt quoque nubila ventis, aut dissolvuntur solis super icta calore, mittunt humorem pluvium stillando, quasi igni cera super calido tabescens multa liquescat. Dubius aliquamdiu haesi, πνεύματα an ζεύματα verum censerem; sed cum sequentia δι' αἰρος κινουμένων et τὰς τοιαύτας ἐπιπέμψεις considero, ζεύματα probandum video. Itaque voluit Epicurus explicare verba in priore oratione posita κατὰ ζευμάτων συλλογῇ. Verumtamen ita verba haec statim post membrum illud δύνανται συντελεῖσθαι collocanda fuisse videntur. Dum inspicio Lucretium 6, 619. at retinere diu pluviae longum morari consuerunt et cetera, video ζεύματα significari longas et diurnas pluvias.

20. καὶ κατὰ πνεύματος. Froben. Eudocia omisit κατὰ, et deinde καὶ ante κατὰ παρατοίμεις. Sambucus κατὰ adiici voluit.

καὶ κατὰξεις. Stephaniana καὶ τάξεις. atque ordines Ambrosii versio. Gassendi κατὰξεις probavit Menagius, qui Codicis Palatini et Florentini scripturam λόξεις annotavit.

πλεοναχῶς deest in Frob. Eudocia, Codd. Venetis: adiecit Sambucus. multis modis habet versio Ambrosii. Ceterum Lucretius tonitruum causas easdem tradit libri 6. initio, unde repetam eam, quam Epicurus hic primo loco tradit. Ille igitur versu 124. Cum subito validi venti collecta procella nubibus intorsit sese conelusaque ibidem, turbine versante magis ac magis undique nubem, cogit, uti fiat spisso caua corpore circum. Post, ubi commovit vis eius et impetus acer, tum perterricreπο sonitu dat missa fragorem: nec mirum; quum plena animae vesicula parva saepe ita dat magnum sonitum displosa repente. Ad quem locum Lambinus locum Epicuri posuit, sed verba nescio ex qua

Editione aliter scripta attulit: ἀγγεῖοις παρὰ πυρὸς πεπνευματωμένοις βόμβον ἐν αὐτοῖς. Ceterum Menagius τὰ ἡμέτερα ἀγγεῖα interpretabatur vasa illa theatralia, βόμβον τεῖα vocata, quibus fragorem tonitruum imitabantur in theatris: verum locus Lucretii non favet isti coniecturae.

Postremam causam Lucretius docet versu 156 seqq. Denique saepe geli multus fragor atque ruina grandinis in magnis sonitum dat nubibus alte: ventus enim cum confereit, franguntur, in artum concreti, montes nimborum et grandine misti. Denique ὀφθαλμοὶ καὶ διαστάσεις νεφῶν posuit versu 157 seqq. Fit quoque, ut interdum validi vis incita venti perstringat nubem perstringens impete recto.

21. ἐκπνευσμὸν — ὑπὸ πνευμάτων, ἢ. Ita Froben. Eudoc. Codd. Veneti. ὑπὸ πνευμάτων τοιούτων σωμάτων, ἢ Stephaniana. Versio Ambrosii: statumque ex nubibus talium corporum, quae hunc splendorem efficiant. Legit igitur scriptum ἐκ τῶν νεφῶν τοιούτων σωμάτων, omissis ὑπὸ πνευμάτων. Meibomius scripsit ὑπὸ πνευματωδῶν σωμάτων. Saltem ὑπὸ omisum oportebat; quam praepositionem equidem seclusi, restituta lectione antiqua.

ἐκπνευσμὸν restitui e Frob. Steph. et Codd. Venetis, ἐκπνευσμὸν cum Gassendo dederat Meibomius.

ἐμπερίληψιν. Sola Stephan. cum Codice Palatino κατὰ περίληψιν. per complexionem versio Ambrosii: et deinceps ea quae a sideribus manat se inferente luce. Comparavit Menagius locum Aristotelis Meteorol. 2, 9. καίτοι τινὲς λέγουσιν, ὡς ἐν τοῖς νέφεσιν ἐγγίνεται πῦρ. τοῦτο δ' Ἐμπεδοκλῆς μὲν φησιν εἶναι τὸ ἐμπεριλαμβανόμενον τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων — ἄλογος δὲ καὶ ἡ τοῦ πυρὸς ἐμπερίληψις. In verbo κατεσπινόμενον vitium esse suspicor, et scribendum κατεσπαρμένον, disseminatae lucis. Lucretius fulguris eandem causam reddit 6, 206 seqq. semina quod nubes ipsas permulta necesse est ignis habere: etenim cum sunt humore sine ullo, flammeus est plerumque color et splendidus illis. Quippe etenim solis de lumine multa necesse est concipere, ut merito rubeant ignesque profundant. Hasce igitur cum ventus agens contrusit in unum compressitque locum cogens, expressa profundunt semina, quas faciunt flammæ fulgere colores. De iisdem iterum in tonitru versu 271 seqq.

διήθησιν τῶν νεφῶν. Malim διὰ τῶν νεφῶν. Democritus Stobaei Ecl. p. 594. ita: ἀστραπὴν δὲ σύγκρισιν νεφῶν, ὑφ' ἧς τὰ γεννητικὰ τοῦ πυρός διὰ τῶν πολυκένων ἀραιωμάτων ταῖς παρατρίψεσιν εἰς τὸ αὐτὸ συναλιζόμενον διηθεύται. Ita locus ille scribendus fuerat. Lucretius 6, 214 seqq. Fulgit item cum rarescunt quoque nubila coeli. Nam cum ventus eas leviter diducit eantes dissolvitque, cadant ingratis illa necesse est semina, quae faciunt fulgorem: tum sine tetra terrore ac sonitu fulgit nullogue tumultu. Deinceps Froben. Stephan. Eudoc. Codd. Veneti ἢ ἀπὸ τοῦ πυρός. Hoc membrum equidem sanum esse non existimo, saltem non intelligo, quomodo nubes ab igne colligi et tonitru efficere dicantur.

τὴν τούτου κίνησιν. Suspicio haec coniungenda esse cum membro isto superiore: ἢ κατὰ διήθησιν — λεπτομερεστάτου φωτός.

τοῦ πνεύματος ἐκπύρωσιν. Articulum omisit Froben. Eudocia.

καὶ ἐκπτώσιν. Copulam omisit Froben. Stephan. Eudoc. Codd. Veneti. Hanc postremam causam solam posuit Lucretius 6, 160 seqq. fulgit item, nubes ignis cum semina multa excussere suo concursu, ceu lapidem si percutiat lapis aut ferrum: nam tum quoque lumen exsilit, et claras scintillas dissipat ignis.

Καὶ ἄλλους δὲ — καθορᾶν ἐχόμενον. Frob. Steph. Eudoc. Codd. Veneti καὶ κατ' ἄλλους δέ. Male deinceps τὸν ἐχόμενον dedit auctore Meibomio Wetsteiniana.

22. διὰ τὸ ἅμα — ἐμπίπτειν. Froben. Eudoc. Veneti libri διὰ τόλμα habent, quod vitium e versione Ambrosii correxit Stephaniana praeceunte Sambuco.

Καὶ κατ' ἐκπύρωσιν δὲ ἀμφοτέρων, ἅμα τῷ τάχει. Ita correxit Meibomius vulgatum κατ' ἐμπτώσιν δὲ ἀμφοτέρων, interpretatus ἀμφοτέρων per συντόνον φορᾶς et σφοδρᾶς κατελήσεως. Froben. et Codex Arundel. κατ' ἐμπροσιν δὲ habet, κατ' ἐμπτώσιν δὲ Stephan. praeceunte Sambuco et versione Ambrosii: et per utrorumque incidentiam coruscatio maiore ad nos celeritate utatur. Omisit igitur ἅμα. Eudocia κατέμπρασιν, Veneti libri κατ' ἐμπρῶσιν habent. Verum vidit Sambucus. Post ἅμα suspicio

scriptum fuisse διὰ τὸ τάχει. Ceterum posteriorem rationem solam posuit Lucretius 6. versu 167 seqq. *caedere si quem ancipiti videas ferro procul arboris auctum, ante fit ut cernas iectum, quam plaga per auras det sonitum.*

23. καὶ κατὰ πλείονας — καὶ κατ' αὐτῶν ἀνείλῃσιν. Ita scripserat Meibomius, ubi erat κατὰ πλείονας — καὶ κατείλῃσιν. Sed Steph. cum Sambuco iam addiderat καί. In voce κατείλῃσιν consentit versio Ambrosii, Eudocia, libri Veneti et Arundel. κατέλῃσιν Florentinus habet. καὶ κατ' αὐγλῃσιν vitium est Editionis Londinensis. Est hic unus tantum modus; sequitur alter, καὶ κατὰ ῥήξιν. ubi ante Meibomium erat κατὰ ῥήξιν.

τῆς ῥήξεως — κατὰ ταύτην δὲ τὴν τοῦ πυρός ἐκπτώσιν ἀνείλουμένων. Ita vulgabatur. Sed ἀνείλουμένου Frob. Stephan. Eudoc. Veneti libri. Transpositis vocibus τοῦ πυρός sensum declarasse mihi videor.

γίνεσθαι, πλείονος γενομένου πυρός. Froben. Stephan. Eudocia πλείονος γίνεσθαι γενομένου καὶ πνευμ. omisso πυρός, quod tamen Ambrosii versio reddidit. Hinc restituit Meibomius, et verba transposuit.

διὰ τὸ μὴ δύνασθαι. Negationem in Froben. et Eudoc. omissam e versione Ambrosii restituit Stephan. cum Sambuco.

γίνεσθαι τὸ μὲν πολὺ — αἰεὶ δὲ πρὸς ἄλληλα. Verba τὸ μὲν πολὺ — πίπτουσιν Meibomius temere transposuit supra collocata post illa ἐπὶ τοὺς κατωτέρους, et scripsit in fine: πίπτουσιν· ἢ τῆς ῥήξεως. quo facto duobus in locis sententiarum nexum abrupit et turbavit: nec vidit verba τὸ μὲν πολὺ flagitare ἀπόδοσιν aliquam particula δὲ signandam, quam nostro in loco habes in verbis αἰεὶ πρὸς ἄλληλα, ubi δὲ inserui. Lucretius de fulgure antecedente tonitrum ita canit 6, 175 seqq. *Ventus ubi invasit nubem et versatus ibidem fecit, ut ante cavam docui spissescere nubem; mobilitate sua fervescit, ut omnia motu percalefacta vides ardescere: — ergo fervidus hic nubem cum percudit atram, dissipat ardoris quasi per vim expressa repente semina, quae faciunt nictantia fulgura flammae. Inde sonus sequitur.* Quae videntur causam illam reddere, quam

habent verba Epicuri postrema: καθὰ καὶ βροτὴν —
ὑποχωρεῖν εἰς τὰ ἑξῆς.

24. θέσιν νέφους εἰς τοὺς κάτω τόπους, ἀλλοιδοῶς —
ὡσθέρως. Pessima distinctione et scripturae vitio labo-
rabat locus. θέσιν Ambrosius positionem, peius cursum
vertit Meibomius. ἑλικοειδοῶς scripsi. Intelligit enim
quos alii τυφῶνας vocant. ὡσθέρως est in Froben. et
Eudocia. Sambucus e Codice κάθεσιν et ὡσθέρως anno-
tavit. Lucretius 6, 424 seqq. nam fit ut interdum tan-
quam demissa columna in mare de coelo descendat; quam
freta circum fervescunt, graviter spirantibus incita flabris, et
quaecunque in eo tum sunt deprensa tumultu navigia, in sum-
mum veniunt vexata periculum. Hoc fit, ubi interdum non
quit vis incita venti rumpere quam cepit nubem, sed deprimit;
ut sit in mare de coelo tanquam demissa columna paulatim. —
Quam cum discidit, hinc prorumpitur in mare venti vis, et fer-
vorem mirum concinnat in undis. Versabundus enim turbo
descendit, et illam deducit pariter lento cum corpore nubem;
quam simul ac gravidam detrusit ad aequora ponti, ille in
aquam subito totum se immittit, et omne excitat ingenti sonitu
mare, fervere cogens. Fit quoque ut involvat venti se nubibus
ipse vortex, corradens ex aëre semina nubis, et quasi demis-
sum coelo presteria imitetur. Hic ubi se in terras demisit dis-
solvitque, turbinis immanem vim provomit atque procellae.
Sed quia fit raro omnino, montesque necesse est officere in ter-
ris, apparet crebrius idem prospectu maris in magno coeloque
patenti.

καὶ ὁύσεως. Male Stephan. ὁήξεως dedit. ventorum
collisio est in versione Ambrosii. ὁεύσεως dederat Mei-
bomius.

ὡς ἂν καὶ — γίνηται. ut generatio — fiat versio
Ambrosii. male. Rectum γένηται dedit Eudocia.

25. καὶ κατὰ πνεύματος — κραδάσιν. Froben. et
Eudoc. copula omissa habent κραδασίων. Hoc etiam
Stephan. Codd. Veneti habent; κραδάσιν e Florentino
dedi. κραδασμὸν cum Casaubono dedit Meibomius.

τοῦτο ἐξωθεν — ἢ ἐκ τοῦ πίπτειν. Frob. Stephan.
Eudocia, libri Veneti τοῦτο ἢ ἐξωθεν — ἐκ τοῦ, trans-
posita particula ἢ.

ἀνταπόδοσιν. Froben. Steph. ἀνταποδίδωσιν. Versio Ambrosii verum reddit *redditionem*.

τρόπους πλείους. Froben. Stephan. Eudoc. Veneti libri πλείονας.

Τὰ δὲ πνεύματα — κατὰ χρόνον. Verba postrema omisit Froben. Eudocia, Veneti libri: e versione Ambrosii in tempore addidit Stephan. cum Sambuco. Meibomius πνεύματα scribi voluit, intelligens procellas nubibus ruptis; quae quomodo ad causas terrae motuum pertineant, non intelligo. Idem sequens λοιπὰ in ὀλίγα mutatum voluit, idque fecit Wetsteiniana. Ad ὀλίγων intellige ὑδάτων. Pro διαδόσεως divisio habet versio Ambrosii, Sambuci margo διαλώσεως annotavit; voluit διαλύσεως scribere.

Videamus nunc de re. Plutarchus Placitor. 2, 15, 9. de terrae motu: Ἐπικούρου ἐνδέχεσθαι μὲν ὑπὸ πάχους τοῦ αἵρος τοῦ ὑποκειμένου, ὑδατώδους ὄντος, ἀνακρονομένην αὐτὴν καὶ οἷον ὑποτυπτομένην κινεῖσθαι· ἐνδέχεσθαι δὲ καὶ σηραγώδη τοῖς κατωτέρω μέρεσι καθεστῶσαν ὑπὸ τοῦ διασπειρομένου πνεύματος εἰς τὰς ἀντροειδεῖς κοιλότητάς· ἐμπίπτοντος σαλεύεσθαι. Seneca Q. Nat. 6, 21. Omnes istas esse posse causas Epicurus ait, pluresque alias tentat: et alios, qui aliquid unum ex istis esse affirmarunt, corripit; cum sit arduum de iis, quae coniectura sequenda sunt, aliquid certi promittere. Ergo, ut ait, potest terram movere aqua, si partes aliquas eluit et abrasit, quibus desit posse extenuatis sustineri, quod integris ferebatur. Potest terram movere impressio spiritus. Fortasse enim aër extrinsecus alio intrante aëre agitur. Fortasse aliqua parte subito decidente percutitur, et inde motum capit. Fortasse aliqua parte terrae velut columnis quibusdam ac pilis sustinetur: quibus vitatis ac recedentibus, tremat pondus impositum. Fortasse calida vis spiritus in ignem versa et fulmini similis, cum magna strage obstantium fertur. Fortasse palustres et iacentes aquas aliquis flatus impellit, et inde aut ictus terram quatit, aut spiritus agitatio, ipso motu crescens et se incitans, ab imo in summa usque perfertur. Nullam tamen illi placet causam motus esse maiorem quam spiritum. Lucretius 6, 535 — 600. easdem fere causas exposuit. Primam quidem: Terra superne tremat magnis concussa ruinis subter, ubi ingentes speluncas subruit aetas. Quippe cadunt toti mon-

tes, magnoque repente concussu late disserpunt inde tremores. Alteram his docet: Fit quoque, ubi magnas in aquae vastasque lacunas gleba vetustate e terra provolvitur ingens, ut iactetur aquae fluctu quoque terra vacillans. Tertiam versu 557. ventus cum per loca subcava terrae collectus parte ex una procumbit, et urget obnixus magnis speluncas viribus altas: incumbit tellus, quo venti prona premit vis. Quartam versu 578. ventus ubi atque animae subito vis maxima quaedam aut extrinsecus aut ipsa tellure coorta, in loca se cava terrae coniecit, ibique speluncas inter magnas fremit ante tumultu, versabundaque portatur: post incita cum vis exagitata foras erumpitur, et simul altam diffindens terram, magnum concinnat hiatus. — Quod nisi prorumpit, tamen impetus ipse animae et fera vis venti per crebra foramina terrae dispertitur, ut horror, et incutit inde tremorem. Quae loca si quis accurate cum graecis Epitomae comparaverit, facile animadvertet loca quaedam hiulca orationis, alia etiam vitiosa. Statim igitur verba ista, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο ἔξωθεν ἐμπερικλαμβάνη ἢ ἐκ τοῦ πίπτειν εἰς ἐδάφη, partim prave distincta, partim vitiosa esse sentiet. Nam facile nunc apparet, post παρασκευάζη punctum fuisse ponendum, non, ut in vulgatis libris, comma; deinde ἐμπερικλαμβάνει scribendum est, quod verbum ad praecedens vocabulum γῆ refertur. Cum enim causam motus maxime ab incluso spiritu repetat Epicurus, nunc incipit docere, unde spiritus iste pervenerit in terrae secreta loca. Postea verba πίπτειν εἰς ἐδάφη quid significant; difficile est ad coniiciendum. Versio Ambrosii reddidit in fundamenta ruit: sed cum sequatur κατὰ ταύτην δὲ τὴν διάδοσιν τῆς κινήσεως ἐκ τῶν πτώσεων ἐδαφῶν πολλῶν, quae Ambrosius vertit: propter hanc autem distributionem motus ex lapsibus fundamentorum plurimorum: facile colligitur, priorem orationem esse vitiosam. Saltem praepositio εἰς abesse debebat, et scribendum erat: ἐκ τοῦ πίπτειν τὰ ἐδάφη. Ita vero ad sequens membrum, ἢ εἰς ἀντροειδεῖς — τὸν πεπιλημένον αἶρα, desiderantur verba quaedam, veluti διὰ τὸ εἰσῆχθαι, vel similia. Interim praepositionem εἰς seclusi.

Sed etiam in reliquis insunt difficultates. Velut in verbis Καὶ κατ' ἄλλους δὲ — γίνεσθαι deesse videtur verbum ἐνδέχεται, nisi id verbum ex antecedente membro repetere malueris. Sequuntur πνεύματα, quorum origo

latius explicatur, et in quibus haesit etiam Meibomius, cum Epicurus iam antea vim et naturam spiritus ad terram movendam satis explicasse videri possit. Sed sermo fuit hucusque de spiritu externo intus suscepto et incluso. Nunc videtur loqui velle de spiritu intra terram ipsam nato, et partim ex aliena materia paulatim introducto, partim ex aquarum maiore minoreve copia influentium collecto et compresso.

26. συντελείται μὲν κατὰ. Ita Meibomius scripsit. Froben. Steph. Eudoc. recte συντελείται καὶ κατὰ habent. Deinceps verba καὶ κατὰ μέρισιν καὶ πῆξιν μετρωτέραν, ὑδατοειδῶν τινῶν desunt in Froben. et Eudocia; e versione Ambrosii addidisse videtur Steph. cum Sambuco. Postea ὁμοῦ ῥῆξιν ἅμα τὴν τε σύννοιαν habent Frob. Steph. Eudocia et libri Veneti; sed ἅμα omisit Wetsteiniana.

καὶ κατὰ πῆξιν. Meibomius κατὰ addidit. Deinde ποιούμενην καὶ διάρρηξιν — πηγνύμενα καὶ κατὰ ἀθρόοτητα Froben. Steph. versio Ambrosii, Eudocia, libri Veneti. ποιούμενων ἢ καὶ διὰ ῥῆξιν — συνίστασθαι πηγνύμενα δὲ κατὰ ἀθρ. dedit Wetsteiniana. Gassendus coniecit καὶ κατὰ μέρισιν καὶ τῆξιν μετρωτέραν — καὶ τὴν διάρρηξιν. Codex Florentinus τῆξιν habet, teste Menagio.

ἀποξηκομένων, καὶ ἐν τῇ συστάσει πάντοθεν, ὡς. Verbum primum omisit Froben. Eudocia, libri Veneti. ἀποκομένων, καὶ ἐν τῇ συστάσει πάντοθεν, ὡς λέγεται, καὶ τὰ μέρη Stephan. Codex Florent. et Palatinus. ἀποπηκομένων Codex Paris. extremis undique convenientibus et in constantia omni ex parte, ut dictum est, partes et plane — circumstantibus versio Ambrosii, qui Casaubono ἀπτομένων scriptum legisse videbatur. Codicis Sambuci et Aldrobandini scripturam recepit Wetsteiniana. Ecce vero Plutarchus Placitor. 2, 4. de grandine: Ὁ δὲ Ἐπίκουρος ἀπὸ τῶν ἀτμῶν· στρογγυλαίνεσθαι δὲ τὴν χάλαζαν καὶ τὸν ὑετὸν ἀπὸ τῆς μακροῦς καταφορῆς ἀποπεπληγμένον. ubi Galenus habet στρογγυλίζεσθαι δὲ τ. χ. καὶ τὸν ὑετὸν γίνεσθαι ἀπὸ τῆς μακροτέρας φορῆς διὰ τοῦ ἀέρος συμβαινούσης ἀποπληγτομένην. In Plutarcho erat vulgo ὑποπεπληγμένον, Mosquensis Codex dat ὑποπεπλασμένον. Verum vidit Reiske. In nostro loco Casaubonus Stephanianum ἀποκομένων mutatum voluit in ἀποξηκομένων vel ἀποκοπιόμενων. Apparet e Plutarcho, locum epistolae Epicuri non esse integrum, sed scriptum olim fuisse ita

fere: πάντοθεν τῶν ἁερῶν ἀποκοπτομένων (vel ἀποτηχομένων) ἐν τῇ καταφορᾷ, ἢ καὶ ἐν τῇ συστάσει, πάντοθεν ὡς λέγεται τὰ μέρη ὁμαλῶς περιῤυσταμένων· εἴτε — τινῶν εἴτε πνευματωδῶν. Gassendus ὡς λέλεκται, κατὰ μέρη maluit.

Priorem doctrinae Epicureae partem inulto difficilius est in tam lacera et disiecta oratione indagare et perspicere. Hoc statim apparet, ad grandinis generationem opus esse primum collectione aliqua vaporum aut nubium aquosarum. Verum hoc veluti corpus nusquam nominavit Epicurus. Deinde opus est congelatione ad cogendos vapores vel stillicidia. Haec congelatio effici videtur aquas undique circumstante spiritu frigido. Itaque scriptum fuisse suspicor: ἰσχυρωτέραν, πάντοθεν πνευματωδῶν περιῤυσταμένων τινῶν· καὶ κατὰ μέρους, καὶ τῇξιν μετρωτέραν, ὑδατοειδῶν τινῶν περιῤυσταμένων. Alteram scilicet causam repetit a divisione vaporum congelatorum et levi liquefactione ab humore circumstante. Tertiam causam a ruptione, ῥήξει, nubis in glaciem solidatae repetere videtur. Tentavi etiam aliam viam hac ratione scribens: κατὰ πῆξιν ἰσχυρωτέραν νεφῶν, πάντοθεν πνευματωδῶν ἢ ὑδατοειδῶν τινῶν περιῤυσταμένων, καὶ καταμέρουν καὶ τῇξιν μετρωτέραν, τὴν τε συνῶσιν αὐτῶν ὁμοῦ καὶ διάρῃξιν ποιουμένων, πρὸς τὸ κατὰ μέρη συνίστασθαι, πηγνύμενα κατὰ ἀδρότητα. Postremum hoc praeferam vulgato ἀδρότητα, quod sensum commodum non habet. Versio habet *magna copia*, sed Ambrosius dederat *secundum soliditatem*. Videant doctiores, an propius a vero abierim coniectando!

27. διὰ πόρων συμμετρῶν. Ita Meibomius vulgatum antea διαφορῶν συμμετρίως correxit. Versio Ambrosii: nubibus variis commensionis. συμμετρίως Codex Paris. Gassendus coniecerat δι' ἁερῶν συμμετρίως.

ὑπὸ πνεύματος φορᾶς. Ita Meibomius pro ὑπομήματος σπορᾶς, qui σπορᾶς dispersionis vertit; rectius Casaubonus φορᾶς coniecit.

κατώτερον τόποις. Ita Wetstein. et Stephan. cum Codd. Sambuci, cum κατωτάτοις sit in Froben. Eudocia et libro Arundel. κάτω ταύτοις libri Veneti.

ὁμαλὴν ἀραιότητα ἔχουσι τοιαύτη πρόεσις. Primum ὁμαλότητα Eudocia habet cum Froben. Deinde ἔχουσα omnes; correxit Meibomius. Postea τοιαύτην Stephan. et Codex Palatin, cum Ambrosii versione. Denique

προαίρεσις ante Aldrobandinum omnes, qui πρόεσις dedit, idemque sine dubio voluit Sambucus, sed operae dederunt προέρεσις. emissio est in versione Ambrosii. Et sic etiam in Codice Florentino.

Θλιβομένην καὶ ὑδατοειδῶν συμπαρακειμένην. Ita habet Wetsteiniana contra fidem librorum transposita copula. Equidem vocabulum ὑδατοειδῶν statim post τερφῶν collocatum malim. Deinde Codex Florent. ἢ λείον εἰς σύρωσιν habet: eamque scripturam annotaverat iam Sambucus.

πῆξιν εἰληφότων. Haec desunt in Froben. Eudocia. Sambucus πῆξιν εἰληφότω addi iussit. Deinceps ἀπόπασιν ἀναλαμβάνει Froben. Steph. Eudoc. versio Ambrosii, Codex Arundel. et Veneti. ἀπόπασιν vitium operarum esse videtur in Editione Aldrobandini. ἀποτελεσιν dedit Meibomius, ἂν λαμβάνοι ego posui. Denique τοῦτο τὸ ἄθροισμα libri Veneti habent.

28. ἢ ἀπὸ ροτερῶν. Froben. Stephan. Eudocia, Codex Arundel. Veneti ἀπορωτέρων habent, sed versio Ambrosii ex humentibus locis. Deinceps ἐν τοῖς τόποις Froben. Steph. Eudocia.

εἰς τὸ αὐτὸ λαβόντων, καὶ ἀποτελεσιν ὑγρασίας. Haec Ambrosius vertit: deinde quum haec inter se convenere, humiditatemque peregerunt. Ineptissime contra Meibomius posuit: deinde cum haec ad unum locum convenere humiditatisque perfectionem. Ita vero causa rotunditatis nulla apparet, quam in grandine et roris guttis diligenter physici antiqui quaesiverunt. Humiditatis causam quae-rere ineptum erat post illa superiora, κατὰ φορὰν ἀπὸ ροτερῶν τόπων et cet. Aut igitur ὑγρασίας in μορφῇ mutandum, aut ἀποτελεσιν vitiosum est. Denique πλεόνων habet Froben. et Eudocia.

Πάχνη δὲ συντελείται. Haec verba in libris omnibus ommissa restituit coniectura Gassendi.

πῆξιν τινα ποῦν λαβόντων. Cum δρόσων antecesserit, λαβονσῶν expectabam. Quae sit ποῖά τις πῆξις illa, non addidit Epicurus. Aristoteles Meteorol. I, 10. πάχνη μὲν, ὅταν ἡ αἰτὶς παγῇ, ποῖν εἰς ὕδωρ συγκριθῇ πάλιν. Contra liber de Mundo: πάχνη δὲ δρόσος πεπηγυῖα· δροσοπάχνη δὲ ἡμιπαγὴς δρόσος. unde Stobaeus Eclog. Physic. p. 664. duxit haec: πάχνη δ' ἐστὶν ἡμιπαγὴς δρόσος.

29. ὁξυγωνίων — καὶ κατὰ τὰ ἔξωθεν. Ita pessime Wetst. dedit, cum antea καὶ κατὰ ἔξωθεν legeretur. Debat scribi καὶ κατὰ τὴν ἔξωθεν δέ. Sambucus ὁξυγωνίων annotavit.

30. κατὰ πρόσλαμψιν — ἢ κατὰ τινά. Froben. Eudoc. ita ἴσως γίνεται ἀέρος φύσιν ἰδίαν, intermediis omissis. Stephaniana dedit cum Sambuco omissa, sed in postremis habet ἢ κατ' ἀέρος φύσιν ἰδίαν. quam scripturam reddidit Ambrosius, qui paulo antea: dum sol aquosum aëra sua luce perstringit. Vocem ἀέρος deletam voluit Gassendus, cui τινὰ substituit Wetsteiniana. Praeterea ὑπὸ abesse malim.

ἢ τὰ — μονοειδές. Froben. Steph. Eudocia ἢ τὰ — μονοειδούς. Verum ἢ reddidit Ambrosius. Correxerit Gassendus.

χρῶσιν ταύτην λήψεται, οἷαν. Froben. χρῆσιν ταῦτα λήψεται. Steph. χρῶσιν ταύτην λ. cum versione Ambrosii et Sambuco. χρῆσιν λήψεται ταῦτα Eudocia. Deinceps οἷον Froben. Steph. Eudocia.

πρὸς τὰ μέρη τὰ τῆς περιφερείας. Τοιοῦτο δὲ φάντασμα γίνεται. Ita scriptum hunc locum reddidit Ambrosius: quo partes has circumferentiae fulgere conspicimus. Fit autem huiusmodi visum. Froben. Stephan. Eudocia, libri Veneti habent τὰ μέρη. τὰ δὲ τῆς περιφερείας τοῦτο φάντασμα. ubi τὸ δὲ cum Gassendo scripsit Wetsteinianae auctor. τὰ μέρη aquosi aëris partes interpretatur Meibomius, qui coniecturam nescio cuius πρὸς τὸν ἀέρα memorat et improbat.

ἀτόμων· ἢ ἐν τοῖς νέφεσιν ἀπό. Ante Meibomium τομῶν vulgabatur. Debetur emendatio Gassendo. Versio Ambrosii reddidit talem scripturam: τομῶν ἢ ἐν τοῖς νέφεσιν, καὶ ἀπό.

ἀποφερομένων ἀτόμων περιφερείαν τινά — προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην. Haec omnia Froben. Eudocia et libri Veneti omittunt. Omissa dedit Stephaniana, sed ibi est ἄλλως pro ἄλλως, deinde κατὰ πάντοθεν ἀέρος προσφερομένου πρὸς τὴν σελήνην, ἢ τὰ ἀπ' αὐτῆς. ubi Meibomius correxit καὶ παρὰ πρὸς πάντοθεν προσφερομένου πρὸς τ. σελ., καὶ τὰ. Aldrobandinus dedit ἄλλως κατὰ τὴν σελήνην cum Sambuco, in cuius margine scriptum repetitio καθεῖσθαι τὴν σύγκρισιν ταύτην. Alias circa lunam fit, dum ex omni parte aër ad lunam refertur, deinde qui ex ipsa manant fluxus versio Ambrosii. Confusam et turbatam a

librariis coronae et iridis descriptionem testantur libri scripti. Igitur non mirum, quaedam verba fuisse transposita. Ita mentio lunae in notitia iridis plane aliena est. Locum ita fere scribendum censeo: ἢ συνῶσιν τοιαύτην λαμβανουσῶν τῶν ἐν τῷ αἰέρι ἢ ἐν τοῖς νέφεσιν αἰόμων ἀπὸ τοῦ αἰέρος προσφερομένου πρὸς τὴν νεφέλην, ὥστε περιφέρειν τινὰ καθίσθαι εἰς τὴν συγκοῖσιν ταύτην.

θεύματα ἀποφερόμενα — ἀναστέλλοντα. Ita Froben. Steph. Eudocia, libri Veneti. Correxerit et mutavit Wetsteiniana Editio.

κύκλω περιστήσει. Froben. Steph. Eudocia, libri Veneti κύκλω περὶ τῆς εἰς. *quoad in gyro circa ipsam nubes consistat et non omnino dividat versio Ambrosii veram scripturam secuta, ubi tamen ἐφ' ὅσον ἂν scriptum malim.* Aldrobandinus κύκλω εἰς dedit.

τὸν περίξ αἶρα. Male Wetsteiniana τὸ περίξ. Deinceps εἰς τὸ περιφέρειν τὸ περὶ αὐτὴν Froben. Steph. Eudocia. Versio Ambrosii: ipsa undique cogente aequaliter ad circumferentiam suam crassioremque constituenta. unde equidem malim scriptum: ὥστε τὸ περὶ αὐτὴν παχυνεῖς εἰς τὸ περιφέρειν περιστήσει. Sensus certe ita clarior erit. Sed Meibomius vertit: *ut rotundam hanc et crassiorem figuram circa eam constituat.*

ἐπιτηδείων πόρων. Meibomius scripsit πυκνωμάτων, vertens *densitates*. Idem putabat etiam παχυνεῶν scribi potuisse. Neutrum verum puto, nec causam mutationis intelligo.

32. συντροφεμένου ἢ περιστάσεως. Frob. Steph. Eudocia, libri Veneti συντροφεμένου, περιστάσεως. Versio Ambrosii ἢ insertum legit et reddidit post γινόμενης, quam distinctionem sequitur Gassendus.

ἢ αὐτὰ — γενέσθαι. Deest διὰ τό. Versio Ambrosii: *sive ipsae — moveantur — atque — declinent et manifesta omnibus fiant.* Gassendus ἐνδέχεται supplebat.

33. Τινὰ [τῶν ἄστρον] — αὐτοῦ. Wetsteiniana miro Meibomii, ut videtur, errore dedit ταύταις αἰτίας, ὅτι τινὰ ἀναστρέφεται αὐτῶν. ὃ συμβαίνει. Froben. Steph. Eudocia, libri Veneti habent αἰτίας τινὰ ἀναστρέφεται αὐτοῦ. ὃ συμβαίνει. Versio Ambrosii omisit haec: τινὰ — αὐτοῦ. quae ad discrimen stellarum errantium et fixarum pertinent. αὐτοῦ est ibi in uno eodemque loco.

τὰ λοιπὰ ἀναστρέφεται. Frob. Eudocia, Codex Arund.
τὸ λοιπὸν ἀναγράφεται. Steph. τὸ λοιπὸν ἀναστρέφεται
cum libris Venetis, ἀναφέρεται Palatinus. περιστρέφεται
dedit Meibomius. λοιπὰ vertit Ambrosius: circum quam
versentur reliqua. Ceterum malim ὄν, referendum ad
οὐρανὸν, et τὰ λοιπὰ sunt stellae errantes.

αὐτοῖς προσεστάναι. Hoc effeci cum Gassendo e
scriptura Aldrobandini προσεστάναι. Froben. Stephan.
Wetstein. αὐτῶ περιεστάναι.

ἐξῆς αὐτοῖς. Ita recte Aldrobandinus cum versione
Ambrosii; reliquae αὐτῆς.

ἄλλους δὲ πλείονας. E libris Venetis δὲ inserui.
Post συλλογίζεσθαι vulgo positum punctum sustuli; se-
quentia enim pendent ab his.

μὴ κινεῖσθαι. Gassendus μὴ πλανᾶσθαι maluit.

34. παρὰ τὰ κύκλω. Ita Wetsteiniana, παρὰ τοῦ κύκλω
Froben. Steph. Eudocia, libri Veneti. καὶ παρὰ τῶν
Palatin. καὶ παρὰ τὸ κύκλω Florentinus. Equidem καὶ
παρὰ τὸ τὰ dedi.

κατὰ τὴν ἁμα. Ita Froben. Steph. versio Ambrosii,
Eudocia, libri Veneti. κατ' αὐτὴν ἁμα dedit Wetsteiniana.

καθ' οὓς τόπους — οὐ μὲν — ὁμαλῶς τε ἐκκαύσας.
Froben. Steph. Eudoc. τρόπους, verum habet versio Am-
brosii. Deinceps οὐ παρεκτάσεις Frob. Steph. versio Am-
brosii, Eudocia, libri Veneti et Arundel. Correxerit
Aldrobandinus. Postea ὁμαλῶς τὰς ἐκκαύσας Froben.
Eudocia, libri Veneti et Arundel. ὁμαλῶς τε Stephan.
cum versione Ambrosii.

οὐ δὲ ἀνωμαλεῖς. Froben. Steph. versio Ambrosii,
Eudocia habent οὐδὲ ἀνωμαλεῖς. Wetsteiniana οὐ δὲ
ἀνωμάλους dedit.

ἀπολύουσι. Froben. Eudoc. libri Veneti et Arundel.
ἀπολύουσι. Steph. ἀπολύουσι. absolvunt versio Ambrosii.
Verum dedit Aldrobandinus cum Sambuco.

36. οὐ ἂν — γίνηται. Vulgatum γίνεσθαι correxi.
Ita sequitur οὐ ἂν ἡ ὁρμὴ γένηται.

συμφυλίας γενομένης. Kühn maluit συμφυλίας, natu-
rarum cognatarum conspirationem interpretatus, ut supra
fuit ἄλλοφυλία. Consensu incidente Ambrosius vertit, ubi
Sambucus adscripsit in margine συμβουλείας.

τισὶν ὁμιλοειδέσι — κατείλησιν. Frob. Steph. Eudo-
cia κατέλυσιν. involutionem versio Ambrosii. Verum

habet margo Sambuci et Codex Arundel. κατ' εὐλησιν Paris. κατεύλησιν Florent. Deinceps versio Ambrosii habet: sive eruptionem continentium. ubi Sambucus in margine adscripsit εἰς ἐπὶ ἔκταξιν.

37. ταύτας ἀποτελεῖ. Codex Arundel. ἐπιτελεῖ.

οὐδὲ γὰρ εἰς τὸ τυχόν — ἢ, ἡ τοιαύτη μορφή — μὴ ὅτι εἰς παντελῆ. Hanc constantem scripturam Froben. Steph. versionis Ambrosii, Eudociae, librorum Venetorum temere mutavit Wetsteiniana in οὐδὲ γὰρ τὸ τυχόν — ἢ, εἰς τοιαύτην μορφήν — μὴ ὅτι τὸ παντελῆ. Gassendus maluit ἐμπέση — μὴ ὅτι εἰς τὸ π. neque enim in animal ac quodlibet, modo id sit gratiosius paulo, eiusmodi stultitia cadet versio Ambrosii. Cum forma verbi tum tempus et modus vitiosa mihi videntur. Debebat esse πίπτει ἄν.

38. ὃ Πυθόκλης. Ita Wetstein. ὃ deest in Froben. Steph. Eudoc. libris Venetis.

μᾶλλον δὲ σεαντῷ ἀποδώσεις τήν. Ita Froben. Steph. (nisi quod haec μάλιστα habet) Eudocia, libri Veneti. μᾶλλον etiam Arundel. Versio Ambrosii vero: maxime autem te ipsum dede ad speculanda principia et infinitatem. ad quam conformavit temere scripturam Wetsteiniana: μάλιστα δὲ σεαντὸν ἀπόδος εἰς τήν et cet.

ἔτι τε κριτηρίων καὶ παθῶν. Haec verba omisit Froben. Eudocia et libri Veneti, habet versio Ambrosii et Stephan.

περὶ τῶν κατὰ μέρος. Ita Froben. Steph. Eudocia et libri Veneti. Temere ὑπερὶ dedit Wetstein.

ἢ μὴ μάλιστα. Negationem ita addidit Meibomius, cum e versione Ambrosii: qui vero istis vel maxime contenti non fuere: constare posset, potius inutilem particulam ἢ delendam esse, quod feci.

συνθεωρήσαντες ἄν — περιποιήσαντο. Wetsteiniana inseruit ἄν. recte! Gassendus deinceps περιποιήσαντο maluit, quo ducere videtur Eudociae περιποιήσαντο. Sed vulgata scriptura recta est.

